

МІСТ ПОЄДНУЄ

тижневик

Україна

США

Канада

МІСТ

№ 10

(№ 14410)

WEEKLY

Delivered
to the Post Office
on March 5, 2026

До компромісів далеко

Поки Трамп і Зеленський розмовляють,
Путін робить свою чорну справу

Читайте с. 4

ХІБА «ЗАТИХЛИ» СБУ ТА ГУР?

Насправді спецслужби продовжують
вражати важливі цілі ворога

с. 8

ОЧЕВИДНЕ — НЕЙМОВІРНЕ

Дональд Трамп змушує
американців повірити в НЛО

с. 13

A-TEAM
Home Care

Over
\$2,000
in Bonuses

ЗАПРОШУЄМО НА
РОБОТУ ПО ДОГЛЯДУ
ЗА ЛІТНІМИ ЛЮДЬМИ

З нами Ви можете заробляти більше!
Ви також можете доглядати
за своїми близькими та рідними.

☎ 215-302-9292

■ ЄВГЕН КЛЕН

Минулого тижня Україна отримала від Сполучених Штатів демарш через удари Збройних сил України по російському порту в Новоросійську, повідомила Ольга Стефанішина, посол України у США. Вони нібито зачепили деякі американські інвестиції, які здійснюються через Казахстан. Проте Білий дім усе ж утримався від заборони Києву атакувати російську військову й енергетичну інфраструктуру. «Ми взяли це до уваги», — поінформувала дипломатка. Цікаво, що російські атаки на американські компанії в Україні не отримали такої ж реакції Вашингтона.

Відтак Володимир Зеленський зателефонував Дональду Трампу. В розмові також узяли участь Стів Віткофф і Джаред Кушнер. «Зараз наші команди багато працюють, і я подякував за всі зусилля задля закінчення війни, — зазначив президент України. — Ми розмовляли про підготовку до наступної зустрічі перемовних команд у повному складі в тристоронньому форматі. Розраховуємо, що вона дасть можливість перейти до перемовин на рівні лідерів».

Американський президент підтримав таку послідовність кроків. Він доручив американським перемовникам докласти всіх зусиль, аби покласти край убивствам на війні в Україні. Про це розповів Джей Ді Венс, віцепрезидент США. «Гадаю, що ми вели дуже обережні перемовини як із росіянами, так і з українцями. Очевидно, що росіяни мають певні червоні лінії, українці мають певні червоні лінії, і президент щойно доручив усій команді, починаючи з Марка Рубіо, спробувати покласти край убивствам», — наголосив він.

За словами віцепрезидента, це складне завдання. Він також нагадав, що Трамп не раз заявляв, що вважав ві-

Дональд Трамп і Володимир Зеленський

До компромісів далеко

Поки Трамп і Зеленський розмовляють, Путін робить свою чорну справу

йну в Україні найлегшою війною для вирішення. «Але ми маємо прогрес як із росіянами, так і українцями, і ми просто продовжимо працювати над цим. Зрештою, досягнемо успіху або ні», — припустив Венс і додав, що Дональд Трамп налаштований достатньо оптимістично щодо успішного завершення війни в Україні.

Своєю чергою Марко Рубіо, державний секретар США, заявив, що війна в Україні «не має збройного вирішення» і буде врегульована шляхом перемовин. Проте Вашингтон продовжує допомагати Києву і посилює тиск на Москву. «Зараз ми єдина країна у світі, що може бути каталізатором перемовин. Якщо ми втратимо цю роль, ніхто інший не зможе цього зробити», — підкреслив держсекретар.

На переконання глави американського зовнішньополітичного відомства, ключовий вплив на те, що Україна змогла витримати цю війну, справили Сполучені Штати, які постачали їй зброю, надавали розвідувальну допомогу, а також запровадили санкції проти Російської Федерації (РФ). «У нас є багато людей, які вклали в це багато енергії. Гадаю, що ми досягли прогресу у звуженні кола питань, але деякі питання все ще залишаються дуже, дуже складними, на жаль», — висловився Рубіо.

А також акцентував на тому, що Білий дім «продовжує посилювати тиск на Москву». Як приклад назвав додаткові санкції проти нафтової компанії «Роснефть», запроваджені наприкінці 2025-го. «Адміністрація продовжує продавати зброю Україні. Ми не продаємо зброї РФ, не запроваджуємо санкцій проти України. Президент цінує той факт, що він єдиний світовий лідер, який має хоч якийсь шанс зібрати ці дві сторони за столом перемовин», — відзначив він і додав, що Трамп не розуміє, чому Україна та РФ не можуть закінчити війну. «Він просто не розуміє, як дві країни, що ведуть таку жорстоку, жадливу й криваву війну, не можуть дійти згоди щодо того, як її закінчити. Він хоче, щоб вона закінчилася, і багато зробив для цього. Він вклав у це багато політичного капіталу», — заявив державний секретар.

Після цього до бесіди «приєднався» Путін. Одразу ж після закінчення розмови американського й українського президентів РФ здійснила масований удар по Україні балістичними ракетами, дронами та крилатими ракетами. Під основним ударом опинилися Київ, Харків, Вінниця та низка інших міст. Уночі та вранці 26 лютого рашисти випустили 420 безпілотних літальних апаратів (БпЛА) і 39 ракет. Українські

сили протиповітряної оборони вночі знешкодили 406 ворожих цілей. Польща підіймала в повітря винищувачі.

У Харкові відбувся прямий удар по житловому багатоквартирному будинку. Внаслідок ударів двох балістичних ракет і групи дронів зафіксували пошкодження житлових будинків у Київському та Шевченківському районах. Крім багатоквартирних будинків, руйнувань зазнав і приватний сектор. Агресори пошкодили контактні мережі та перебили газогін.

У Запоріжжі москвити атакували великого продавця будівельних матеріалів «Епіцентр», багатопверхові будинки й інші споруди. Дев'ять багатоквартирних будинків отримали пошкодження різного ступеня руйнації; чотири будинки приватного сектору понівечили вибухи; була пошкоджена низка нежитлових будівель.

Російський БпЛА упав і на багатопверхівку в Кривому Розі Дніпропетровської області. Масованого нападу зазнала також Кіровоградська область.

Полтава відбивалася від навали ворожих БпЛА з кількох напрямків. Ворожі влучання й уламки збитих цілей пошкодили об'єкти промислового підприємства. На території виникли пожежі, які оперативно вдалося ліквідувати рятувальникам.

На Вінниччині внаслідок ворожого обстрілу було пошкоджено близько 20 житлових будинків. Повибивало вікна та двері, понівечило дахи. У деяких приміщеннях завалилися стіни.

У п'ятих областях України зафіксували нові знеструмлення. «Скрізь, де це дозволяє безпекова ситуація, відбуваються аварійно-відновлювальні роботи», — повідомили в Укренерго. Там додали, що через наслідки масованих російських атак у більшості регіонів довелося обмежити потужність для промисловості й оновити графіки погодинних вимикань для населення.

Цікаво, що вперше за всю російсько-українську війну російський дрон на оптоволоконні зуми долетіти до околиць Харкова, що стало новим технологічним викликом для українських систем виявлення. Про це поінформував Сергій Флеш, експерт із радіотехнологій. «Це реальні загрози, із якими нам доведеться щось технологічно вирішувати. Виявлення на основі радіоелектронної розвідки (РЕР) тут не спрацює», — розповів він і пояснив, що дрони на оптиці не випромінюють радіосигналів, тому їх не бачать станції РЕР. Навіть використання радіолокаційних станцій не гарантує захисту.

Україна намагається запобігати таким діям. Так, з травня 2025 року перестав працювати єдиний в РФ завод із виробництва оптичного волокна. Завод «Оптоволоконні системи» в Саранську припинив роботу й досі не відновив її, повідомив Леонід Коник, генеральний директор ComNews Group. Виробничі потужності підприємства становили приблизно 4 млн км оптоволоконна на рік, із якого 20 російських заводів виготовляли оптоволоконні кабелі. Тепер вони на 100 % залежать від постачання волокна з Китаю.

Але з 2026 року китайські постачальники

підняли ціни на оптоволоконно для російських покупців у 2,5—4 рази. На початку 2025-го волокно G.652D, яке застосовують у волоконно-оптичних кабелях, коштувало в Китаї 16 CNY за 1 км, до кінця року — 25 CNY, а в січні 2026-го — уже 40 CNY. Таке відчутне зростання ціни пояснюється попитом, що різко зріс. Зокрема, РФ та Україна почали використовувати оптоволоконні кабелі для дронів, які можна запустити на відстань до 50 км. Це робить БпЛА невразливими для радіоелектронних засобів придушення.

У результаті торік РФ спожила 10,5 % від світового випуску оптоволоконна, хоча до цього показник не перевищував 1 %, розказав Чунь Шен, аналітик Дослідницького центру з волоконно-оптичних кабелів Пекінського університету пошти та телекомунікацій. Таким чином, в абсолютних числах РФ придбала 2025-го майже 60 млн км волокна. «При цьому зростання його вартості для російських споживачів цілком законне, оскільки загалом у світі спостерігається дефіцит волокна через розвиток штучного інтелекту та будівництво інфраструктури для нього», — зазначив Олексій Бойко, автор телеграм-каналу abloud62.

«Основний ризик сьогодення полягає не так у ціні, як у фізичній доступності обсягів волокна», — відмітив Олександр Смільгевич, генеральний директор підприємства «Інкаба». За його словами, через зростання закупівельної вартості сировини постачальники вже перейшли на 100-відсоткову передоплату. В результаті кабельні заводи не зможуть утримувати ціни на готову продукцію і змушені підіймати їх. А за словами Анастасії Біджелової з «Телеком Біржі», це неминуче викличе здорожчання в РФ як послуг оренди темного волокна, так і будівництва магістральних мереж зв'язку.

МІСТ

The Ukrainian Canadian weekly established October 1997 in Toronto, Canada, by Meest Corporation Inc.
President Rostyslav Kisil

Український громадсько-політичний незалежний тижневик, заснований корпорацією «Міст» у жовтні 1997 року в Торонто, Канада. Президент Ростислав Кісіль

Published in Thursdays (52 issues a year) by Meest Media Corporation.
The publisher may not have the same standpoints with the author of a printed material. Authors of printed materials are fully responsible for the content. Advertisers are responsible for the content of their commercial ads.

Видає корпорація «Міст Медіа». Виходить щочетверга (52 рази в рік). Редакція не завжди поділяє погляди авторів матеріалів. Надіслані до редакції рукописи не рецензуються. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несуть рекламодавці.

Editor: Ivan Besiada
Редактор: Іван Бєсяда
Executive editor: Eugene Tarnavsky
Виконавчий редактор: Євген Тарнавський

Editorial Office/Адреса редакції:
Meest Media Inc.
Адміністрація: 600 Markley Street, Port Reading, NJ 07064. Tel.: 1 732 634 1517
E-mail: newspaper.usa@meest.com
Сайт: https://weekly.meest.com/us

Advertising in USA:
Реклама в США:
908-937-6342, 1 732-634-1517

Advertising in Canada:
Реклама в Канаді:
classified ad (дрібні оголошення)
(416) 236-2007 ext. 3
advertising department (реклама)
(416) 236-2007 ext. 2

Postmaster (USA), send address changes to:
Meest Media Inc., 600 Markley Street, Port Reading, NJ 07064
USA Publication Mail Products USPS 019943.
Periodical postage paid at Elizabeth, NJ

Single copies: Price negotiable;
Mail subscriptions: In USA: \$85/year, \$55/half of year.

Ціна одного числа договірної.
Поштова доставка
у США: \$85/рік, \$55/рік року.

Please, pay your subscription to:
Чекі й грошові перекази висилати:
Meest Media Inc., 600 Markley Street, Port Reading, NJ 07064

У тижневику також використані повідомлення кореспондентів інформаційних агентств та інтернет-порталів Zaxid.net, UHIAN, Укрінформ, «Українська правда», «Кореспондент», ТСН, «Вголос», «Львівський портал» та OBOZ.ua

■ ПЕТРО ЙОСИП

Російські удари по енергетичній інфраструктурі продовжують залишати українців без світла й тепла. У Києві, Дніпрі, Харкові й інших містах електроенергії може не бути по 15 годин поспіль, а в багатьох будинках разом зі світлом зникає і опалення.

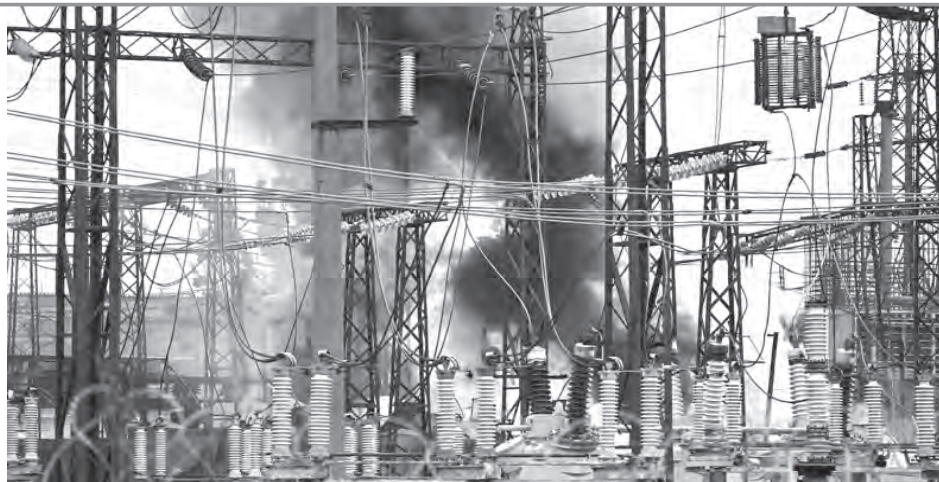
➤ Психологічний вплив

Олег Жданов, український військовий експерт, пояснив, як удари по енергосистемі впливають на можливість України на фронті, чого домагається Кремль та коли може настати павза в атаках. На його думку, Російська Федерація (РФ) установила мету занурити Україну в темряву під час холодної погоди і таким чином посилити свої позиції перед можливими перемовинами.

Експерт пов'язав поспіх Кремля і з політичними процесами у США. Адже на початку літа там розгорнеться передвиборча боротьба. Тож вважає, що Дональд Трамп намагатиметься продемонструвати черговий швидкий результат щодо припинення війни. І саме тому російський диктатор намагатиметься отримати максимум переваг до цього моменту.

Фахівець не сумнівається, що критичного впливу на воєнні можливості через удари по енергетиці немає, адже багато процесів можуть працювати на альтернативних джерелах живлення. «Багато можна замінити генераторами. Тепер їх стільки завезли, що й удень вуличні ліхтарі можуть світити», — зауважив він. — Це не металургія, що потребує мегаватів електрики. Сучасне підприємство може працювати в умовах місцевої генерації — як газогенерації, так і за допомогою генераторів із двигунами внутрішнього згоряння. А більшість потужні та масштабні підприємства у нас розташовані за межами нашої держави».

Найвідчутніший ефект від атак по енергетиці може бути психологічний. Кремль розраховує на можливу зміну суспільних настроїв. «Та нас це ще дужче розлючує. І градус опору, навпаки, зростає. Про-

Протистояння атакам Його забезпечать відновлення старих об'єктів і спорудження нових

те рано чи пізно, як кажуть психологи, може статися така собі межа переламу, коли людина здається і суспільна думка може почати змінюватися. На це й розраховує Москва», — відмічає експерт.

➤ Запілля впливає на фронт

Безпосередньо на фронті більшість підрозділів сил оборони України вже працює автономно. «На воєнні дії вимикання світла фактично не впливають — уся логістика на паливі. Апаливо, дяка Богу, є, партнери постачають. На фронті бійці всі автономні. Хіба штабидесь в оперативній глибинці, можливо, під'єднанні до промислової мережі. Решта всі на генераторах. Тож на фронт це особливо не вплине. Є ще залізниця, але ми витягуємо тепловози і возимо на тепловозній тязі там, де вже не тягнуть електровози», — запевнив Олег Жданов.

Проте моральний стан війська напругу залежить від того, що відбувається в запіллі. «Морально фронт реагуватиме, як дзеркало. Якщо суспільна думка нагнітатиме градус неприємності до ворога, то й фронт реагуватиме відповідно. Якщо суспільна думка почне змінюватися в бік «краще поганий мир, ніж хороша війна», то, повірте, і на фронті буде такий самий настрій. Фронт — це дзеркало суспільства», — пояснив полковник запасу Збройних сил України.

На початку лютого ц. р. Україна пережила надзвичайну атаку бойовими безпілотними літальними апаратами й ракетами. Окупанти завдали масованого удару насамперед по енергетиці України. Були по-

шкоджені ключові лінії та об'єкти генерації, зокрема, теплоелектростанції (ТЕС) на заході країни. Через те, що росіяни прицільно били по об'єктах енергетики в різних областях нашої держави, час вимикання світла тривав значно довше.

Під російськими ударами 7 лютого опинилися підстанції та повітряні лінії 750 кВ і 330 кВ, які є основою енергомережі України, а також Бурштинська і Добровірська ТЕС. З аварійною підтримкою через демарш Словаччини й погрози Угорщини тепер допомагає Польща.

➤ Ціна питання

Загальна потреба у відновленні та модернізації енергетичного сектору на наступні десять років становить 90,6 млрд USD. Про це минулого тижня заявив Денис Шмигаль, перший віцепрем'єр-міністр — міністр енергетики України. «Порівнюючи з попередньою оцінкою, теперішня потреба зросла на 34 %», — зазначив він.

І додав, що з перших місяців повномасштабної війни енергетичний сектор став однією з пріоритетних цілей РФ. А проект RDNA5 чітко демонструє масштаб цих руйнувань і допомагає планувати Україні їхнє відновлення. «Ми розпочали цю роботу 2022-го разом зі Світовим банком (СБ), Європейською комісією та Організацією Об'єднаних Націй. Вдячний нашим партнерам, зокрема Анні Б'єрде (керівний директор СБ із питань операційної діяльності. — Ред.), за цю ініціативу», — сказав Шмигаль.

Зокрема, за його словами, Україні потрібен 71 млрд USD, що ста-

новить майже 80 % від загальної суми, саме на відновлення та модернізацію генераційних потужностей. Крім того, 6,4 млрд USD становлять потреби теплового господарства, 5,2 млрд USD потрібні на відновлення газотранспортної інфраструктури, а також 4,6 млрд USD — на нафтову галузь, у т. ч. переробку.

Урядовець відзначив, що, за даними RDNA5, лише для швидкого відновлення енергетики 2026 року необхідно 4,9 млрд USD. «Але ми хочемо не просто відновити зруйноване, а збудувати енергосистему, що гарантуватиме безпеку та стійкість на десятиліття вперед», — поділився він планами.

А також поінформував, що разом з СБ Україна розпочинає роботу над оновленою Енергетичною стратегією. «Вона визначить нове бачення розвитку сектору та чітку дорожню карту відновлення і модернізації», — переконаний перший віцепрем'єр.

➤ Альтернатива

Своєю чергою Міністерство економіки, довілля та сільського господарства надало позитивний висновок щодо проекту будівництва вітрової електростанції (ВЕС) на території полонини Руна на Закарпатті. Відомство завершило розгляд матеріалів у межах процедури оцінки впливу на довкілля та зробило висновок, що проект будівництва ВЕС на території Тур'є-Реметівської громади може бути реалізований. У міністерстві не вважають, що будівництво на полонині дуже вплине на її флору та фауну. «Екологічна частина матеріалів ґрунтується на дослідженнях,

які підтвердили низький показник впливу на птахів і кажанів. Об'єкти станції розміщуються на належній відстані від об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ), а сама територія планованої діяльності не входить до складу ПЗФ чи Смарагдової мережі. Результати розрахунків підтверджують низький показник негативного впливу на довкілля», — повідомила пресслужба відомства.

Там також роз'яснили, що територія, на якій планують звести станцію, лежить за межами пралісів і водно-болотних угідь міжнародного значення — на відстані 80, 140 і 490 м. На думку посадовців, будівництво не зачепить охоронні зони. А ще Мінекономіки підкреслило, що полонина не є первинною дикою територією, оскільки зазнала антропогенного впливу в 1960-х рр., коли там розмістили військовий об'єкт. «Проект не передбачає вирубування лісів у межах процедури оцінки впливу на довкілля. Доступ до майданчика здійснюється по наявній бетонній дорозі, а технологічні проїзди планують у межах полонини. Лісові дороги, які можуть будувати, не є частиною проекту вітроустановок. У ході перевірок органи контролю правопорушень не виявили: будівництво здійснюють із дотриманням чинних норм земельного та містобудівного законодавства», — повідомили чиновники.

Вони підсумували, що реалізація ВЕС на полонині Руна відповідає нормам, а забудовник має всі належні документи для будівництва. За даними міністерства, будівництво ВЕС там зумовлене енергетичною необхідністю, оскільки після російських атак Україна втратила частину електрогенерувальних потужностей.

Тур'є-Реметівська сільрада також затвердила детальний план території, де мають спорудити ВЕС. Там готується звести 30 вітроустановок загальною потужністю до 156 МВт. Це будівництво є частиною масштабного проекту, у межах якого в Українських Карпатах планують запустити 334 вітроустановки.

Проте документ про зведення цієї ВЕС природоохоронці оскаржили в суді, вказуючи

на екологічні ризики та можливі перетини планованого будівництва з територіями природно-заповідного фонду. Відтак Міністерство довілля та природних ресурсів України зупинило процес до завершення судових процесів.

Водночас 17 народних депутатів підписали спільне звернення до міністра економіки Олексія Соболєва з проханням визнати недопустимим будівництво ВЕС на полонині. Проте рішення про дозвіл на будівництво все ж ухвалили.

Вітрову електростанцію загальною потужністю до 54 МВт також мають намір збудувати у Яворівському районі на Львівщині. Проект розробляє група компаній Wind Power GSI, що належить Іванові Торсько-му, одному з найбільших девелоперів Західного регіону України.

На території Мостиської та Судово-Вишньовської територіальних громад планують спорудити до 15 вітроенергетичних установок сукупною потужністю близько 54 МВт. «Передавання виробленої електроенергії в об'єднану державну електромережу здійснюватимуть через проєктовану високовольтну підстанцію 110/35/10 кВ оператора системи розподілу. Транспортування виробленої електроенергії — лініями електропередач 35 кВ, які проходять територіями Мостиської, Судово-Вишньовської та Рудківської територіальних громад», — ідеться в повідомленні.

Будівництвом вітроустановки та допоміжної інфраструктури (лінії електропередач, розподільчі пункти тощо) займатимуться дві споріднені компанії — «Яворів Енерго» та «Західна ВЕС». Бенефіціарним власником обох фірм власне і є Іван Торський. Торік його компанії оголосили про намір побудувати на Яворівщині ВЕС із 15 вітряками загальною потужністю до 150 МВт, однак цей проект наразі залишається без руху. Згідно з даними платформи Vkursi, «Яворів Енерго» і «Західна ВЕС» мають на Львівщині земельний банк 534,3 га та 6,2 га відповідно. Більшість ділянок компанії взяли в оренду для будівництва ВЕС і допоміжних об'єктів.

П Р Я М А М О В А

Михайло Федоров, міністр оборони України:

— Щодня кожен українець думає про одне: коли закінчиться війна? Ми хочемо миру дужче, ніж будь-хто у світі. Президент, перемовна група, дипломати щодня працюють, аби його наблизити. Але РФ продовжує воювати, бо вірить, що може зламати українців силою та ресурсом. Тож паралельно з дипломатією треба посилювати оборону так, аби змусити ворога до миру. Наш план війни має три конкретні цілі:

1. Закрити небо. Захистити цивільних та інфраструктуру. Ідентифікувати 100 % повітряних загроз у реальному часі та перехоплювати щонайменше 95 % ракет і дронів. Уже запустили створення багаторівневої системи «малої» протиповітряної оборони та масштабування перехоплювачів. Коли небо закрито, країна функціонує.

2. Зупинити ворога на землі, у морі та кіберпросторі. Фронт тримається завдяки безпекаційному подвигу українських воїнів. Ворог платить за кожний кілометр української землі. На Донеччині це 156 солдатів на 1 кв. км. Наш орієнтир — понад 200 убитих окупантів за 1 кв. км. Це рівень утрат, за якого просування стає неможливим.

3. Позбавити РФ економічного ресурсу воювати. Війна триває, бо в Кремлі є гроші. На ракети і дрони. На контракти солдатам. На пропаганду. Джерело — нафта. Росія продає її по всьому світу через так званий тінювий флот. Саме з цього бюджету фінансують війну. Якщо перекрити цей канал, ресурс на війну різко висихає. Потрібні посилення санкцій, координація з партнерами, стратегія протидії «тінювому флоту», спільні дії з партнерами в морі. Щоб дефіцит бюджету РФ став найбільшим в історії. Мир в Україні настане тоді, коли небо буде закрито, російська армія втратить наступальний потенціал, а економіка РФ не витримає навантаження.

■ ЄВГЕН КЛЕН

Україна відчуває дефіцит особового складу й озброєння на низці ключових напрямків фронту. Києву потрібно ще близько 250 тис. військових, щоби переломити ситуацію на полі бою на свою користь. За даними британської газети The Times, міські райони Покровська та Мирнограда, а також Гуляйполе в Запорізькій області частково або майже повністю контролюють російські війська. Подальше просування армії Російської Федерації (РФ) у напрямку Запоріжжя може створити ризик активнішого застосування дронів-камікадзе, подібно до ситуації в Херсоні. Українські командири наголошують, що нестача підготовки піхоти та операторів безпілотних літальних апаратів (БПЛА) суттєво обмежує оборонні можливості.

➤ Амбітні плани

Тим часом американські аналітики розкрили стратегічний план Кремля, згідно з яким Путін готовий затягнути криваву протистояння за Донецьку область ще щонайменше на два роки. За даними західних розвідок, російський диктатор наразі демонструє цілковиту впевненість у власній перевазі на лінії фронту. Він виходить із розрахунку, що для встановлення повного контролю над територією Донеччини йому може знадобитися від півтора до двох років інтенсивних бойових дій. У Москві переконані, що такий тривалий часовий проміжок грає винятково на руку агресору, дозволяючи виснажувати ресурси України та її союзників у довготривалій перспективі.

У своїх воєнних планах російське керівництво робить ставку на безперервний терор цивільного населення та системне руйнування запілля. Диктатор вірить, що кожна нічна атака ракетами чи БПЛА по житлових кварталах та об'єктах енергетики поступово зміцнює позиції РФ у цій війні. На думку Путіна, щоденний тиск на інфраструктуру та мирних жителів забезпечує йому необхідні стратегічні пере-

Стратегія і тактика війни

Москва не хоче поступатися, а Київ не може

ваги, які зрештою мають змусити Україну до поступку.

Ян Бжезінський, заступник помічника міністра оборони США з питань Європи й НАТО у 2001—2005 рр., каже, що для припинення війни міжнародні партнери повинні діяти рішучіше — нарощувати військову допомогу Києву та комплексно впливати на державу-агресора. «Якщо мова про зупинення цього вторгнення, про припинення вогню, нам потрібне збільшення підтримки для України, збільшення тиску на РФ, збільшення і посилення реакції західного світу на це вторгнення. Але тут треба пам'ятати, що, власне, Путін є продуктом радянської системи. І тут союзникам треба використати свою цю величезну силу та скомбінувати її одночасно з різними іншими заходами», — наголосив він і уточнив, що передусім ідеться про розширення військової допомоги Києву. «Насамперед нам потрібно збільшити кількість військової допомоги, яку надаємо Україні. І це передбачає також реанімацію військових пакетів від США для України», — зазначив експерт.

А також підкреслив необхідність жорстких економічних кроків проти держави-агресора: «Нам потрібно, власне, знищити російську економіку. Потрібно повністю зруйнувати всі економічні зв'язки РФ з іншими країнами світу так, щоб ця економіка працювала лише як воєнна, отже, була зруйнована».

Крім того, за словами геополітика, важливо активніше застосовувати інструменти ін-

нетичного тиску. «Потрібно використовувати інформаційні операції, які вже існують, і треба зробити ще більше для того, щоби погіршити ситуацію в Росії», — акцентував аналітик.

На його переконання, вирішальним чинником може стати демонстрація сили та гарантій безпеки. «І, звісно, єдине, я думаю, що Путін найбільше поважає — це власне сила гарантій, подібних до п'ятої статті НАТО. І я думаю, що після цього Путін сяде вже за стіл перемовин», — додав Бжезінський.

➤ Відсутність ресурсів

Проте Владислав Селєзньов, колишній речник Генерального штабу Збройних сил України, вважає розмови про те, що Путін готовий воювати щонайменше ще два роки, схожими на намагання «силою слова» переконати українських урядовців поступитися: «Те, що останнім часом у відомих європейських медіа з'являється інформація, що російський диктатор, мовляв, готовий воювати щонайменше в найближчі два роки, нагадує інформаційно-психологічну операцію».

За словами полковника, ресурсів для ведення активних бойових дій на дистанції довше ніж шість місяців у росіян фізично бракує. «Чим далі, тим у більшій стагнації перебуває російська економіка. Чим далі, тим більше виходиться наступальний потенціал росіян. Тому треба вилазити з помиральної ями, але в жодному разі не розслаблятися, бо війна триває і певною мірою масштабується», — зауважив експерт.

І запевнив, що у ворога немає бодай примарних перспектив докорінно змінити ситуацію на полі бою: «Ворог поступово вихолощує свій наступальний потенціал, і чим далі, то тим менше у ворога ресурсів для продовження своєї агресії».

А Юрген Гардт, експерт із питань зовнішньої політики ХДС/ХСС, висловився про те, що зараз РФ зазнає воєнних невдач в Україні, тож Путін не може перемогти в цій війні. «Я вже давно бачу, що Росія на полі бою не просувається вперед. 2025 року окупанти досягли лише незначних територіальних здобутків, порівнюючи із загальною площею України. Натомість утрати були величезними», — сказав він.

З огляду на це, за словами політика, мирна угода, що без єдиного пострілу пропонує віддати Росії українські території, які Москві не вдалося завоювати впродовж чотирьох років війни, є неприйнятною для України. «Тому не вірю, що на цій основі можна укласти мир», — заявив він і наголосив, що не бачить реальних шансів на успіх «женивського процесу»: «Якщо ми побачимо те, на що я сподіваюся, що Україна, завдяки нашій підтримці, у т. ч., не в останню чергу, європейській, ставатиме військово дедалі міцнішою і стійкішою, і що ми дійдемо до пункту, коли Путін буде змушений серйозно рахуватися з відчутними невдачами або навіть із тим, що, імовірно, може програти війну, тоді, вважаю, диктатор піде на серйозні перемовини ще до того, як ця поразка стане очевидною. Але до цього ще далеко».

➤ Чи довго ще?

Водночас Олександр Півненко, командувач Національної гвардії України, стверджував, що й Україна готова воювати ще кілька років і жодні території агресору ніхто не віддаватиме. Він відзначив, що повернення територій — це стратегічне завдання для України, зокрема в майбутньому. А зараз завданням України є збереження підконтрольних територій та особового складу. «Ми дуже багато втратили свого населення і території, щоби просто так зупинитися і просто так віддати території», — наголосив генерал.

A The Wall Street Journal із посиланням на європейських чиновників написала, що війна в Україні триватиме ще від одного до трьох років. «РФ веде перемовини недобросовісно, намагаючись отримати на них те, чого не може досягти на фронті, зокрема контроль над Донбасом. А Володимир Зеленський у приватному кабінеті з найближчими радниками заявив, що, мовляв, перемовини провалилися і Україна має розробити план війни ще на три роки», — ідеться в публікації.

Крім того, Київ відмовився передати Москві контроль над Запорізькою атомною електростанцією (ЗАЕС), а РФ відмовилася передати її під контроль США. Кремль наполягає на власному контролі над ЗАЕС. Нагадаємо, що американський план передбачав, що Сполучені Штати здійснювали б управління станцією, зокрема, розподіл електроенергії між Україною та РФ. Однак Москва від цієї пропозиції відмовилася.

Натомість наполягає на тому, щоб самостійно контролювати ЗАЕС. У Кремлі запевняють, що нібито таким чином Україна отримувала б електроенергію за низькими цінами. Та офіційний Київ на це не погоджується.

Reuters із посиланням на власні джерела повідомила, що контроль над ЗАЕС є одним із найсуперечливіших питань у перемовинах. Обидві сторони демонструють принципову позицію: Росія не бажає поступатися, а Україна не приймає жодної форми спільного управління.

■ Ігор Голод

Роберт Фіцо, прем'єр-міністр Словачкої Республіки (СР), дочув зупинити екстрені постачання електроенергії Україні. За його словами, якщо Київ звернеться до Братислави з проханням про допомогу у стабілізації української енергосистеми, то не отримає її.

➤ Кроки
«у відповідь»

Зупинити екстрені електропостачання українцям Фіцо вирішив через «перешкодження транзиту нафти з Російської Федерації (РФ) трубопроводом «Дружба», пошкодженням 27 січня ц. р. російським дроном у Бродях на Львівщині. Аналітик Михайло Гончар уточнив, що після удару по нафтопompувальній станції «Дружба» виникла масштабна пожежа. Горіння нафти в найбільшому резервуарі об'ємом 75 тис. куб. м тривало десять днів, а ліквідація таких наслідків потребує часу.

Попри це Фіцо заявив, що, за даними словацької розвідки, пошкоджену ділянку «Дружби» вже нібито відремонтували. Він також стверджував, що українці навмисно перешкоджають транспортуванню нафти до Угорщини транзитом через СР, щоб чинити тиск на Будапешт і змусити його відмовитися від блокування членства України у Європейському Союзі (ЄС).

Раніше Братислава припинила постачання в Україну дизельного пального. «Якщо українська сторона продовжить завдавати шкоди інтересам Словаччини у сфері постачання стратегічної сировини, словацький уряд перегляне також свої дотеперішні конструктивні позиції щодо членства України в ЄС та підготує подальші заходи», — пригрозив глава словацького уряду.

➤ Нонсенс
«контрзаходів»

Тим часом Bloomberg з'ясувала, що РФ у лютому ц. р. взагалі не постачала нафту до СР та Угорщини. Тож Україна не могла блокувати те, чого не було. Браніслав Грелінг, голова опозиційної словацької партії «Свобода і со-

лідарність», прокоментував демарш свого прем'єра так: «Погроза Фіцо відключити Україну від електропостачання — логічний нонсенс. Без електроенергії пошкоджену «Друмбу» складно відремонтувати. А без стабільного електропостачання pompувальні станції не можуть надійно працювати. Прем'єр заводить себе і всю СР у пастку: якщо Україна не матиме електроенергії для ремонту інфраструктури, нафта не потече ніколи». «Фіцо знову стає довгою рукою Москви», — підсумував своєю чергою Кароль Галек, депутат словацького парламенту.

Адже, як зауважив Гончар, «уразивши «Друмбу», РФ тут же запропонувала своїм союзникам у Будапешті та Братиславі брати російську нафту в Новоросійську», із якого її «танкерами можна перевозити на хорватський термінал «Омішаль» і звідти pompувати нафтопроводом «Адрія» до нафтопереробних заводів у Сазгаломбатті та Братиславі».

А якби хорвати погодилися на транзит російської нафти, Кремль відправляв би своє чорне золото з Новоросійська не лише для СР та Угорщини. Однак Анте Шушнар, міністр економіки Хорватії, відмовив словакам та угорцям, пояснивши: «Барель нафти, куплений у Росії, може здатися деяким країнам дешевим, але він допомагає фінансувати війну і напади на український народ. Годі наживатися на війні».

Припинити постачання електроенергії до України погрожував також Віктор Орбан, прем'єр-міністр Угорщини. А Петер Сійярто, міністр закордонних справ цієї країни, брехливо стверджував: «Трубогін «Дружба» не постраждав від жодної російської атаки. Немає жодної фізичної причини чи фізичної перешкоди для відновлення постачання російської нафти до Угорщини. Це суто політичне рішення України. Це шантаж проти Угорщини з метою змінити нашу позицію щодо членства України в ЄС».

Проте Орбан усе ж змінив риторику, відзначивши, що буде обережним із постачанням електроенергії Україні, бо його припинення може зашко-

Роберт Фіцо

У ДОПОМОЗІ ВІДМОВИЛИ

Фіцо й Орбан прагнуть і надалі наживатися на війні

дити етнічним угорцям на Закарпатті. Оголосив натовість три інші «контрзаходи» проти України: не відновлювати зупинений експорт дизельного пального, а також блокувати кредит Євросоюзу Києву на 90 млрд EUR і 20-й пакет санкцій ЄС проти РФ. Усі ці погрози реалізував попри запевнення Анні Кайси Ітконен, речниці Європейської комісії, що Росія зруйнувала нафтогін «Дружба».

➤ Ідеться
не про нафту

Олена Абрамович, кореспондентка Радіо Свобода в Брюсселі (Бельгія), опитавши учасників закритої дискусії на Раді Євросоюзу із закордонних справ, указала: «Дехто (із дипломатів держав-членів ЄС. — Ред.) відкрито поставив під сумнів мотиви Угорщини, припустивши, що йдеться про вибори, а не про нафту».

А політична оглядачка Олександра Тесленко зауважила: «Дипломати в Брюсселі пояснюють жорстку лінію Орбана його внутрішньою політикою. Коли виборча кампанія стає складною, зовнішня сторона прагне розв'язати інструмент мобілізації електорату, а «антибрюссельська» риторика — на спосіб показати силу».

Відтак Politico пояснила: «Орбан намагається використовувати антиукраїнські настрої як зброю перед ключовими виборами, на яких ризикує втратити владу. Крім того, Будапешт використовує питання підтримки України як інструмент перемовин із Брюсселем у ширшому

контексті фінансування і заморожених для Угорщини європейських фондів».

Водночас політичний експерт Андрій Гордонницький нагадав: «Фіцо та Орбан заробляють величезні кошти на постачанні російської нафти та нафтопродуктів. За деякими підрахунками, їхні компанії отримують від 500 тис. до 1 млрд EUR на рік».

Сказане опосередковано підтвердив і сам Орбан, який заявив про нібито українську загрозу для енергосистеми Угорщини й анонсував розгортання військових для захисту енергетичної інфраструктури. Угорський прем'єр оголосив, що Україна нібито планує нові дії з метою зашкодити енергосистемі Угорщини, на додачу до зупинки постачання російської нафти через нафтогін «Дружба», тому «вживатиме заходів». «Ми розмістимо військових і необхідні засоби біля енергетичних об'єктів, щоб запобігти атакам. Поліція патрулюватиме довкола визначених електростанцій, розподільчих станцій і диспетчерських центрів», — простерігував політик і додав, що розпорядився заборонити польоти дронів у прикордонному з Україною регіоні.

А ще він написав відкритого листа Володимирові Зеленському: «Закликаю негайно відкрити «Друмбу». І звинуватив президента України в намаганні змусити Будапешт уступити у війну між Україною та РФ і в тому, що Брюссель та угорська опозиція «координують зусилля, щоб привести до влади

в Угорщині проукраїнський уряд».

➤ Не має
«рубильника»

Своєю чергою в Укренерго роз'яснили: «Імовірно припинення аварійного постачання електроенергії зі СР ніяк не вплине на ситуацію в об'єднаній енергосистемі України. Останнього разу Київ просив аварійну допомогу в Братиславі понад місяць тому і в дуже обмеженому обсязі. Загалом аварійна допомога зі словацького напрямку надходила до об'єднаної енергосистеми України достатньо рідко. Ідеться про не тривалі постачання». «Офіційних документів про одностороннє припинення дії договору про взаємне надання аварійної допомоги словацьким системним оператором — компанією SEPS — наразі не надходило», — запевнили в компанії.

А Володимир Кудрицький, екс-глава Укренерго, нагадав: «Словаччина, як і Україна, є частиною єдиної європейської енергосистеми, якою управляє асоціація національних операторів енергосистем — ENTSO-E. Укренерго в цій організації має п'ятий за вагою голос, словацький оператор SEPS — у другій двадцятці. Й Укренерго, і SEPS, і будь-який інший оператор енергосистеми у Європі підпорядковується єдиним правилам і має бути незалежним від політиків у своїй країні. Це означає, що словацький уряд не може просто так припинити постачання з СР до України чи тим більше відключити лінію електропередач, що сполучає Словаччину з Україною, бо з технічного та фінансового погляду це вплине на всіх сусідів. Тому імпорту із СР триватиме. За спроби словацького оператора SEPS його припинити Укренерго як впливовий гравець в ENTSO-E має негайно підняти питання про позбавлення словаків сертифікації».

Михайло Гончар також переконував, що Фіцо «не має рубильника, яким міг би все відключити». «І українська енергосистема, і словацька, й угорська — фрагменти європейської Асоціації операторів передачі електроенергії. Якщо навіть

уявити, що в умовах хаотизації європейської політики Орбан і Фіцо змогли б це зробити, то так чи інакше воно не мало б критичного впливу на Україну. Вони надто перебільшують свою роль та значення для України в якості енергодонорів», — констатував він.

Дарія Орлова, аналітик ринку електроенергії, із цим погодилася: «На мою думку, наразі такі заяви є лише політичними залякуваннями і навіряд чи поставки будуть припинені. Європейські оператори енергосистем не можуть самостійно ухвалювати такі рішення».

➤ Запобігти
небажаному

Проте вона визнала: «Частка Угорщини та СР у структурі імпорту електроенергії в Україну критична і в лютому сукупно становила 70 % (більше як 1,4 ГВт потужності). У разі повного припинення постачання Україні навіряд чи вдасться замінити всі 100 % обсягів через інші напрямки».

Відтак Олександра Тесленко припустила: «Якщо аварійні перетокі зменшаться, Україні доведеться ще жорсткіше балансувати систему в пікові години. На тлі атак по енергетиці це не дрібниця, а додатковий ризик для міст, лікарень і промисловості, особливо в холодні ночі».

Тож Україна передала ЄС позицію щодо нафтогону «Дружба». Київ наголосив, що провина за припинення транзиту російської нафти до Європи лежить на Москві, чий атаки пошкодили цю артерію. Україна заявила, що не сприймає політичного тиску з боку деяких держав ЄС щодо нафтогону «Дружба», адже в його зупинці винна саме РФ. А ультиматуми грають на руку агресору та суперечать принципам енергетичної солідарності ЄС, недискримінації та щирої співпраці.

Українська сторона нагадала, що 27 січня ц. р. внаслідок цілеспрямованих атак, здійснених державою-агресором, було завдано значних пошкоджень об'єктам ключової нафтопompувальної станції поблизу міста Броди. А також підкреслила, що «зацікавлена у якнайшвидшому відновленні транзиту».

■ Ігор Голод

Українці зачекалися повторення блискучих операцій у запіллі агресора на кшталт «Павутини», здійсненої торік 1 червня. Служба безпеки України (СБУ) знищила тоді FPV-дронами 34 % стратегічної авіації Російської Федерації (РФ).

➤ Труднощі

Та чи знизилася ефективність СБУ і Головного управління розвідки (ГУР) Міністерства оборони України після зміни їхніх керівників?

По-перше, надскладну «Павутину» готували півтора року. А нові керівники ГУР і СБУ Олег Іващенко та Євген Хмара очолюють ці відомства відповідно з 2 та 5 січня ц. р. Причому принаймні на початку зіштовхнулися з певними труднощами. Журналісти-розслідувачі Роман Романюк та Ангеліна Страшкулич дізналися про це від неназваних джерел у спецслужбах.

Про генерала Хмару його підлеглі розповіли, що він — «класичний спецпризначенець, бойовий командир, а не оперативник». І якщо до 5 січня командував кількома тисячами бійців Центру спеціальних операцій «А» СБУ, більше відомого як «Альфа», то після призначення на нову посаду керує понад 30 тис. підлеглих. Щоб реально збагнути, як працює ця специфічна «машина», потрібен час.

Колеги начальника ГУР відмітили, що він теж іще «входить у курс справ». А також визнали, що «процес перебирання повного управління для нього непростий». «Кирило Буданов (попередній керівник ГУР, який нині керує Офісом президента. — Ред.) вибудував усередині загального силового контуру власну замкнуту структуру, що трималась на особистій лояльності й повазі. Тому часом генералові Іващенко доводилось боротися зі спротивом усередині органу, коли люди відмовлялись виконувати бажання нового керівника без наказу попереднього, «їхнього справжнього» командира», — розказало джерело репортерів.

Водночас воно запевнило: «Іващенко — із ГУР. Він має впоратися з тим, щоби перейняти

Євген Хмара

Олег Іващенко

Хіба «затихли» СБУ та ГУР?

Насправді спецслужби продовжують вражати важливі цілі ворога

там контроль. Тим паче, що Буданов зараз залучений у настільки масштабнішу історію перемовин, що йому навряд чи буде цікаво якось іще й за ГУР боротися».

➤ «І надалі займатиметься»

Негативних відгуків про Хмару в публічному просторі немає. Навпаки — приміром, Марія Берлінська, керівник Центру підтримки аеророзвідки, відзначила: «Із того, що і як робить Хмара, як він ставиться до своїх людей, наскільки якісно намагається організувати роботу та як йому це вдається, можу сказати, що СБУ отримала гідне керівництво».

Свою чергою Сергій Кузан, голова українського центру безпеки та співпраці, зазначив: «Хмара за часів головування в СБУ Малюка мав повну підтримку з боку керівництва. Тому, імовірно, матимемо справу з продовженням напрямку яскравих уражень російських об'єктів у більш масовому варіанті». «Хмара очолював найрезультативнішу структуру у складі СБУ. І цей успіх має бути масштабований на всю СБУ», — наголосив експерт.

До того ж попередник Хмари не пішов на пенсію. Коли Малюк подав 5 січня у відставку, Володимир Зеленський стверджував, що експлаву СБУ й надалі займатиметься асиметричними операціями. Коли ж Верховна Рада України звільнила Малюка, той запевнив: «Іду з посади, але не з СБУ. Бавовна

(каламбур, що виник через багатозначність російського слова «хлопок», який Google перекладає українською і як «бавовну», і як виляск. — Ред.) палатиме».

Відтак президент заслухав доповідь генерала Малюка щодо розробки асиметричних дій проти агресорів, після чого констатував: «Підготовка нестандартних операцій проти РФ триває», і підтвердив, що всіма необхідними ресурсами СБУ й інші державні структури «повністю забезпечені».

Крім того, український лідер повідомив: «Заслухав доповідь генерал-майора Євгена Хмари. Передусім про бойові операції СБУ. І те, що стосується фронту, зокрема дії нашої «Альфи», і те, що СБУ цілком справедливо робить на території агресора у відповідь на всі удари, на все російське зло, яке прийшло на нашу землю. Постійно відбувається планування нових операцій СБУ, які змінюють хід війни. Пишаюся нашими спецпризначенцями».

Не всі операції спецслужб, звісно, розголошуються, оскільки саме секретність є їхньою суттю. Та все ж інформація про проведення їх таки з'являється.

➤ Збільшили частоту та дальність

Приміром, у ніч на 14 січня ц. р. СБУ та Військово-морські сили України атакували дронами завод «Атлант Аеро» в російському Таганрозі, який виготов-

ляє безпілотні літальні апарати (БпЛА), зчинивши пожежі й послабивши ударні можливості ворога. А 22 січня дрони Центру спецоперацій «А» пошкодили трубогони на причалах терміналу «Таманьнафтогаз» і резервуари з вакуумним газойлем і мазутом.

«СБУ продовжує системно бити по ключових енергетичних та експортних артеріях РФ, які забезпечують надходження коштів до бюджету країни-агресора й напругу фінансують війну проти України. Ураження таких об'єктів має критичне значення для послаблення економічних і логістичних можливостей ворога», — акцентували у спецслужбі.

28 січня СБУ продемонструвала відео успішних далекобійних ударів по п'ятьох військових аеродромах на території РФ. У результаті цих атак було знищено та пошкоджено 15 бортів — 11 винищувачів і бомбардувальників Су-30СМ, Су-34, Су-27, Су-24, МіГ-31; три гелікоптери — Мі-28, Мі-26, Мі-8; один транспортний літак Ан-26, що завдало ворогу збитків на більш як 1 млрд USD і послабило удари по Україні.

У ніч на 7 лютого дрони СБУ атакували завод у Тверській області, де виготовляють компоненти пального для ракет Х-55 і Х-101, що спричинило масштабну пожежу. «Навіть тимчасова зупинка його роботи ускладнює виробництво ракетного пального та знижує можливості ворога підтримувати

інтенсивність обстрілів наших міст», — констатували у спецслужбі.

10 лютого СБУ поінформувала, що її Центр спецоперацій «А» знищив понад 300 російських ударних БпЛА типу «Молнія». 12 лютого СБУ звітувала, що її дрони АН-196 «Лютій» вразили Ухтинський нафтопереробний завод за 1 750 км від кордону України. Зокрема, влучили в атмосферно-вакуумну трубчасту установку та установку висбрекінгу, що відповідають за первинну переробку нафти і її розподіл на фракції, а також виробництво товарного мазуту, бензину та газойлю.

16 лютого ГУР відзвітувало про низку ударів по військових цілях армії РФ у тимчасово окупованому Криму. Згідно з повідомленням, бійці спецпідрозділу ГУР «Примари» завдали ударів по зенітному ракетно-гарматному комплексу «Панцир-С1», радіолокаційній системі «Небо-У» та десантному катеру 02510 «БК-16».

У ніч на 17 лютого дрони Центру спецоперацій «А» повторно атакували інфраструктуру нафтового терміналу «Таманьнафтогаз». А також уразили за більш ніж 1,6 тис. км від кордону з Україною хімзавод «Метафракс Кемікалс», який виготовляє складові для вибухових речовин.

Того ж дня СБУ інформувала: «Спецпризначенці Центру спецоперацій «Альфа» продовжують діставати ворога за лінією фронту. Цього разу вони завда-

ли серію точних ударів по ключових елементах військової інфраструктури у ворожому запіллі. Серед уражених цілей: чотири штаби та командні пункти управління; три місця дислокації особового складу, в т. ч. спецпризначенців Федеральної служби безпеки РФ; один об'єкт виробництва БпЛА; два склади паливно-мастильних матеріалів; дві позиції запуску БпЛА; один склад боєприпасів; один логістичний хаб; чотири командно-спостережні пункти; інші військові об'єкти».

«Ураження цих цілей суттєво ускладнює супротивнику управління підрозділами, постачання ресурсів і підготовку нових атак. Нічні удари були виконані з використанням безпілотних апаратів FP-2 компанії Fire Point із бойовими зарядами масою 105 кг, що забезпечило високу ефективність операції», — уточнили в СБУ.

19 лютого СБУ повідомила, що БпЛА Центру спецоперацій «А» успішно вразили Великолукську нафтобазу у Псковській області за майже 500 км від державного кордону України. «Знищення нафтобаз безпосередньо впливає на здатність ворога вести бойові дії, наступати й перекидати резерви. Такі операції є елементом системного послаблення воєнного потенціалу РФ», — пояснили у спецслужбі. А 24 лютого, у четверту річницю широкомасштабного вторгнення РФ, українські БпЛА двічі атакували нафтопомпувальну станцію Калейкіно в Татарстані.

Відтак військовий експерт Роман Світан відзначив, що знищення російської тилової інфраструктури на глибину до 70 км стає ключовим чинником стримування ворожого наступу. «Робота розвідки відновилася після зміни керівництва, що підтверджують успішні удари по російській нафтовій галузі. Нові керівники ГУР і СБУ налагодили управління спецслужбами», — дійшов висновку полковник запасу Збройних сил України.

А політолог Олександр Черненко зазначив: «СБУ активізувала повітряні операції на території РФ, збільшивши частоту атак. Водночас БпЛА відомства демонструють дедалі кращу дальність ураження».

■ Олена Гущик

Журналістка провела ніч разом з аварійними бригадами столиці, щоби побачити й зрозуміти, як буквально з-під землі дістають світло і чому іноді робота закінчується скандалами. Це була найхолодніша доба лютого. Лівий берег столиці, ніч. Там працювала одна з більш як 60 ремонтних бригад. Сергій на екскаваторі та Олександр із лопатою шукали кабель, через який у висотці зникло світло. Світла там не було ще з 22 січня. «Прийшов додому, на кухні — 6,1 градуса за Цельсієм. У мене перший поверх, панель промерзає. У ліжко лягаю — пара з рота йде. Загалом моржуємо», — поділився Віктор Якович, мешканець будинку.

Аварійна бригада там уже працювала. Полагали, увімкнули, але через кілька годин лінія знову «лягла» — кабелі, розраховані на мирний час, просто не витримують навантаження від електрообігрівачів.

Знайти місце аварії в промерзломому ґрунті — найскладніше. Зазвичай яму копають годину або й дві. «Пальці замерзають на морозі

П Р Я М А М О В А

Як енергетики рятують Київ від пільми

— це найгірше. Коли на ногах стоїш і нічого не робиш — теж. За-

раз дуже багато аварій через перевантаження. Кабельні лінії не розра-

ховані на таке навантаження. Опалення нема, тож люди вмикають у

розетки все, і мережі не витримують», — пояснили майстри.

О першій годині ночі мешканці винесли майстрам гарячий чай. Бували випадки, коли люди цілу ніч через кожні півтори години виносили напої, щоби підтримати робітників.

На іншій локації журналісти застали справжній скандал. Близько другої ночі в темряві зібралось два десятки людей. Вони від восьмої вечора перекривали проспект, бо в їхньому будинку світла не було вже шість днів.

«Завтра всім на роботу, дітям у школу, а вони вчитися не можуть. Лише завдяки поліції, яку ми викликали й не відпускали, приїхала лабораторія та аварійка», — розповіла одна мешканка будинку.

Близько третьої ночі мороз тисне під мінус 20 градусів за Цельсієм. Поки журналісти їхали грітися, в енергетиків Яна та Дениса робота тривала. Розкопували, латили й тестували лінії до самого ранку. Ми замерзли, а в хлопців робота триває. І так до сьомої ранку, а якщо треба, то й довше. Забула віддати на попередній локації енергетикам рукавички. Олександр, Сергію та Сергію, дякую, що зігріваете нас і повертаєте світло. Енергетики пообіцяли: ніч хоч і довга, але світло в оселі повернуть обов'язково.

Лана Зеркаль, член Координаційної ради Ukraine Facility Platform: — Появу чергового віртуального гігавата генерації оголосила Юлія Свириденко, прем'єр-міністр України. Це якесь магичне число, що періодично збуджує уяву посадовців і нагадує кота Шредінгера. Водночас воно не має нічого спільного з реальністю і не збільшує обсягів світла й тепла в оселях українців. Тільки створює інформаційний шум і враження бурхливої активності зі створення чергових координаційних штабів. Певна річ, що спробами «махати руками» зараз прикривають повний провал у підготовці до зими на всіх рівнях та відсутність злагодженої роботи різних інституцій:

уряду, регулятора, місцевої влади. Але реальність випірне на поверхню великими генераторами, які стоять просто неба без під'єднання, та величезними бурульками від знищення батарей у помешканнях киян. А на це вже неможливо заплігати очі та зробити вигляд, що це винятково наслідки обстрілів, а не системний провал в управлінні. Перекладання провини та спроба гри в безпорадність є лише поверховими проявами глибокої ворожнечі між усіма керівниками, відповідальними за державну й місцеву політику. Загалом складається враження, що на наших очах розгортається сучасна українська версія «Гри престолів». До фіналу наближається четвертий сезон. Білі блукачі

проломали Стіну. Зима прийшла надовго, Король мертвих здаватися наміру не має. А шляхетні роди продовжують міжусобну боротьбу за трон, попри спільну загрозу. Так мені виглядає наша реальність. В енергетиці ми дійшли до межі власної слабкості, коли звичні заяви, плани і спорадичного постачання обладнання, а також мегаломанські проекти на кшталт закупівлі болгарських (російських) атомних реакторів, остаточно засвідчили: це не працює. Щорічне відновлення не раз зруйнованих теплоелектроцентралей і теплоелектростанцій лише з'їдає ресурс і заспокоює керівництво численних урядових штабів відсотками відновлення.

У попередні роки рятувала тепла погода і побовування Путіна отримати «відповідь» від США. Але ситуація цього року різко змінилася. Прийшла негода й нагадала, що сценарій прохолодних зим мають враховувати не тільки сприятливі погодні умови, а й довгі екстремально холодні періоди. А про «відповідь» від Сполучених Штатів за президентства Трампа навіть мріяти не варто. Можливо, саме комбінація всіх негативних факторів та інстинкт самозбереження сприятимуть наведенню фокуса у керівництва держави та змусять наразі шукати способи реально готуватися до наступних зим. Проте це вимагатиме роботи над помилками і реального з'ясування, хто за це відповідає. Не

для політичних чвар, а для того, щоб некомпетентність і непрофесійність не прикривали відсутність повноважень, а управління галуззю не зводилося до формального вислуховування керівництва державних підприємств і безглуздою комунікацією щодо нескінченної дерегуляції, яка без вирішення фундаментальних проблем не дасть позитивного результату. Прості рішення не працюють. Бо для побудови нової генерації потрібно вирішувати не тимчасові, а засадничі проблеми, які відлякують інвесторів. Проблеми боргів і неплатежів на ринку нездатні «перетравити» жодну інноваційну ідею. Спершу варто було б почати рахувати на рівні міст: де, що і в яких обсягах потрібно

будувати, а ще позбутися очікувань, що децентралізована генерація — панacea. Натомість почнімо серйозно оцінювати потреби та можливість технологій і створювати умови для появи нових потужностей. Можливо, на рівні великих міст-мільйонників наразі почнемо системно планувати розвиток агломерацій — самого міста, приміських районів і громад з урахуванням енергетики — замість нескінченних суперечок про те, «можна чи не можна будувати мінікотельні». А політики, які впроваджують реформу децентралізації, зрештою усвідомлять очевидне: обрані мери працюють ефективніше, ніж призначені намісники, для яких «созерени» важливіші за громаду.

Олександр Куренков

■ ЄВГЕН КЛЕН

У Російській Федерації (РФ) зараз стрімко загострюється кадрово криза, що вже охопила силові структури, комунальні служби й цивільну економіку. Про це повідомила Служба зовнішньої розвідки України. Там зазначили, що на тлі війни проти України дефіцит працівників набув системного характеру — від пожежників і поліцаїв до дворників і промислових робітників.

➤ Кого тільки не бракує

Олександр Куренков, міністр із надзвичайних ситуацій РФ, нещодавно публічно визнав нестачу особового складу та запропонував залучати до роботи пожежниками військовослужбовців строкової служби. Причиною відтоку кадрів він назвав низькі зарплати.

У Федеральній протипожежній службі (ФПС), що відповідає за боротьбу з пожежами й аварійно-рятувальні роботи на всій території РФ, не вистачає більш ніж третину службовців — приблизно 91,2 тис. людей. Загальна укомплектованість підрозділів ФПС становить 65,5 %. Найбільший дефіцит персоналу серед пожежників — в Удмуртії (35 %), Тульській (30 %) і Магаданській (27 %) областях, а також у Москві (27 %).

Не краща ситуація і в силовій системі. У низці регіонів некомплект поліцаїв сягає майже третини штату, а по країні в середньому — близько 19 %. Володимир Колокольцев, міністр внутрішніх справ РФ, зізнався, що за рік звільнився фактично кожен другий дільничний інспектор, а ті, хто залишилися, працюють за чотирьох. Зарплата не індексувалися роками, що лише прискорює відтік кадрів. 2025-го

Кадри вирішують усе

Скоро в РФ уже не буде кому ні працювати, ні воювати

кількість тих, що звільнилися з Міністерства внутрішніх справ РФ, зросла на 7 % (до 80 тис. осіб). Це на 40 % більше за тих, хто прийшов на службу.

У патрульно-постовій службі нестачу кадрів оцінюють у 40 %, у карному розшуку — 30 %, у слідстві — 27 %, серед дільничних — понад чверть. У 41 регіоні некомплект перевищує 25 % особового складу. У 19 підрозділах районного рівня бракує більше ніж половину працівників. Кадровий дефіцит серед медичних працівників і вчителів ще гірший. А на Далекому Сході немає навіть дворників. Роботодавці змушені пропонувати суттєво вищі зарплати та додаткові бонуси, аби привабити хоч когось на роботу.

Офіційний рівень безробіття в РФ становить лише 2,2 %, тоді як відкритих вакансій — близько 1,7 млн. Уряд визнає, що до 2030 року економіці доведеться додатково залучити до 12 млн працівників.

Раніше дефіцит частково закривали іноземцями. Але більшість із них насправді відправили на фронт. А тепер російські вербуваль-

ники отримали список країн, звідки вже не дозволяють залучати іноземців. І це держави, які вважаються «дружніми» до РФ. Ідеться про Кубу, Китай, Індію, Туреччину, Іран, Єгипет, Саудівську Аравію, Пакистан, В'єтнам, Ефіопію, Кенію, Об'єднані Арабські Емірати, Катар, Бахрейн та Ізраїль. У лютому ц. р. до списку додали ще сім країн: Колумбію, Аргентину, Камерун, Лівію, Сомалі, Ємен та Ірак.

➤ Хапати своїх

Тож Путіну та його посіпакам не залишається нічого іншого, крім як готувати населення РФ до можливої мобілізації, намагаючись уникнути негативної реакції суспільства, відзначає американський Інститут вивчення війни (ISW).

Під час церемонії нагородження на честь дня «захисників вітчизни» диктатор заявив, що російські солдати несуть «величезну відповідальність» за російський народ і «спільну справу» країни. З його слів, «почуття патріотизму і відповідальності за долю батьківщини» об'єднує всіх російських солдатів, попри їхню різну національність і віросповідання.

Аналітики вважають, що постійні заклики Путіна до «відповідальності», схоже, є наративною спробою встановити умови, спрямовані на вимогу до суспільства країни-агресора піти на додаткові жертви заради воєнних зусиль. Зокрема, шляхом надання більшої кількості рекрутів через майбутні примусові резервні заклики. «Зосередження Путіна на відповідальності в його промовах — не лише відповідальності російських солдатів, а й загалом відповідальності всіх росіян, імовірно, є спробою прищепити його народу відчуття громадянського обов'язку, щоб зменшити можливі негативні наслідки для потенційних заходів примусової мобілізації», — ідеться в їхньому звіті.

В ISW наголосили, що володар Кремля, імовірно, усвідомлює внутрішнє невдоволення, яке можуть викликати такі примусові резервні заклики. Саме тому намагається превентивно заручитися більшою підтримкою населення, нормалізуючи концепцію жертви та відповідальності, перш ніж ініціює такі заклики.

Крім того, Дмитро Медведєв, заступник

голови Ради безпеки РФ, особисто зустрівся з російськими військовослужбовцями. Цікаво, що був одягнений у військовий однострій, хоч не є ні військовослужбовцем, ні головнокомандувачем, як колись. «Запасний президент» заявив, що Росії «потрібна перемога, але ціна перемоги має значення», і закликав російських солдатів «піклуватися про себе й своїх близьких».

Фахівці вказали, що кремлівські чиновники часто публічно заявляють, що РФ готова продовжувати боротьбу для досягнення своїх початкових воєнних цілей в Україні. Пряма заява Медведєва про «ціну» такої перемоги є помітним переламним моментом, адже йдеться про прийняття соціальної ціни.

➤ Допомогає мало

Рупор Путіна натякнув, мовляв, влада «підключається» про будь-який вимушено мобілізований персонал і не просто відправить його на смерть, вочевидь, аби приглушити будь-яке суспільне занепокоєння, що виникає в результаті майбутніх вимушених викликів до резерву.

Однак російські війська вже давно покладаються на виснажливу тактику на полі бою, забезпечуючи просування з непропорційно високими втратами. А ще загарбники значно оптимізовані для такої повільної позиційної війни під керівництвом піхоти. Це свідчить, що військове командування РФ не передбачає жодних суттєвих змін у тактиці, які б відчутно знизили рівень утрат. «Виступ Медведєва мав на меті соціалізувати концепцію втрат і жертв серед усього російського населення», — підсумовують в ISW.

Та допомагає це не дуже. Торік Кремль виставив завдання створити 15 нових дивізій, але фактично розпочали

Д О С Л О В А

Знущатися з українців у російських катівнях наказав особисто Путін. Про це розповіла правозахисниця Ольга Романова. «Начальники Федеральної служби виконання покарань (ФСВП) збирали весь персонал і заявили, що на українських військовополонених накази і правила внутрішнього розпорядку ФСВП не поширюються. Це означає, що навіть тих невеликих прав, які є в російських в'язнів, у них немає. Тобто окремо щодо українців є жорстка вказівка», — поділилася вона й зазначила, що мова йде не про поодинокі випадки, а про системну практику насильства. Також варто згадати про роль тюремного медперсоналу, який нерідко не лише не запобігає тортурам, а й бере в них безпосередню участь. Правозахисниця впевнена: така система не могла скластися без політичного рішення на самій горі, вертикаль підпорядкування в силових структурах це виключає. «Хто може дати такий наказ начальникам головних управлінь ФСВП? Директор ФСВП. А над директором ФСВП стоїть лише Путін. Короткий ланцюжок», — зауважила Романова.

формування лише чотирьох, та й то формально, з обмеженими спроможностями, бо через значні втрати на фронті їх не можуть укомплектувати людьми, акцентував Павло Паліса, заступник керівника Офісу президента України. «В РФ переформатували структуру, створивши Ленінградський і Московський військові округи. Але це більше подають як посилення напрямку проти НАТО. До того ж психологічне. Та створити округ на папері — це одне. А наповнити його підготовленими кадрами, технікою, логістикою — геть інше», — пояснив посадовець і додав, що потрібен значний час, аби створені об'єднання набули бойових спроможностей.

Ігор Савчук, автор цифрового контенту: — В РФ починається те, що завжди закінчується крахом, — система почала жертви сама себе. І це вже не якісь «ліберали» чи «агенти Заходу» про це кажуть. Це верещать свої ж, ті самі Z-ідіоти, які ще вчора молилися на Путіна й були готові вмирати за його імперські галюцинації. Зараз вони в паніці, бо до них стало доходити оче-

видне: диктатор воює не за них, а лише за власну шкуру. Після того, як здох Пригожин разом зі своїм найближчим оточенням, сигнал був кришталево ясний. Будь-хто з тих, хто має зброю, вплив і популярність, автоматично стає ціллю. І тепер ця параноя розповзається по всій військовій вертикалі. Командири, Z-блогери, пропагандисти, усі ці паразити, які наживалися на

війні, раптом збагнули: вони не «еліта», а просто витратний матеріал. Кремль їх використав і тепер узявся утилізувати. Особливо символічно, що удар припав на їхнього головного ідола — Telegram. Це була їхня кровноосна система. Через цей месенджер координували підрозділи, збирали жертви, розганяли пропаганду та будували свої маленькі імперії впливу. І тут

держава починає душити цей сервіс. Тобто влада власноруч перетинає нервову систему власної армії. Це не просто цензура. Це демонстративне приниження. Без нормальної зв'язку підрозділи сліпі, глухі й приречені. Паралельно проблеми зі Starlink добирають їхню логістику та координацію. Російські військові передають свої координати ворогу, платять гроші не-

відь-кому й отримують у відповідь ракети по власних позиціях. Це навіть не деградація. Це вже клінічна стадія розпаду. А їхній «вождь» навіть не приховує свого презирства. Він не рятує систему. Він її чистить. Він боїться не України, не НАТО і не санкцій. Він боїться власних псів, яких виростив. Бо чудово пам'ятає, як швидко натовп може перетворитися на юрбу з ножами. І

зараз відбувається найнебезпечніший для будь-якої диктатури процес — розрив між диктатором і його фанатичною базою. Армія починає відчувати, що її зливають. Пропагандисти починають утрачати аудиторію і гроші. Це початок кінця. Бо імперії не падають від удару зовні. Вони гниють зсередини, поки одного дня не розвалюються на шматки під власною вагою.

■ МИРОСЛАВА БЗІКАДЗЕ

З перших днів повномасштабного вторгнення в Україну Білорусь стала таким собі плацдармом для нападу — саме з території цієї країни 24 лютого 2022-го пішли на Україну перші російські танки, полетіли ракети. І навіть тепер, чотири роки по тому, ця країна не залишається осторонь — режим самопроголошеного президента Білоруси Олександра Лукашенка розпочав масовий призов офіцерів запасу та резервістів, який проводять у стислі терміни і з численними порушеннями. Чи не означає це нового наступу?

➤ Ретранслятори для дронів РФ

18 лютого ц. р. Володимир Зеленський оголосив про запровадження санкцій проти білоруського диктатора. Рішення стало прямою відповіддю на встановлену участь білоруської інфраструктури в розширенні можливостей Російської Федерації (РФ) завдавати ударів по північних областях України в другій половині 2025-го.

За офіційним поясненням, на території Білоруси була розгорнута система ретрансляторів для управління російськими ударними безпілотними літальними апаратами (БпЛА). І саме завдяки цій інфраструктурі Москва змогла посилити атаки від Київщини до Волині, зокрема, по енергетичних об'єктах і залізничній інфраструктурі. Без білоруського сприяння частина таких ударів була б технічно неможливою.

Санкції стали кульмінацією масштабної кібероперації, проведеної українським аналітичним центром Fenix за підтримки міжнародної волонтерської розвідувальної спільноти. Ця операція продемонструвала, що кіберпростір уже не допоміжний, а повноцінний театр війни.

Зі середини 2025 року українським фахівцям удалося отримати доступ до акаунтів десятків російських військовослужбовців і систем моніторингу, які використовували оператори ударних дронів. Протягом понад шести місяців цілодобово

Білорусь у війні з Україною

Чи готовий Лукашенко вступити у конфлікт, спровокований РФ?

спостерігали за перепискою, маршрутами польотів, позначеннями цілей і технічними параметрами запусків. Отримані дані оперативно передавали підрозділам сил оборони України.

У вересні 2025-го в перехоплених чатах російських операторів зафіксували активне використання цивільної інфраструктури Білоруси, зокрема веж мобільного зв'язку, для маршрутизації БпЛА. Частина маршрутів пролягала поблизу або над територіями країн НАТО, що виглядало як тестування нової тактики.

Фактично РФ використовувала білоруську територію як розширений плацдарм для технологічної підтримки атак. Кібероперація не означала прямого керування ворожими дронами, однак рівень проникнення дозволив суттєво підвищити ситуаційну обізнаність української сторони. Завдяки отриманим даним сили оборони завдали низки точкових ударів по пунктах керування та логістичних вузлах. Також це допомогло партнерам України отримати попередження про можливі загрози для

логістичних маршрутів постачання зброї і техніки.

➤ Рекрутують усіх

Тож європейські й американські дипломатичні кола обговорюють можливість зміни підходу до режиму Лукашенка, враховуючи необхідність послаблення його залежності від РФ. Стратегія може містити спроби обмеженого діалогу для стримування впливу Кремля на Білорусь, хоча офіційна позиція щодо демократизації країни залишається складною.

У січні-лютому ц. р. Олександр Лукашенко розпочав масштабну раптову перевірку боєздатності Збройних сил Білоруси. Заходи нібито спрямовані на приведення підрозділів до найвищого ступеня готовності, відпрацювання використання дронів і засобів радіоелектронної боротьби, а також розгортання техніки. Перевірка триватиме до весни, що посилює напругу на кордоні з Україною.

За повідомленнями місцевих жителів у соціальних мережах, деяких резервістів викликають

терміново — інколи того ж дня. Частина чоловіків після прибуття до військоматів направляють на полігони для проходження підготовки.

Як повідомив Павло Латушко, заступник керівника Об'єднаного кабінету (ОПК) Білоруси, у країні фактично відбувається прихована мобілізація. Під час неї ігнорують будь-які соціальні чи медичні підстави для відтермінування. «Повістка, приміром, надходить о восьмій ранку — її приносять і кажуть прийти до місця служби до дев'ятої ранку. Або ввечері приходить повістка о 22.00, а вранці на 8.00 потрібно прийти до геть іншого міста в Білорусі. Тобто без відбувається реальний масовий призов. І жодних відмов не приймають, усіх беруть підрушницю, десь на місяць чи й два. І ще забирають стільникові телефони, тобто навіть зв'язку з родичами немає», — розповів він.

Експерт також звернув увагу на волаючи невідповідність між офіційними звітами Міністерства оборони Білоруси (МОБ) і реальним станом справ. Він зазначив, що, поки

міністр Віктор Хренін доповідає Лукашенку про «пісні й танці», з якими резервісти нібито йдуть на службу, незалежні засоби масової інформації та соціальні мережі фіксують хвилю обурення серед населення. «Молодик щойно вийшов з лікарні, а в нього дружина з проблемами слуху та хвора дитина, і його також рекрутують. І просто кажуть: нам байдуже, що ви там думаєте. Якщо в попередні роки у військоматах були готові обговорювати сімейні чи робочі проблеми, то зараз це вже неможливо», — наголосив заступник керівника ОПК.

І додав, що наразі є відомості про призов щонайменше 400 офіцерів запасу. Проте достеменно кількість мобілізованих шеренгових залишається невідомою через закритий характер перевірки. Рекрутів відправляють на збори терміном до двох місяців без права на відмову.

Про рішення Лукашенка щодо раптові перевірки збройних сил країни стало відомо 16 січня, а через місяць МОБ заявило, що у зв'язку з цією перевіркою проводять збір військовозобов'язаних у запасі. Відправляють резервістів у з'єднання та військові частини Західного оперативного командування. «Офіцери, прапорщики, сержанти та рядові запасу прибувають на пункт попереднього збору військовозобов'язаних, де їх розподіляють на команди. Сформовані команди відправляють на пункти приймання особового складу військових частин відповідно до встановленого графіка. Військовозобов'язані з розумінням ставляться до цих заходів, мотивовані на виконання поставлених завдань», — поінформували Олександр Ровгач, заступник військового комісара Гродна і Гродненського району.

➤ «До реального воєнного втручання не готова»

Білорусь продовжує демонструвати готовність до військових навчань, але реальної загрози з боку Мінська для України, ні для сусідніх європейських країн немає. На цьому акцентував Вадим Можейко, координатор аналітичного проекту

«Наша визия» і редактор «Беларусского ежегодника», коментуючи нещодавні заклики Лукашенка до мобілізації та військові збори в країні.

За його словами, заяви білоруського диктатора часто мають характер політичного блефу. «Ну, справді, такий, як б сказав, блеф Лукашенка, коли створюють якусь чергову загрозу Україні. У Білорусі якісь мобілізації, навчання, тренування — такі-сякі. Це відбувається весь час із початку війни РФ проти України. Й усі бачать, що Білорусь — громадська країна, антивоєнна, і Лукашенко не ризикує намагатися таким чином підтримати якісь інші механізми», — констатував експерт.

А також підкреслив, що незвичайні для мирного часу збори й заклики до альтернативістів варто розглядати радше як символічне відображення реалій воєнного часу, а не як пряму загрозу. «Це справді сумний сигнал того, у якій реальності ми живемо, що Білорусь на сьогодні є таким собі помічником Росії, і Лукашенко символічно проєктує на себе реалії воєнного часу. Можливо, розглядають сценарій конфлікту між РФ і НАТО в Сувальському коридорі, а це — через територію Білоруси. У такий час логічно, що проводять якісь незвичайні збори. Але самі собою вони не означають, що вже завтра почнеться напад», — пояснив політичний аналітик.

Він ще відзначив, що заяви про можливу загрозу з боку Білоруси не підкріплені даними західних розвідок і відсутні сигнали з російських і білоруських позицій. «Якби мова йшла про якусь справжню загрозу, як б почув заяву щодо цього західних розвідок. Поки що нічого подібного ми не бачимо. Білоруське суспільство налаштоване проти війни. Спроби кинути їх у горнило швидше призведуть до хаосу, дезертирства і падіння керівності, ніж до посилення режиму Лукашенка. Диктатор це розуміє. Тому ще раз повторюся: Білорусь не готова до реального воєнного втручання. А всі теперішні мобілізації та навчання мають радше пропагандистський характер», — резюмував Вадим Можейко.

■ ЄВГЕН КЛЕН

Після нейтралізації режиму у Венесуелі Дональд Трамп узявся за Іран. Виявилося, що Ніколасу Мадуро та його дружині пощастило дужче, ніж аятолі Хаменеї.

Перемовини між США й Іраном, які відбулися в Женеві (Швейцарія), завершилися без досягнення угоди. Стів Віткофф і Джаред Кушнер висунули жорсткі вимоги щодо іранської ядерної програми. Вони чітко дали зрозуміти, що Тегеран повинен демонтувати три свої основні ядерні об'єкти — у Фордо, Натанзі й Ісфахані — і передати весь збагачений уран Сполученим Штатам. Президент Трамп пригрозив воєнними діями, якщо угоди не буде досягнуто. Натомість Іран попередив, що будь-який напад, яким би обмеженим він не був, розглядатимуть як привід для повномасштабного удару у відповідь. Відтак Державний департамент США оголосив термінову евакуацію дипломатів, американського персоналу уряду та членів їхніх сімей із Єрусалима. Велика Британія також оголосила про евакуацію свого персоналу з Тегерана. Своєю чергою Пекін закликав своїх громадян покинути Іран негайно.

Іранська влада спробувала затягнути перемовини, як це робить Кремль. Бадр Аль-Бусаїді, міністр закордонних справ Оману, заявив про готовність Тегерана відмовитися від запасів збагаченого урану та допустити міжнародних інспекторів до перевірки своїх ядерних об'єктів. Він також наголосив, що «мирна угода є цілком досяжною». Проте в це ніхто не повірив і 28 лютого Ізраїль атакував Іран.

КОМЕНТАРІ

Вибухи в Тегерані

Нові вибухи старої війни

Вони лунають тепер на всьому Близькому Сході

У центрі Тегерана відбулося три вибухи. В Ізраїлі також запустили сирени, заборонили всі освітні заходи, зібрання та роботу. Ізраїль Кац, міністр оборони цієї країни, поінформував, що здійснили превентивний удар по Ірану з метою нейтралізації загроз для єврейської держави. Єрусалим запровадив надзвичайний стан по всій країні, а громадян закликали дотримуватися вказівок цивільної оборони та перебувати в укриттях.

Під удар у Тегерані потрапили Міністерство розвідки, Міністерство оборони, Агенція з атомної енергії, президентський палац і будівля Вищої ради національної безпеки. Загалом ізраїльські війська атакували 30 об'єктів на території Ірану. Ліквідували аятолу Хаменеї, верховного лідера Ірану. Разом із ним загинули його донька, онук, невістка та зять. Намагалися знищити й Масуда Пезешкіяна,

ЕКСПЕРТИВ

президента Ірану, але не вдалося.

Унаслідок ударів із Ізраїлю тепер також мертві: Амір Насірзаде, міністр оборони Ірану; Мохаммед Пакпур, командувач Корпусу вартових Ісламської революції (KBIP); Амір Хатамі, головнокомандувач іранської армії; Алі Шамхані, головний радник аятоли; Салах Асаді, начальник розвідки та старший офіцер Генерального штабу Збройних сил Ірану; Мохаммад Ширазі, керівник військового бюро верховного лідера; Хоссейн Джабал-Амеліан, глава Організації оборонних інновацій і досліджень (SPND); Реза Мозафарі-Ніа, колишній керівник SPND.

Мільйони іранців вийшли на вулиці міст, аби відсвяткувати смерть Алі Хаменеї, чия загибель офіційно підтвердило іранське державне телебачення. Соціальні мережі заповнили відео з Тегерана й інших великих міст, де тисячі автомобілів утворили затори, без уяву сигнала

лячи на знак радості. На опублікованих кадрах видно натовпи людей, які танцюють, співають і запускають феєрверки, святкуючи кінець 37-річного правління аятоли. Проте жителі Ісфагана вийшли на вулиці з портретами Хаменеї, закликаючи до помсти та скандуючи: «Смерть Америці». Над мечеттю в Мешхеді підняли траурний чорний прапор. У країні оголосили 40-денний траур і сім вихідних у зв'язку із загибеллю верховного лідера.

Атака на Іран була спільною воєнною операцією США й Ізраїлю. За даними Reuters, операцію планували місяцями в координації з Вашингтоном, а дату початку визначили за кілька тижнів наперед. Дональд Трамп закликав членів KBIPу, збройних сил і всієї поліції Ірану скласти зброю і отримати повний імунітет або зустріти смерть. За його словами, атака була спрямована на «знищення безпосередніх загроз». Американ-

ський лідер наголосив, що Сполучені Штати знищать ракети Ірану та зрівняють зі землею його ракетну промисловість.

У відповідь іранські військові, немов божевільні, узялися запускати ракети та безпілотні літальні апарати (БПЛА) на всі боки. Вибухи пролунали в Бахреїні, Катарі, Об'єднаних Арабських Еміратах (ОАЕ) та Кувейті. І хоча запевняли, що атакували «військові об'єкти», цілили, як і рашисти, у цивільні багатопверхівки, готелі та летовища. Дві балістичні ракети збили американські комплекси протиповітряної оборони над Абу-Дабі. А от ізраїльтяни збили всі ракети, які летіли на їхню країну. В конфлікт проти Ірану вступила Саудівська Аравія, приєднавшись до США. Відповідне рішення ухвалив король країни.

Тоді Тегеран заблокував Ормузьку протоку, зупинивши рух нафтових танкерів. Через цю артерію перевозять близько третини світового зрідженого природного газу та майже чверть усієї нафти, яку споживає світ. У найвужчому місці її ширина — приблизно 40 км. Тепер можливі серйозні затримки постачання нафти. Водночас еменські хусити заявили, що на підтримку Ірану відновлюють атаки ракет і БПЛА на судноплавні маршрути в Червоному морі та на Ізраїль.

Але Реза Пахлаві, спадкоємний принц Ірану в екзилі, оголосив, що обіцяна президентом США допомога іранському народові вже прибула. «Ця гуманітарна інтервенція спрямована проти репресивного апарату Ісламської Республіки Іран, а не проти країни та нації, і тепер іранці мають завершити справу у фінальній битві, — підкреслив він. — Про-

Д О С Л О В А

Підготовка до бойових дій триває і навколо Куби. Місцеві силовики перехопили в кубинських водах швидкісний катер, що йшов під прапором США, і застрелили чотирьох осіб його екіпажу. Джей Ді Венс, віцепрезидент США, сказав, що цей катер був цивільним і жодного стосунку до американських військових структур не мав. Марко Рубіо, держсекретар США, повідомив, що стрілянину розслідують. Дональд Трамп допустив можливість «дружнього» захоплення Куби. А Міністерство фінансів США заявило, що дозволяє перепродаж венесуельської нафти Кубі за умови, що ці транзакції будуть на користь кубинському приватному сектору, а не комуністичному уряду країни.

Тим часом Афганістан оголосив про проведення воєнної операції проти Пакистану на лінії Дюранда. Це майже нерозмічені 2 670 км кордону між Афганістаном та Пакистаном. Таліби нібито взяли під контроль кілька постів пакистанської армії. Після цього розпочався масштабний наступ «Талібану». Хаваджа Асіф, міністр оборони Пакистану, офіційно заявив про початок відкритої війни. Пакистанська авіація завдала ударів по цілях у Кабулі, а також у провінціях Кандагар і Пактія. У відповідь Афганістан ударив по ядерному об'єкту в Пакистані та по військовій базі Абботтабад.

те, попри прибуття цієї допомоги, остаточну перемогу все одно здобудемо ми. Саме ми, народ Ірану, завершимо цю справу в цій останній битві. Час повертатися на вулиці наближається». Аристократ звернувся безпосередньо до військових, правоохоронців і сил безпеки Ірану, закликавши їх стати на бік народу, а співвітчизникам поради залишатися вдома.

Карл Волох, відомий українсько-ізраїльський блогер:

— Можна довго аналізувати головні наслідки атаки на Іран для України. Поза сумнівом, вони й позитивні, і негативні. Я вже тривалий час розглядаю більшість подій під одним кутом — як це впливає на ситуацію Києва за столом перемовин. І тут варто розуміти головний факт: Путін усвідомлює, що від Трампа можна очікувати цілком рішучих дій. І це не додає диктатору впевненості, що можна

продовжувати морочити голову президентові США без кінця. Жодних гарантій, звісно, але фактор суттєвий.

Микола Княжицький, народний депутат України:

— Атака Ізраїлю на Іран може означати початок великої війни. Сполучені Штати й раніше оцінювали, що в разі масштабного воєнного удару стійкості іранського режиму може вистачити лише на один-два тижні. При цьому не робили ставки на наземну

операцію, а припускали, що внутрішня слабкість авторитарної системи і невдоволення іранського суспільства можуть призвести до падіння влади зсередини. Стратегічна мета коаліції Ізраїлю та США очевидна — остаточно усунути постійну екзистенційну загрозу для Єрусалима, яка стала особливо очевидною після нападу ХАМАСу. Іран є не лише політичним супротивником Ізраїлю, а й центром регіональної мережі воєнізованих союзників і постачальників озброєнь.

Для України ці події мають подвійне значення. З одного боку, послаблення Тегерана об'єктивно вигідне Києву, оскільки Іран є частиною ширшої антизахідної коаліції разом з РФ і Китаєм. Саме Іран постачав РФ БПЛА і допомагав розвивати ракетні програми, які використовували проти українських міст і цивільного населення. Будь-яке послаблення військово-промислової співпраці режимів безпосередньо зменшує можливості Москви вести війну проти України. Стає оче-

видним, що перемовини з авторитарними режимами рідко приводять до стійкого миру, якщо за ними не стоїть реальний баланс сил. Авторитарні режими сприймають компроміс як тимчасову павзу, а не як остаточне рішення. Водночас існують і ризики. Якщо глобальні гравці почнуть домовлятися між собою, вони можуть намагатися силою або політичним тиском примусити слабші держави до невідповідних для них рішень. Чи можливий такий

сценарій щодо України? Теоретично так, але лише за однієї умови: якби Україна була ізольованим авторитарним режимом без союзників і без внутрішньої легітимності. Проте Україна зберігає демократичні інститути і має стратегічну підтримку Європи. Саме Європа, для якої питання безпеки України є питанням власної безпеки, залишається головним фактором стримування будь-яких спроб нав'язати Україні несправедливий або сепаратний мир.

■ МИРОСЛАВА БЗІКАДЗЕ

Нещодавно президент США Дональд Трамп написав у своїй соціальній мережі Truth Social, що доручив розпочати процес розсекречення та публікації урядових документів, пов'язаних із позаземним життям та невідомими летючими об'єктами (НЛО). Заява прозвучала на тлі його недавнього висловлювання про Барака Обаму.

➤ «Обама вчинив велику помилку»

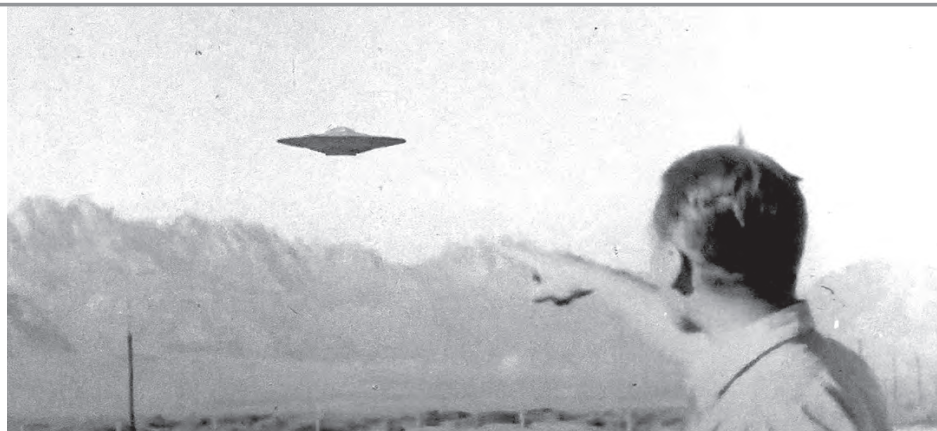
У подкасті No Lie провідного коментатора Браяна Тайлера Коена 44-й президент США заявив, що «інопланетяни існують, хоча сам їх не бачив і їх не тримають у «Зоні 51». Жарт моментально розлетівся американськими медіа і не тільки.

Сам Обама, відчувши, що його слова були сприйняті надто буквально, опублікував пояснення: «Статистично Всесвіт настільки величезний, що шанси на існування життя там достатньо високі. Але відстань між зірковими системами настільки велика, що ймовірність того, що нас уже відвідували, украй мала. І я не бачив жодних доказів контакту із позаземними істотами за часи свого президентства».

Проте Дональд Трамп скористався сприятливим моментом. Відповідаючи на запитання журналістів на борту Air Force One, він заявив, що Обама розкрив секретну інформацію. «Такого робити не можна, — сказав теперішній глава Білого дому. — Він учинив велику помилку».

Тож президент попросив Піта Гегсета, міністра війни США, та інші профільні відомства й агенції розпочати процес виявлення і публікації урядових файлів, що стосуються інопланетного й позаземного життя, невіданих аномальних явищ і НЛО, а також будь-якої іншої інформації, пов'язаної з цими вкрай складними, але надзвичайно цікавими явищами».

Водночас він не надав жодних подробиць або доказів оприлюднення Обамою засекреченої інформації. У відповідь на запитання журна-

Очевидне — неймовірне

Дональд Трамп змушує американців повірити в НЛО

лістів, чи згоден із тим, що прибульці існують, господар Овального кабінету визнав: «Не знаю, існують вони чи ні».

➤ Навмисна дезінформація

Суперечки про НЛО в американських офіційних структурах тривають давно, їх лише іноді підігривають, але ніколи до конкретики не доводять. У Пентагоні це перетворилося на небезпечну силу, що за десятиліття стала майже нестримною.

Наприклад, офіс Пентагона місяцями розслідував теорії змови про секретні програми Вашингтона щодо НЛО, коли виявив шокую правду: принаймні одну з цих теорій підживлювали самі військові США, які фабрикували докази інопланетних технологій і дозволяли поширюватися чуткам, що приховати реальні секретні програми озброєнь. Про це написала The Wall Street Journal.

Замовлена Конгресом перевірка показала, що ще в 1980-х рр. полковник Військово-повітряних сил (ВПС) США відвідував один бар поблизу «Зони 51», надсекретного об'єкта в пустелі Невади. Він передав власнику фо-

тографії, які могли бути летючими тарілками. Ці світлини вивісили на стінах, і в місцевих жителів з'явилася версія, що американські військові таємно вивчають відновлені інопланетні технології. Однак дії полковника не були зливом, насправді його завданням було навмисне поширення дезінформації.

Фото були сфальсифіковані, зізнався слідчим Пентагона 2023-го тепер уже відставний офіцер. Уся ця акція була хитрощами, щоби приховати справжнє призначення «Зони 51».

➤ Зона, що породжує чутки

«Зона 51» — загальноприйнята назва суворо засекреченого об'єкта ВПС США на випробувальному полігоні Невади, за 134 км на північний захід від Лас-Вегаса, на південному березі сухого солоного озера.

Офіційно він називається аеропорт Хомі або Грум-Лейк (за назвою озера, що поруч). Подробиць діяльності об'єкта не розголошують, але ВПС США заявляють, що це відкритий тренувальний полігон, і зазвичай вважається, що він бере участь у роз-

робці та випробуванні експериментальних літаків і систем озброєння. ВПС США та Центральне розвідувальне управління (ЦРУ) придбали це місце ще 1955 року, насамперед для льотних випробувань літака Lockheed U-2.

Загалом ВПС використовували цей об'єкт для розробки надсекретних стелс-винищувачів, які позиціонували критичною перевагою проти Радянського Союзу. Військове командування побоювалося, що програми можуть бути розкриті, якщо місцеві жителі випадково побачать випробувальний політ, приміром, стелс-винищувача F-117 — літака, який справді виглядав приголовшливо. Тож нехай краще думають, що він прибув з Андромеди.

За даними звіту Пентагона за 2024-й, лише за один рік надійшло майже 500 повідомлень про НЛО. Понад 100 з них ідентифіковані як «звичайні об'єкти» — кулі, зонди, птахи, дрони. Інші просто залишилися у графі «невизначені» — не тому, що там щось інопланетне, а тому, що даних для нормального аналізу бракувало.

Саме секретність бази, існування якої уряд США офіційно

визнав лише 2013-го, зробила її предметом численних теорій змови, особливо про НЛО.

➤ П'ять гуманоїдів і 23 солдати

До речі, в історії вивчення невідомих повітряних явищ є сюжети, які здаються надто шаленими навіть для голівудських сценаристів. Найгучніший із них — інцидент 1993 року, де фігурують збіта «тарілка», п'ять гуманоїдів і 23 солдати, перетворені на камінь. Але що насправді ховається за похмурими сторінками «розсекречених дос'є»?

Згідно з легендою, над Сибіром під час військових навчань нібито збили дископодібний об'єкт. З уламків вийшли п'ять істот, які злилися в єдину сферу, що світилася. Видавши пронизливий звук, сфера вибухнула сліпучим спалахом, миттєво перетворивши 23 військовослужбовців на кам'яні статуї. Двоє тих, що вижили, пізніше описували процес як «миттєву петрифікацію».

Лабораторний аналіз у секретному науково-дослідному інституті під Москвою нібито показав, що органічні тканини бійців на молекулярному рівні змінили структуру, перетворившись на вапняк.

2017-го ЦРУ виклало у відкритий доступ архів документів, серед яких і справді опинився звіт про цю подію. Однак скептики швидко виявили «підступ». Цей документ — не звіт розвідки, а простий переклад статті з української газети «Тернопіль вечірній» за 1993 рік. Газета своєю чергою посилалася на канадське видання Weekly World News, яке в ті часи спеціалізувалося на вигаданих сенсаціях. Таким чином, ЦРУ не підтверджувало факт бою, а лише моніторило закордонну пресу щодо згадки КДБ.

➤ Роблять ставки на чужопланетян

Таким чином, попри численні дискусії, офіційні звіти не підтвердили існування позаземного життя. У доповіді 2024-го Пентагон заявив, що більшість спостережень можна пояснити звичайними об'єктами, а доказів контакту з чужопланетянами немає. Але новий крок Трампа може

стати черговим етапом у спробах надати громадськості більше прозорості щодо цієї теми.

Шанси того, що Сполучені Штати до 2027 року офіційно підтвердять існування позаземного життя, різко зросли. 20 лютого ймовірність такого результату на короткий час підскочила з 12 % до 26 %. Про це свідчать дані криптобеттингової платформи Polymarket.

Пізніше прогноз частково відкотився — до 17 %, проте з моменту запуску ринку в листопаді торік зростання все одно становить дев'ять відсоткових пунктів. Сукупний обсяг ставок за цією подією вже досяг 5,3 млн USD.

Інтерес до теми посилюється після заяв 47-го президента США. У соціальних мережах звернули увагу на участь у цьому ринку акаунту тотот, який пов'язують із Віталієм Бутеріним, співзасновником другої за розміром ринкової капіталізації криптовалюти — Ethereum. Раніше цей акаунт уже робив ставки в аналогічних прогнозах. Цього разу він поставив 148 тис. USD на те, що США не доведуть існування інопланетян до 2027-го.

А також оголосив, що вважає за краще робити ставки на ринках, де, на думку експерта, виник надмірний азіотаж, сподіваючись, що найбільш сенсаційний сценарій не реалізується. За його словами, подібна стратегія торік принесла йому понад 75 тис. USD.

Але найцікавіше в усій цій історії з НЛО — навіщо це Трампу? Для розуміння того, що відбувається, достатньо переглянути хронологію. Теперішній американський лідер уже розсекречував документи у справі Джона Кеннеді — жодних сенсаций там не було. Тема НЛО — наступний хід. Барак Обама має рейтинг схвалення близько 60 %, він один із найпопулярніших політиків США. Для Трампа та його команди будь-який привід атакувати опонента — уже перемога в медійному просторі. Звинувачення в «розголошенні державної таємниці», нехай навіть абсурдне, охоче підхоплюють праві засоби масової інформації, і вже виникає готовий новий наратив.

Непоступливість Ірану підганяє ціни на нафту

■ REUTERS

Ціни на нафту знову зросли, наблизившись до семимісячного максимуму. Так трейдери оцінили геополітичні ризики напередодні чергового раунду перемовин між США й Іраном щодо ядерної програми Тегерана. Про це повідомляє Reuters. Ф'ючерси на нафту марки Brent здорожчали на 30 центів — до 71,41 USD за барель. Американську нафту марки WTI торгували по 66,61 USD, також додавши 30 центів.

«На цьому етапі геополітика відіграє головну роль у формуванні цін на нафту. Ризик можливої воєнної ескалації на Близькому Сході зростає, тому трейдери страхуються від найгірших сценаріїв», — пояснила Пріянка Сачдева, старший аналітик ринку компанії Phillip Nova.

Тим часом Бадр Аль-Бусаїді, міністр закордонних справ Оману, анонсував черговий раунд перемовин між

Сполученими Штатами й Іраном. Reuters зазначає, що Вашингтон хоче, щоб Тегеран відмовився від своєї ядерної програми, але іранська влада категорично відмовляється і заперечує, що намагається розробити атомну зброю. Водночас іще до старту чергового раунду перемовин Reuters із посиланням на посадовця Державного департаменту поінформувала, що американське відомство евакує некритичний персонал та їхні сім'ї з Посольства США в Бейруті через ризик воєнного конфлікту. Зі свого боку президент

США Дональд Трамп заявив, що для Ірану це буде «дуже поганий день», якщо не укладе угоди.

Тоні Сікамор, аналітик банку IG, дав зрозуміти, що збереження напруженості на Близькому Сході може призвести до зростання цін на нафту (марки WTI) до 70—72 USD за барель. «І, навпаки, ознаки деескалації, імовірно, сприятимуть зниженню до 61 USD за барель», — наголосив він.

НАТО втрачатиме по два батальйони на день?

■ WALL STREET JOURNAL

Нещодавні масштабні навчання НАТО в Естонії виявили серйозні слабкі місця Альянсу у війні нового покоління. Симуляція високоінтенсивного бою з масованим застосуванням безпілотних літальних апаратів (БПЛА) засвідчила, що досвід України ще не повною мірою інтегрований у підготовку західних армій, зазначає Джилліан Кей Мелхіор, член редакційної ради The Wall Street Journal. До тих навчань долучилися також українські фахівці з безпілотних систем, зокрема військові з передової.

За словами підполковника Арбо Пробала, керівника програми безпілотних систем Сил оборони Естонії, маневри моделювали «спортивне та перевантажене» поле бою. Метою було створити максимальний стрес і когнітивне перевантаження для підрозділів, аби перевірити їхню здатність адаптуватися. Однак під час одного зі сценаріїв бойова група

чисельністю кілька тисяч військових — зокрема, британська бригада й естонська дивізія — під час наступу фактично проігнорувала нову реальність повної прозорості поля бою. «Бойова група НАТО просто ходила без маскування, розставляючи намети й бронетехніку. Й усе було знищено», — розповів один з учасників, який грав роль «ворога».

Під час маневрів українці застосували систему управління полем бою «Дельта», розроблену за участю фахівців громадського об'єднання «Аеророзвідка». Ця платформа в режимі реального часу збирає розвіддані, аналізує їх із використанням штучного інтелекту, визначає цілі та координує удари. Це дозволяє створити швидкий «ланцюжок знищення»: виявити, передати інформацію і завдати удару — іноді за лічені хвилини.

Одна українська команда із близько десяти осіб, що діяла як умовний супротивник, за пів дня імітувала знищення 17 одиниць бронетехніки та завдала ще 30 ударів по інших цілях. За

даними Айвара Ганніотті, який очолював «ворожий» підрозділ чисельністю приблизно 100 осіб, понад 30 дронів діяло на площі менше ніж 10 кв. км. І це — лише половина тієї щільності застосування БПЛА, яку нині спостерігають на фронті в Україні. «Не було можливості сховатися. Ми доволі легко знаходили машини й механізовані підрозділи та швидко їх знищували ударними дронами», — поділився він.

Загалом, за оцінками учасників, «ворог» зміг умовно знищити два батальйони за день. Після цього підрозділи фактично втрачали боєздатність. Стен Райманн, колишній командир Центру військової розвідки Естонії, назвав результати навчань «шоковими» для військових чиновників та особового складу.

Маневри продемонстрували, наскільки прозорим стало сучасне поле бою і наскільки вразливою є будь-яка техніка або підрозділ без належного маскування, швидкого обміну даними й адаптованої тактики. Окремий ви-

клик — швидкість прийняття рішень. Українці активно обмінюються великими обсягами даних між командуванням і підрозділами, прискорюючи удари. Водночас у багатьох арміях НАТО зберігається інстинкт обмежувати доступ до чутливої інформації, що сповільнює «ланцюжок знищення».

Девід Петреус, колишній командувач Об'єднаними збройними силами Коаліції в Афганістані, наголосив, що сам факт виявлення проблем не означає їхнього вирішення. «Уроки не засвоюють автоматично. Їх засвоюють лише тоді, коли ви розробляєте нові концепції, змінюєте доктрину, переглядаєте підготовку, вимоги до озброєння та навіть кадрову політику», — пояснив генерал.

Естонія вже почала оновлювати свою доктрину й підготовку з урахуванням досвіду війни дронів, збільшує оборонні витрати та співпрацює з технологічним сектором. А втім, за спостереженням Марії Лемберг з «Аеророзвідки», чимало членів Альянсу досі демонструють «фундаментальне нерозуміння сучасного поля бою» і продовжують навчати військових за застарілими посібниками. Один із командирів, спостерігаючи за результатами симуляції, підсумував коротко: «Ми приречені».

Підполковник Пробал, коментуючи цю реакцію, зазначив, що головною метою було змусити військових мислити критично і не бути самовдоволеними. На його думку, якщо це вдалося, місію виконано.

■ AXIOS

Через чотири роки після вторгнення Російської Федерації (РФ) до України країни Європи непомітно замінили США в ролі двигуна виживання країни. Як пише Axios, Дональд Трамп і його союзники давно наполягали на тому, що саме Європа, а не Сполучені Штати, повинна нести витрати на найбільшу з часів Другої світової війни на своєму континенті.

З посиланням на дані Кільського інституту з відстеження підтримки України видання пові-

Чи змогла європейська допомога замінити американську?

домило, що 2025 року європейські країни відгукнулися на цей заклик, збільшивши військової допомоги на 67 %, а фінансову та гуманітарну підтримку — на 59 %.

При цьому за минулий рік допомога США припинилася, адже Трамп змусив союзників по НАТО купувати американську зброю та самостійно фінансувати оборону України. Журналісти зазначили, що європейські чиновники високого рангу стверджують, що ця нова динаміка дає їм право на місце за столом перемовин, де

американські чиновники вже кілька місяців чинили тиск на Україну з метою припинення війни. «Ми витрачаємо реальні гроші, у той час як США фактично заробляють кошти на цій війні. Це дає нам право голосу в домовленостях і результатах», — заявив Радослав Сікорський, міністр закордонних справ Польщі.

Видання вказує, що під час виступу на Мюнхенській конференції з безпеки Фрідріх Мерц, канцлер Німеччини, додержувався аналогічної точки зору, відзначивши, що Європейський

Союз загалом і його країна зокрема вже понад рік є найважливішими військовими спонсорами України.

Згідно з оцінками Центру стратегічних і міжнародних досліджень, за підсумками 2025-го європейська підтримка перевершила американську. Крім того, війська РФ зазнали приблизно 415 тис. утрат. «Ми завдали Москві безпрецедентних утрат і витрат. Якщо Москва нарешті погодиться на мир, це буде частково завдяки цьому», — сказав глава німецького уряду.

Однак, як відмітили журналісти, попри все це реальність така, що американська розвідка, забезпечення дотримання санкцій і продаж зброї, як і раніше, відіграють незамінну роль в обороні України. «А Білий дім виявляє мало зацікавленості до того, щоб зробити Європу формальним партнером у перемовинах, розглядаючи її войовничо налаштованих лідерів як перешкоду для швидкого миру», — висnuє Axios.

Журналісти додали, що представники адміністрації Трампа на-

віть звинуватили Європу в затягуванні війни, оскільки вона нібито закликає Київ домагатися «кращої» угоди, при цьому продовжуючи закуповувати російські енергоносії.

Журналісти зауважили, що загалом першим потрясінням для європейської безпеки в цьому десятилітті стало вторгнення РФ до України. Другим — повернення Трампа в Білий дім. «Як чітко демонструє ситуація з Україною, Європа переживає глибокий зсув у розподілі сил і відповідальності», — підкреслює видання.

■ Олег Садовий

Верховний суд США визнав незаконними більшість мит, запроваджених Дональдом Трампом. Шестеро суддів проти трьох постановили, що глава Білого дому перевищив свої повноваження, коли запровадив масштабні мита на імпорту, посилюючи на закон «Про міжнародні надзвичайні економічні повноваження» (IEEPA) 1977 року. «Постановляємо, що IEEPA не надає президентові повноважень запроваджувати мита», — заявив Джон Робертс, голова суду.

Рішення стосується всіх мит, які запровадив теперішній господар Овального кабінету. Чинними залишаються тільки мита на сталь і алюміній, ухвалені на підставі інших законів. Проте скасовують дві категорії: так звані взаємні мита щодо окремих країн — від 34 % для Китайської Народної Республіки (КНР) до базових 10 % для решти світу, а також 25 % — на частину товарів із Канади, КНР і Мексики, які адміні-

Хто переможе — Верховний суд чи президент?

страція обґрунтовувала їхньою неспроможністю «стримати потік фентанілу».

І хоча Конституція США закріплює повноваження встановлювати мита за Конгресом, IEEPA дозволяє президентові регулювати імпорту та експорту разі незвичної та надзвичайної загрози для держави. Але там нічого не згадується про тарифи. І до Трампа жоден президент не застосовував цей закон для їхнього запровадження.

Американський лідер назвав згадане рішення Верховного суду ганьбою. Водночас сказав, що має «альтернативний варіант». Наразі ж президент оголосив про підписання указу щодо запровадження 10-відсоткових мит на імпорту з усіх країн. Але потім передумав і вирішив збільшити цей показник до 15 %. «Незабаром ми зробимо так, що зможе підвищити їх ще більше», — пообіцяв він.

Своєю чергою Джей-мисон Грір, торговий

представник США, запевнив, що Білий дім не відступатиме від митної політики навіть попри рішення Верховного суду: «Політика не змінилася. Можуть змінитися юридичні інструменти її реалізації, але не сама політика».

Чинник вважає, що ці мита дають американському бізнесу «велику перевагу» у світовій торгівлі, і додав: усі угоди, вже укладені з приблизно 20 країнами, залишаться чинними попри рішення суду.

Проте визнав, що адміністрація президента тепер матиме менше гнучкості для запровадження «надзвичайних» мит саме того типу, який суд визнав неналежним трактуванням закону 1977 року про надзвичайні економічні повноваження.

Тим часом Трамп підготував нові погрози торговим партнерам Сполучених Штатів, які «обдирали» його країну. Він заявив, що цим рішенням Верховний суд надав йому «більше повноважень і сили, ніж мав до цього «сміховинного рішення». «Я можу використовувати ліцензії, щоби влаштувати абсолютно «жахливі» речі іноземним країнам», — пригрозив президент. Проте він не уточнив, які саме країни має на увазі. «Мені, як президенту, не треба йти до Конгресу за погодженням тарифу», — резюмував американський лідер.

У відповідь Джей Пріцкер, губернатор штату Іллінойс, відправив Трампу рахунок на 8 679 261 600 USD, або 1,7 тис. USD на кожну сім'ю в Іллінойсі, як відшкодування за незаконно запроваджені тарифи. У супровідному

листі він написав: «Сім'ї Іллінойсу заплатили ціну за незаконні тарифи. Мита — це податки, і робітничі сім'ї платили за них. Сім'ї з Іллінойсу сплатили цей рахунок. Настав час Трампу повернути нам гроші. Ваші тарифні мита завдали шкоди фермерам, роздратували наших союзників і призвели до різкого зростання цін на харчі. Верховний суд повідомив, що вони неконституційні. Цей лист і рахунок-фактура, що додається, є офіційним повідомленням про те, що компенсація має бути виплачена жителям штату Іллінойс, і якщо не виконаєте ці вимоги, ми вживемо подальших заходів».

Нагадаємо, що на адміністрацію Трампа подали позови тисячі американських компаній, які зазнали збитків через його тарифи. Зокрема, імпортер вина і спиртних напоїв V.O.S. Selections, Plastic Services & Products, а також дві фірми з продажу навчальних іграшок. Окремий позов подала коаліція американських штатів на чолі з Орегоном. Загальна сума вимог підприємців сягає близько 186 млрд USD.

■ Іван Заторський

Нещодавно The Wall Street Journal написала, що теперішній глава Білого дому, який раніше заявляв про намір завершити російсько-українську війну за 24 години, за більш ніж рік перебування при владі, не досягнувши мирної угоди між сторонами, поступово втрачає ентузіазм. За 13 місяців президентства Трампа відбулося кілька зустрічей представників України та Російської Федерації (РФ). А три раунди перемовин цього року — два в Абу-Дабі й один у Женеві — не наблизили сторони до мирної домовленості. Джерела видання стверджують, що увага Трампа тепер зосереджена на можливій угоді з Іраном і відновленні Гази.

Водночас співрозмовники журналістів зазначили, що Трамп уже не чинить тиску ні на Володимира Зеленського, ні на Путіна для досягнення компромісу. Хоча раніше публічно критикував Україну за

Трамп від України не втомився

нібито неготовність до поступок, а також запровадив нафтові санкції проти РФ, домагався скорочення закупівель її нафти Індією та посилив заходи проти танкерів так званого тіншового флоту. Натомість успіх на іранському напрямку міг би стати політичним аргументом напередодні проміжних виборів до Конгресу в листопаді ц. р.

WSJ також написала, що європейські посадовці прогнозують продовження війни ще на один—три роки. Останні перемовини відбувалися в умовах, коли обидві сторони намагалися не викликати невдоволення Трампа. Москва затягує процес, намагаючись паралельно домовитися з Вашингтоном про послаблення санкцій і відновлення економічних зв'язків.

Політолог Аббас Галлямов вважає, що Кремль зацікавлений у підтримці Сполучених Штатів для тиску на Україну, водночас не може собі дозволити загострювати стосунки

з Вашингтоном через погіршення економічної ситуації та нові санкції.

У Києві також прагнуть продемонструвати конструктивну позицію. Один із неназваних посадовців повідомив виданню, що цьогогорічні перемовини були спрямовані на те, щоби переконати главу Білого дому в тому, що Київ не є перешкодою для мирного врегулювання.

А Володимир Зеленський стверджував, що Дональд Трамп хоче влаштувати урочисту церемонію на честь завершення війни в Україні, на якій мають бути підписані мирна угода з РФ і гарантії безпеки. «Я наполягаю, щоби спершу ратифікували гарантії безпеки в Конгресі США», — сказав він в інтерв'ю CNN. А також відзначив, що це дасть українському народу впевненість, що він може поклатися на своїх союзників у майбутньому, оскільки в минулому його занадто часто підводили. Також президент України підтвердив, що Київ гото-

вий заморозити війну на поточних лініях фронту і що сили оборони не відступлять із території Донеччини, яку контролюють.

Своєю чергою Bloomberg поінформувала, що Сполучені Штати прагнуть завершити війну в Україні до 4 липня. Трамп хоче укласти угоду між Україною та РФ до святкування 250-річчя незалежності США. Проте немає жодних ознак, що Путін готовий погодитися на компроміс, який не відповідає його основним вимогам.

Але під час виступу на спільному засіданні обох палат Конгресу Трамп заявив, що Сполучені Штати наполегливо працюють над завершенням війни РФ проти України. Йогогове нагадав: ця війна ніколи б не почалася, якби на той момент саме він був президентом США. Президент традиційно перелічив вісім війн, які спромігся завершити: між Камбоджею і Таїландом, Пакистаном та Індією, Косовом і Сербією,

Ізраїлем та Іраном, Вірменією і Азербайджаном, Конго та Рундою, а також події у Секторі Гази.

А Міністерство фінансів США через кіберзлочини запровадило санкції проти чотирьох осіб і трьох організацій, які базуються в РФ та Об'єднаних Арабських Еміратах. Ідеться про росіянина Сергія Зеленюка та його компанію Matrix LLC, яка веде бізнес під назвою Operation Zero. У санкційному списку також є п'ять пов'язаних із ним фізичних та юридичних осіб.

Їх звинувачують у придбанні та розповсюдженні кіберінструментів, що завдають шкоди національній безпеці США: Зеленюка та Operation Zero торгують «експлойтами» (фрагментами коду або методами, які використовують вразливості в комп'ютерній програмі, щоб дозволити користувачам отримувати несанкціонований доступ до програмного забезпечення).

Серед експлойтів, які придбала Operation

Д О С Л О В А

The New York Times поінформувала, що американський інвестор Джентрі Біч, пов'язаний із родиною Трампів, таємно уклав угоду з росіянами щодо видобутку газу на Алясці. За даними видання, угода з російською компанією «Новатек» була укладена восени торік. «Цей випадок є показником того, як Трамп починає повертати РФ у західну економіку попри те, що санкції досі діють, а Путін завершувати війну не планує», — зазначила газета. Сам Біч назвав цю угоду мотивованою з погляду бізнесу, а не політики. І запевнив, що про неї знають як у Вашингтоні, так і в Москві.

Zero, було щонайменше вісім кіберінструментів, створених для виключного використання урядом США та союзниками, що були викрадені в американської компанії. Потім компанія Зеленюка перепродала ці інструменти щонайменше одному неавторизованому користувачеві.

■ ПЕТРО ГЕРАСИМЕНКО

Захід продовжує тішити себе ілюзіями про можливість мирної демократичної трансформації Російської Федерації (РФ). Нещодавно Бюро Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) затвердило персональний склад платформи для діалогу з російськими демократичними силами. До неї увійшло десятеро російських опозиціонерів і п'ятеро представників корінних народів. Офіційна мета створення платформи — перетворити спілкування з російською опозицією «з розрізнених форматів на структурований діалог».

Європейці не вперше і не востаннє беруть участь у сеансі психотерапії під назвою «Пошук хороших росіян для підкріплення віри в неминуче торжество демократії в Росії». І потрібно визнати: підходять вони до цієї справи ретельно. Прискіпливо вивчають біографію претендентів на роль «хороших росіян». Проводять співбесіди і просять поставити підписи під певними документами як гарантію моральної чистоти помислів і невдоволення Путіним та російським імперіалізмом.

Резолюція про утворення платформи для діалогу з російськими демократичними силами містить цікаві вимоги до складу її учасників. Членами платформи мають бути особи, які «володіють найвищими моральними чеснотами й перебувають у ви-

Ставка на «хороших росіян»

гнанні». У біографії таких персон не має бути темних плям на кшталт підтримки «недемократичної чи неоімперіалістичної політики Росії». Мало того, що росіянам потрібно бути схожими на Папу Римського за святістю, документ ще й вимагає від них брати участь «у російському опорі режиму та сприяти його змщенню». Проте незрозуміло, який саме опір мали на увазі автори резолюції. Якусь дискусію в затишному паризькому ресторані чи участь у марші проти Путіна вулицями Берліна? Бо інших форм боротьби, які наближають кінець багаторічного правління теперішнього володаря Кремля, поки що непомітно.

Для перестрашування і ще ретельнішого відбору європейці вирішили посилити вимоги до «хороших росіян» додатковим критерієм. І внесли пункт про «беззастережне визнання та повагу суверенітету, незалежності й територі-

альної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів, а також суверенітету та територіальної цілісності Молдови, Грузії та інших держав».

Вишенькою на торті став обов'язковий підпис членів платформи російських демократичних сил під Берлінською декларацією, ухвалену у квітні 2023-го. У ній йдеться про припинення агресії РФ проти України, відновлення міжнародно визнаних кордонів 1991 року, виплату компенсацій жертвам і створення правової держави. Щоправда, у цьому документі нічого не згадують про необхідність деколонізації Росії та право на самовизначення підкорених народів. Але європейці вирішили, що можна обійтися і без таких нюансів.

Тож тепер учасники платформи російських демократичних сил можуть бути присутніми на засіданнях комітетів і підкомітетів, а також на

заходах, які проводять у рамках сесій ПАРЄ, і виступати на них, якщо отримають дозвіл голови. Черговий сеанс психотерапії пройде-ний. Європейці нарешті зможуть втішитися, що знайшли справжніх «хороших росіян», яким можна публічно тиснути руки й не відчувати від цього душевного неспокою. Теорія про побудову демократичної прозахідної Росії, яка чомусь вперто не бажала реалізовуватися на практиці, знову заграє новими барвами та звучить з парламентської трибуни у Страсбурзі (Франція).

Нечисленна закордонна російська опозиція час від часу потрапляє в центр уваги західних політиків. І слугує начебто доказом того, що трансформація російської імперії з хижаків в адекватну державу можлива. Джо Байден навіть особисто зустрічався з дружиною і донькою Олексія Навального. І запро-

шував Олену Зеленську до Білого дому, щоби посадити поруч із Юлією Навальною. Але все, на що спромоглася одна з ікон російської опозиції в екзилі — закликати росіян не голосувати за Путіна на виборах 2024 року.

Якби Захід припинив займатися психотерапією та штучно підтасовувати факти цього світу під теорію, яка зовсім не працює, то зумів би знайти дієвіший спосіб розібратися з режимом Путіна. Частині європейських політиків справді можуть подобатися російські опозиціонери. Але вся правда в тому, що вплив цих «хороших росіян», які перебувають за кордоном, на політичну ситуацію в РФ зараз навіть менший, ніж вплив білогвардійських емігрантів на СРСР у сталінські часи. І немає жодних підстав думати, що в найближчому майбутньому ситуація принципово зміниться.

Якби європейські політики були більшими реалістами, вони б не марнували час у пошуках шляхів демократичного перетворення Росії. Такі спроби вже були й усі завершилися крахом. Бо не враховували історичної тягости московського імперіалізму, який є нащадком суспільно-політичних практик Золотої Орди. Неможливо, зберігши імперію, змінити ментальність її політичної еліти та народних мас, сформовану за багато століть історії. Краще звернути увагу на альтернативи, які можуть справді спрацювати з такими імперіями, як Московська.

Щоби повалити Путіна, потрібно робити ставку не на «демократів», а на постатей, схожих на Пригожина чи Леніна. Європі варто детальніше вивчити досвід німецького генштабу, який 1917 року інфікував Росію групою російських марксистів-революціонерів. Ленін хотів революції не для встановлення демократії, а для побудови диктатури власної партії. Проте виявився справжньою знахідкою для Німеччини, яка зуміла уникнути поразки в Першій світовій війні 1917-го значною мірою завдяки деструктивним діям більшовиків на фронті і в заплілі. Та ще й отримала значні територіальні здобутки на сході завдяки Брестському миру 1918 року.

Євген Пригожин революціонером не був. Це був справжній воєнний злочинець, жорстокий і підступний, такого ще годі знайти. Але в нього були амбіції і харизма, помножені на жагу влади. А саме такі люди в Росії мають значно більше шансів улаштувати державний переворот і повалити правителя, ніж «хороші росіяни».

Звісно, вони не зроблять РФ демократією. Але можуть піти на укладання сепаратних домовленостей зі Заходом заради визнання та утримання своєї хиткої влади. І проявити значно більшу поступливість у питанні припинення агресії проти України. Не через любов до демократії та миру, а з огляду на власні егоїстичні мотиви і страх утратити владу.

■ ЮРІЙ ЛУЦЕНКО

17 лютого 2022 року Зеленський заявив: «Ми можемо збільшити армію в два-три рази, але тоді, наприклад, не зможемо будувати дороги. Для нас це проблема». Минуло чотири роки страшної війни. Будь-який політик мав би щонайменше вибачитися за сказані слова і не вчинити дії. За брехню своєму народу і заходи евакуації та оборони, до яких не вдалися. Ми ж натомість почули чергову потужну промову на Мюнхенській безпековій

Черговий майстер-клас безвідповідальності

конференції, де шоумен укотре повчав світ. Бо винні всі, крім нього.

Ось фраза від президента, який, будучи попередженим як мінімум за п'ять місяців перед вторгненням, до останнього дня вторгнення не оголосив мобілізацію і не підписав указ про воєнний стан: «Багато політиків могло б повчитися у звичайних рятувальників, звичайних ремонтних бригад, звичайних енергетиків, як діяти без зволікань».

А ось абзац від президента, який відкидав попередження про неминучість вторгнення від державного секре-

таря США Блінкена і хизувався, що «розвідка у вас прекрасна, але ви далеко за океаном, а ми тут, на місці. Гадаю, деякі речі ми знаємо трішки глибше про свою державу»: «А коли ви побачите, що насувається, чи зможете переконати тих, хто має вплив, діяти превентивно — зупинити зло, перш ніж воно все знищить?»

А це президент, який так і не виконав вимогу Конституції та закону про необхідність підписання указу про застосування Збройних сил України при загрозі вторгнення. Хотілося б, аби цю фразу він по-

вторив у Бучі, Гостомелі, Маріуполі, Ізюмі: «Насправді часом володіє тільки сама війна. І, звісно, використовує цей час проти людей. Тому жодного дня, жодної можливості не можна втрачати для захисту життів».

Ну, і фірмова неправда, спроба переписати історію, щоб не відповідати за відсутність військ і рубежів оборони в районі Чонгара: «Я відправив нашого головнокомандувача армії розмовляти з американською стороною, пояснювати, що саме Україні треба, щоб захиститися. Я казав: пе-

редай, що нам потрібні «джавеліни», «стінгери», справжня зброя, щось реальне, щоб зупинити російську армію. Щоб вони бачили, що ми не з голими руками. Це було дуже важливо. Але найдивніше, що міг тоді дати генерал Міллі Україні та нашим військовим, це просто порада: копайте траншеї. З такою відповіддю повернувся мій головнокомандувач. Уявіть собі. У вас на кордонах сотні тисяч російських військових, маса військової техніки, а все, що ви чуєте, — це «копайте траншеї».

Та всі пам'ятають, що за місяць до війни союзники десятками транспортних літаків пе-

редали Україні близько 3,5 тис. протитанкових ракет, які так і не потрапили до війська. Але від людини, яка перед війною закопала в асфальт 15 млрд USD, ми чуємо: «Перед початком вторгнення ми казали світу: дійте зараз. Будь ласка, дійте превентивно, щоб вторгнення не було».

І ще один абзац — як висновок, без слів: «Так само, як зараз згадують про час перед російським вторгненням, що можна буде сказати про цей час через ще чотири роки? Чи буде хтось із теперішніх сильних світу цього шукати, як зняти зі себе відповідальність та виправдатися?»

Корпорація Meest мала честь виступити спонсором благодійного вечора Resilient Hearts — An Evening Where Compassion Meest Action, організованого BCU Foundation. Майже 20 років ця фундація є надійною опорою для української громади в Канаді — за цей час розподілили 24 млн CAD на підтримку важливих ініціатив по всій країні, зокрема, 8 млн CAD на гуманітарні та медичні проекти в Україні, а також на протидію російській дезінформації про Україну та її народ. Нині фундація має 52 млн CAD активів і підтримує 59 цільових фондів, спрямованих на розвиток культури й освіти.

Ця подія об'єднала 420 донорів і зібрала більш ніж 150 тис. CAD на підтримку цих важливих

Стійкі серця. Єдина громада. Незламна Україна

напрямів. Натхненними були виступи доку-

ментального журналіста Caolan Robertson і все-

світньо відомого українського шеф-кухаря

Євгена Клопотенка, який очолив успішну кампа-

нію з визнання українського борщу об'єктом нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.

Окрема подяка — BCU Financial за платинове спонсорство обсягом 50 тис. CAD і постійне лідерство у підтримці гуманітарної допомоги, збереження культури та стійкості нашої громади. Як компанія з українським корінням і більш ніж 35-річною історією, ми переконані — бізнес має стояти поруч зі своєю громадою. Підтримка таких ініціатив — це не просто спонсорство, це наша спільна відповідальність зберігати спадщину, захищати правду й допомагати Україні вистояти і відбудуватися.

Разом наші серця стійкі. Разом ми стоїмо за Україну.

Пресслужба компанії Meest

Улютому ц. р. діаспора Канади й українці всього світу зі сумом, тривогою але з надією на нашу перемогу вшанували четверту річницю з початку повномасштабного вторгнення військ Російської Федерації (РФ) на територію суверенної України. Особливо тривожно тим, що покинули рідні домівки з початком війни й вирішили знайти притулок деінде.

Із початком воєнної агресії РФ до Канади прибуло понад 300 тис. людей за програмою, що була розроблена для тимчасового перебування на території Канади — Canada Ukraine Authorization for Emergency Travel (CUAET) — через видачу дозволів на роботу, які забезпечували право легально працювати й отримувати медичне страхування. Сама назва програми CUAET демонструє наміри федерального уряду щодо тих, кому видали візи з такою позначкою: в екстреній ситуації українці мають можливість залишатися на території

Ваше звернення може змінити життя українців

Заклик до дій від Провінційної ради Конгресу українців Канади (відділ Онтаріо) на підтримку ідеї створення спеціального імміграційного потоку для CUAET

Канади на найближчі три роки. Та 2025-го Міністерство імміграції Канади, з огляду на те, що російсько-українська війна тривала, дозволила тим, хто залишився в Канаді, продовжити дозвіл на роботу на наступні три роки (теоретично — до 2028-го).

Протягом останніх років КУК, як представництво більше ніж 1,2 млн етнічних українців з усієї Канади, веде консультації з канадським урядом різних скликань. Ще до початку воєнного вторгнення РФ представники КУК висунули пропозиції щодо плану дій Канади в разі нападу на Україну, можливість приймати тимчасово переселених українців також була представлена. Та це були рекомендації, а вже Оттава приймала рішення на основі власних інтересів.

Із плином часу багато тимчасово переселених українців осіло по всіх провінціях і територіях Канади, та най-

чисельнішу таку групу, приблизно 70 тис. осіб, можемо налічити нині в провінції Онтаріо. Вона завжди була найбільш привабливою для проживання і найактивнішою. Громадське життя української спільноти тут насичене як ніколи й голос тимчасово переселених почутий і чудово впливає в загал діаспорної родини. Після перших зустрічей і запитань про переселенські побутові справи чути розповіді про нерозуміння та тривогу за майбутнє для них, адже умови перебування для власників віз CUAET у провінції змінилися і все важче отримати медичне страхування через затримку процесів обробки дозволів на роботу, а можливість повернення в Україну ускладнена війною, що досі триває.

Провінційна рада КУК-Онтаріо перебуває на постійному зв'язку з організаціями та громадами у провінції і водно-

час КУК-Централа веде перемовини з федеральним урядом. Ми ж співпрацюємо з урядом Онтаріо та міністерствами праці, імміграції, освіти та розвитку навиків.

Ще 2025 року від імені Провінційної ради КУК-Онтаріо до онтарійського уряду надіслали пропозицію щодо введення спеціальної гілки у програмі імміграції Онтаріо (OINP) для тих, хто приїхав до Канади за візою CUAET. Програма імміграції Онтаріо якраз проходить реформатування, тож таке звернення скерували в найкращий для того час, і вже є перші ознаки, що уряд Онтаріо відстежує кількість заявок у своїй системі.

Наступним кроком Провінційної ради КУК-Онтаріо стане зустріч із представниками онтарійського уряду та профільного міністерства, яка відбудеться ближчими місяцями, під час якої буде ґрунтовніше

представлено пропозицію.

Щоб гучний голос Провінційної ради КУК-Онтаріо був почутий, просимо посилити його через ваші письмові звернення та особисті зустрічі з вашим місцевим депутатом провінційного уряду та міністром імміграції.

На сайті Провінційної ради КУК-Онтаріо ви знайдете зразок тексту листа-звернення до депутата провінційного уряду від вашого регіону: <https://uccon.ca/newcomers/sample-letters>, просимо додати вашу адресу та ім'я і відправити цей лист-звернення до того, хто може в майбутньому підтримати пропозицію введення окремої гілки у OINP для тих, хто має тимчасовий статус перебування в Канаді за програмою CUAET.

Також на сайті Провінційної ради КУК-Онтаріо розміщено перелік ключових пунктів для обговорення з ва-

шим провінційним депутатом.

Щоб ознайомитися з переліком депутатів провінції Онтаріо, можете скористатися пошуком: <https://www.ola.org/en/members/current>. У віконці Address and Postal Code ви вводите вашу повну адресу чи поштовий індекс і автоматично вам висвітиться ім'я та фото вашого депутата, а при натисканні на фото отримуєте контактну інформацію і загальні деталі, які допоможуть скотактувати з їхнім офісом.

Уже понад 130 років українці будують Канаду, і голос української громади в Онтаріо завжди чутний та складається з тисяч голосів. Разом зробимо добру справу, яка зміцнить громаду Онтаріо й дасть тисячам тимчасово переселених українців можливість жити без бомбувань і допомагати Україні.

Звернення написала Іванка Тимчук (управа міжнародної організації «Четверта хвиля») за участю Лідії Куліш від імені Комітету CUAET to PR при Провінційній раді КУК-Онтаріо

■ ЮСТИНА ЗАРВАНИЦЯ

Уродженець Верхнянської громади Калуського району загинув унаслідок стрілянини у Клівленді (штат Огайо). Жителі села менш ніж за добу зібрали 25 тис. USD, щоби привезти тіло додому. Про це повідомив Володимир Ладаняк, вїт с. Довгий Войнилів. «Хлопець зареєстрований у нашому селі. Тут проживають його мати і бабуса. Василь спершу виїхав у Польщу, а потім до США, був заручений з дівчиною», — розповів він.

27-річний Василь Швець став другим водієм сервісу Lyft, убитим у Клівленді упродовж кількох днів. Перша стрілянина сталася на Роузгілл-авеню. Поліціянти виявили, що 56-річний Антуан Латем отримав вогнепальне поранення та врізався в огорожу. Він помер у лікарні. Другий водій загинув днем пізніше. Його автівка врізалася у смітєвий бак на 84-й вулиці. Офіцери виявили 27-річного водія з вогнепальним пораненням у тулуб. У лікарні констатували смерть. За даними судово-медичного експерта, друга жертва — житель міста Парми Василь Швець.

Поліція Клівленда розслідує обидва вбив-

Василь Швець

Катерина Товмаш

Знову гинуть українські біженці

ства, але не вважає, що інциденти пов'язані між собою. «Чи це був просто випадковий напад? Наразі не знаємо. Чи це було просто невдале пограбування? Це все частина розслідування, що триває», — зазначив Фредді Діас. Він додав, що єдиним підтвердженням зв'язком між випадками є те, що обидві жертви керували автомобілями сервісу Lyft.

А у Вассі (штат Північна Кароліна) убили 21-річну Катерину Товмаш, також біженку з України. Цей злочин стався через кілька місяців після серпневого

інциденту, коли в метро загинула 23-річна українка Ірина Заруцька.

Згідно з повідомленнями місцевої поліції та брата жертви, Катерину разом із її хлопцем застрелили в приватному будинку. Підозрюваним у подвійному вбивстві назвали 25-річного Калеба Гайдена Фосно, колишнього партнера дівчини. Після імовірного скоєння злочину він намагався втекти, але того ж дня був затриманий у штаті Огайо й отримав звинувачення у двох вбивствах.

Родичі розказали, що Фосно приїхав до будинку Катерини з

іншого штату, зайшов досередини та наказав молодшим дітям розбудити сестру. Після цього застрелив її разом із чоловіком, який перебував поруч. Інших членів родини нападник не чіпав.

Катерина Товмаш родом із Білої Церкви, разом зі сім'єю проживала у США близько двох років, шукаючи захисту від війни, що триває в Україні, поінформував Михайло Товмаш, брат убитої дівчини.

У соціальних мережах також відзначають, що убитий хлопець українки був солдатом американської армії, якого звали

Метью Вейд. «Кейт була українською біженкою, повною життя, завжди допомагала іншим і піклувалася про своїх молодших сестер, які були в будинку під час нападу. Метью з Міссісіпі був відданим солдатом армії у Форт-Бреггу з великими мріями подорожувати світом і серцем, сповненим любови до своєї родини, небожів і небоги», — поділилася користувачка Стейсі Дінн Мур із Північної Кароліни, яка, імовірно, знала цю пару. Правоохоронці продовжують розслідування і встановлюють усі деталі події.

Своєю чергою Дональд Трамп запевнив, що добиватиметься справедливості у справі про вбивство українки Ірини Заруцької. Він наголосив, що, хоча певного прогресу вже вдалося досягнути, небезпечні рецидивісти продовжують виходити на свободу через політику, яку президент пов'язує з демократами.

Глава Білого дому звернув увагу, що в залі була присутня Анна Заруцька, мама жертви. Він нагадав про те, що 2022-го 23-річна Ірина втекла від війни в Україні й оселилася в околицях Шарлотти (штат Північна Кароліна).

Господар Овального кабінету переповів історію про трагічну подію: минулого літа Ірина їхала потягом додому, коли чоловік, раніше заарештований понад десять разів і відпущений без застави, напав на неї, завдавши ножових поранень у шию та тіло.

Президент підкреслив, що дівчина втекла від жорстокої війни лише для того, аби бути вбитою закореним злочинцем, випущеним на свободу, щоб убивати в Америці, який прийшов через відкриті кордони. Він звернувся до матері Ірини: «Пані Заруцька, обіцяю вам, що ми забезпечимо справедливість для вашої чудової доньки».

У ЄС зростає кількість українців

■ ПЕТРО ІОСИП

Українах Європейського Союзу (ЄС) знову збільшилась кількість біженців з України. За грудень 2025 року тимчасовий захист оформило більш ніж 24 тис. осіб. Про це свідчать дані Євростату. В повідомленні вказано, що станом на 31 грудня 2025-го кількість громадян, які виїхали з України після початку повномасштабної війни й отримали статус тимчасового захисту в ЄС, становила загалом 4,35 млн осіб. Порівнюючи з кінцем листопада, це число зросло ще на 24 675 осіб, або на 0,6 %.

Країни ЄС, які прийняли найбільшу кількість українців: Федеративна Республіка Німеччина (ФРН) — 1 250 620 осіб (28,7 % від загальної кількості

в ЄС), Республіка Польща (РП) — 969 240 осіб (22,3 %), Чехія — 393 055 осіб (9 %). Але відносно до кількості власного населення країн найбільше українців з тимчасовим захистом перебуває в Чехії, Польщі, Словаччині та Кіпрі.

Серед 26 країн ЄС зростання кількості українських біженців відбулося у 22 із них. Найбільший приріст стався у ФРН (9620 осіб), Іспанії (2235 осіб) та Румунії (2160). Водночас у чотирьох країнах українців із тимчасовим захистом поменшало. Найбільше їх знялося з реєстрації у Франції (1 250) та Естонії (470). Серед українців з тимчасовим захистом у Європі 43,6 % — дорослі жінки, 30,5 % — діти, 25,9 % — дорослі чоловіки.

Водночас українські жінки страждають від високого рівня насильства у ЄС. Опитування

Deutsche Welle засвідчило, що кожна четверта зазнала фізичного або сексуального насильства: більшість — у країнах ЄС, деякі — під час втечі. 51 % зазнав сексуальних домагань, 23 % — в інтернеті. 54 % відчували негативну реакцію через українську мову, а близько чверти отримували пропозиції житла чи роботи з потенційною експлуатацією.

Водночас в РП зростає кількість бізнесу, який зареєстрували українці від початку гарячої фази російсько-української війни. Із лютого 2022 року громадяни України зареєстрували в країні більш ніж 123 тис. компаній.

За даними Інституту приватного капіталу, за період 2022—2025 рр. в РП було зареєстровано близько 109 тис. малих і середніх приватних підприємств (МСП), які за-снували українці. Такий

показник становить 10 % від усіх МСП, зареєстрованих у Польщі. За цей самий період також було створено 14,5 тис. компаній з українським капіталом, що перевищує 6 % від усіх суб'єктів господарювання, зареєстрованих у Національному судовому реєстрі. За даними Національного банку РП, рівень зайнятості серед українських мігрантів, які прибули до війни, становить 90 %, а серед біженців — 75 %. Це більше, ніж серед-

ній рівень економічної активності в Польщі, який у третьому кварталі 2025-го становив 57 %. «Велика кількість самозайнятих осіб серед українців зумовлена, серед іншого, специфікою ринку праці, який пропонує іммігрантам переважно тимчасову роботу, що не відповідає їхнім компетенціям і часто є низькооплачуваною. Володіння власним бізнесом дозволяє отримати більшу незалежність та краще використовувати свою

кваліфікацію», — наголосили в інституті.

Серед компаній, зареєстрованих в РП упродовж 2022—2024 рр., 23 % пов'язані з будівництвом, а 2025-го цей показник зріс до 24 %. Друге місце за величиною посідає діяльність у сфері послуг, частка яких несуттєво знизилась із 16 % 2022-го до 14 % упродовж 2024—2025 рр. Також інформаційно-комунікаційні послуги після зростання з 15 % 2022 року впали до 13 % 2025-го.

■ СОФІЯ ЛАЗУРКЕВИЧ

Осип Маковей народився 23 серпня 1867 року в Яворові на Львівщині в селянській родині. Його батько займався кушнірством (обробляв шкури тварин для отримання хутра), а мати вільно розмовляла німецькою та зосереджувалася на родині. Саме завдяки їй Осип отримав ґрунтовну освіту.

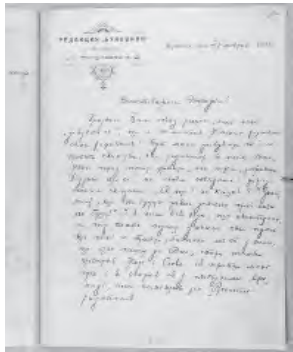
Хлопець із дитинства проявляв хист до музики та малювання, а також цікавився наукою. Після початкової школи вчився у Львівській гімназії. Це була єдина на той час на Галичині українська академічна гімназія. Батьки намагалися дати синові освіту. Після навчання в гімназії Осип студіював філософію у Львівському університеті.

Осип Маковей був сучасником Івана Франка, Ольги Кобилянської, Михайла Грушевського, Лесі Українки та багатьох визначних особистостей. На формування майбутнього письменника, перекладача й літератора мали вплив книги, читання захоплювався з дитинства. Ще у школі з товаришами Осип створив гурток, де ділились знаковими творами й обговорювали їхню актуальність.

Один із перших віршів Осипа Маковей називався «Заказані яблука». Його й переклади Овідія та Гайне Іван Франко надрукував у часописі «Зоря». Франкові сподобалась творчість Маковей і після першої зустрічі вони заприятелювали. Сам Каменяр мав великий вплив на формування Маковей, допомагав

Осип Маковей

Лист Осипа Маковей до Івана Франка від 27 жовтня 1896 р.

Той, що розбив серце Ользі Кобилянській

Осип Маковей із дружиною Ольгою Кордубою. Орієнтовно поч. 20-х років XX ст.

Меморіальна таблиця на вул. Туган-Барановського, 7 у Львові

йому з роботою, грішми, а також частував обідом, коли той був у скруті. «Я до нього чую симпатію, а він до мене... Його погляди на справу і літературу руську знаю не лише з його творів, а й з власних його розмов... Вони дуже розумні, і я їх собі присвоюю», — цитує «Збруч» «Щоденник» Осипа Маковей.

Його перша збірка поезій побачила світ 1895-го, через два роки вийшла «Подорож до Києва». Осип також став автором спрямованої проти псевдопатріотичних галицьких політиків сатиричної поеми «Ревун».

Після закінчення університету Маковей працював у львівській «Зорі», згодом був го-

ловним редактором газети «Буковина». Хоча там працював недовго, але зумів залучити до співпраці близько 30 авторів, серед яких Марко Черемшина, Василь Стефаник, Ольга Кобилянська, Денис Лукіянович, Андрій Чайковський та інші. 1897 року Осипу Маковей запропонували роботу в Літературно-науковому віснику, він погодився і повернувся до Львова.

Навесні 1899-го Маковей отримав стипендію при Віденському університеті, згодом знову переїхав до Чернівців, де працював викладачем у семінарії, а також отримав вчений ступінь доктора філософії за монографію «Панько Омелькович Куліш».

На Буковині 38-річний чоловік одружився з Ольгою Кордубою, 25-літньою донькою священика. Незадовго до шлюбу Осип написав Ользі любовного листа. Розповідають, що довжина склеєних аркушів паперу становила 30 м (але є також свідчення, що лист був завдовжки 5 м, бо саме такий знайшов Микола Проців, заступник директора Бережанського краєзнавчого музею).

Послання Осип Маковей закінчив словами: «Треба вже хіба лист кінчити, аби був на завтра в Б. Хотілась довгий лист — маєш! Щесь такого довгого листа у своїм життю не дістала і не дістанеш. Ти його простри на під-

лозі, як хідник, або прибий на стіні, як екран, і читай згори надолину. Або положи ся до ліжка, то початок листа буде коло очей, а кінець поза ліжком. Зрештою, як хочеш, так читай та не забувай твого вірного старого».

Одруження з Ольгою Осип називав «найрозумнішим вчинком», бо ніхто так не полегшив його життя, як дружина. Цікаво, що Ольга Кобилянська свого часу пропонувала Осипу Маковей одружитись. Чоловік захоплювався талантом письменниці, але не відповів взаємністю на її пропозицію, розбивши Ользі серце.

Через політичні переконання в Маковей виникли напружені сто-

сунки на Буковині, тому 1910 року він знову переїхав до Львова, прийнявши запрошення працювати вчителем жіночої вчительської семінарії. Під час Першої світової війни служив військовим перекладачем австрійської армії, проходив службу в поштової цензурі в Чернівцях. У післявоєнний період працював директором вчительської семінарії в Заліщиках, займався громадською роботою, організував товариство взаємодопомоги «Сила». 1921-го Осипа Маковей ув'язнили за звинуваченням у українізації навчального процесу в семінарії, що не подобалося польській владі. Завдячуючи своєму авторитету, Маковей провів у цю шість днів та зміг залишитись на посаді директора.

Цікаво, що в Осипа Маковей було 56 псевдонімів, більше, мабуть, мали лише Іван Франко й Олександр Кониський. Зокрема, серед псевдонімів були Стефан Ярошенко, Євмен, Соколик, Явор, М-ей, Осип із Буковини. Його твором була притаманна «вишукана іронічність».

Маковей також є автором багатьох ліричних пісень, чимало з яких стали народними. Його вірші «Сон», «Ми — гайдамаки», «Там, за лісом», «Марш Заліщицької молоді» й інші покладені на музику.

Прожив 57 років, помер 21 серпня 1925-го, не доживши всього два дні до свого дня народження. Письменник похований у місті Заліщиках на Тернопільщині. Є згадки про те, що на знак жалоби театри тоді скасовували вистави, а відправу проводили 18 священників.

■ ОКСАНА ГОРНЯТКО

Мстислав Чернов став лауреатом премії Гільдії сценаристів США за свій документальний фільм «2000 метрів до Андріївки». Він отримав премію Пола Селвіна. Її присуджують члену гільдії, чий сценарій найкраще втілює дух конституційних та громадянських прав і свобод, які є незамінними для виживання вільних сценаристів у всьому світі. Стрічка «2000 метрів

Алекс Бабенко і Мстислав Чернов

до Андріївки» вийшла в прокат 28 серпня торік. Вона фіксує шлях Третьої штурмової бригади Збройних сил України до звільнення села Ан-

дріївки під Бахмутом, яке відділене від українських позицій двома кілометрами замінованої лісосмуги. Оператором фільму разом із Черновим став Алекс Бабенко, його колега з Associated

Марися Нікітюк та Аліса Коваленко

Press. Музику до роботи написав Сем Слейтер, дворазовий лауреат «Греммі», відомий за проектами «Чорнобиль» і «Джокер».

Водночас на Берлінале була удостоєна нагороди українська стрічка «Сліди». Вона стала найкращою документальною роботою програми «Панорама». Це перша головна нагорода для українського фільму в цій секції за всю історію участі українських стрічок. «Сліди» Аліси Коваленко і Марисі Нікітюк розповідають історію шести українських жінок, які з 2014 року пережили сексуальне насильство на Донбасі, Херсонщині та Київщині внаслідок російського вторгнення.

■ ВІКТОРІЯ ХАДЖИРАДЕВА

Українська освіта готується до завершального етапу реформи «Нової української школи» (НУШ), який стартує наступного навчального року. Головною зміною стане перехід на 12-річне навчання та повний поділ шкіл на три незалежні рівні. Як ще зміни чекають учнів і вчителів та навіщо це взагалі робиться?

Освітні посадовці запевняють, що необхідність реформування школи зумовлена тривалим застоєм та очевидними ознаками деградації старої освітньої вертикалі в Україні. Застарілі методики навчання, перевантаження другорядним фактологічним матеріалом і відсутність реальної профорієнтації призвели до того, що рівень знань випускників перестав відповідати вимогам сучасності. Тож реформа має на меті зупинити цей занепад, замінивши пострадянську інерційну модель гнучкою системою, де якість освіти й практичні навички дитини стають важливішими за формальне перебування у шкільних стінах.

«Освіта є цілісним організмом. Ми розмикаємо систему, що оцінює сама себе. Деградація, про яку говоримо, відбувалася в т. ч. через стару управлінську модель. Зараз ми закриваємо проблеми на рівні базової школи, щоб у старшу, профільну школу діти заходили вже більш підготовленими», — заявив Оксен Лісовий, міністр освіти і науки України.

Головною новацією стане впровадження 12-річного навчання та

Українська школа має стати ближчою до європейської

поділ навчальних закладів на три автономні рівні. Це означає, що звичайний формат навчання «з першого по одинадцятий клас в одній будівлі» поступово відійде в минуле.

Стратегія Міністерства освіти і науки України передбачає повну перебудову шкільної мережі за європейськими стандартами, де кожен освітній ступінь отримає власну автономію. Початкова ланка для учнів перших чотирьох класів залишиться максимально наближеною до домівки для комфорту найменших. На середньому етапі у гімназіях, школярі з п'ятого по дев'ятий клас здобуватимуть загальну базу й шукатимуть власних зацікавлень. Фінальний етап переміститься до профільних ліцеїв, які функціонуватимуть окремо від молодших класів. Саме там старшокласники отримають справжню свободу вибору після завершення дев'ятирічки, орієнтуючись на майбутню професію. Академічні, наукові чи спеціалізовані ліцеї дозволять готуватися до університетів за конкретними напрямками.

«Будьмо відверті: перший курс університету сьогодні — це зазвичай час «вирівнювання», повторення шкільної програми. Нова профільна школа цю проблему нівелює. Це важливо для переходу на європейський стандарт освіти: щоб європейці без зайвих питань визнавали наші шкільні атестати, а наші діти не витрачали зайвий рік на підготовчих курсах за кордоном», — зазначив Сергій Бабак, голова Комітету Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій.

Важливою частиною змін стане десятий клас, який діятиме як адаптаційний період для остаточного визначення профілю без зайвого тиску. Впродовж наступних двох років навчання фокусуватиметься лише на важливих для учня предметах, що допоможуть знати перевагою та забути про послуги репетиторів завдяки якісній підготовці на уроках.

«Головна ідея старшої, профільної школи — це свобода вибору. Учні мають отримати можливість самостійно конструювати свою освітню траєкторію, обираючи профілі,

предмети та курси, які їм цікаві й потрібні для майбутньої професії», — зауважив Ігор Хворостяний, керівник Офісу впровадження НУШ.

Водночас держава залишає незмінний перелік базових дисциплін для кожного випускника. Українська мова з літературою, історія нашої країни, математика, англійська, фізична підготовка та захист України залишаться обов'язковим фундаментом незалежно від обраного учнем профілю.

Перехід до нової моделі буде поступовим. Школи, які не планують навчати дітей початкових класів, уже зараз припиняють набір до перших класів. Водночас ті учні, які вже розпочали навчання у своїх школах, матимуть змогу завершити освіту за старими правилами або обрати нові варіанти в перехідний період.

«Ми вже розпочали відбір закладів, які приєднуються до пілотування 12-річки з вересня 2026-го. Наше завдання — перевірити на практиці, як працює Державний стандарт профільної освіти. Учень у десятому класі має

не просто «готуватися до життя», а проживати його в школі, самостійно формуючи свій розклад із тих предметів, які йому знадобляться для професії», — наголосив Андрій Сташків, заступник міністра освіти і науки України.

Трансформація української освіти розпочалася ще 2017 року, коли концепція НУШ заклала фундамент для повної зміни філософії навчання. Перший етап, що тривав до 2022-го, докорінно змінив початкову ланку. Головний акцент змістився з простого накопичення фактів на розвиток життєвих компетентностей. Молодші школярі стали опановувати світ через гру та дослідження, а замість страху перед оцінками отримали систему вербального заохочення. У цей час утвердилася педагогіка партнерства, де вчитель став наставником, а не просто транслятором інформації.

З вересня 2022 року реформа охопила базову середню освіту. Попри виклики воєнного стану, учні 5—9-х класів перейшли до навчання, орієнтованого на критичне мислення та інтеграцію дисциплін. Школи здобули більше автономії у формуванні програм, а підлітки — можливість активніше впливати на свій розвиток. Зараз це покоління учнів рухається до фінального етапу змін.

Попри амбітні цілі реформа профільної середньої освіти на штовхується на гостру критику з боку експертів, освітян і батьків. Основні зауваження стосуються несвоечасності радикальних змін в умовах війни, ризику руйнування освітньої мережі в сільській місцевості та хронічного

Д О С Л О В А

Учні 1—11 класів по всій країні отримуватимуть безплатне харчування вже з вересня ц. р. Про це заявила Юлія Свириденко, прем'єр-міністр України.

недофінансування. Багато хто вбачає в розділенні шкіл на три рівні загрозу «освітньої нерівності», оскільки академічні ліцеї з якісним обладнанням концентруватимуться у великих містах, тоді як діти зі сіл будуть змушені або долати великі відстані до опорних закладів, або обирати професійні коледжі не за покликанням, а за територіальною близькістю.

Ще одним болючим питанням є невідповідність між задекларованою «свободою вибору» та реальними ресурсами шкіл. Опоненти реформи зазначають, що без належної кількості підготовлених учителів і сучасної матеріальної бази варіативність предметів залишиться лише на папері. Крім того, додавання 12-го року навчання викликає спротив у батьків, які вважають це штучним затягуванням дитинства та зайвим навантаженням на бюджет родини й держави.

«Проблема в тому, що ми намагаємося накласти нову структуру на стару інфраструктуру та знекровлений кадровий ресурс. Якщо ліцей не запропонує принципово іншої якості викладання, 12-й рік навчання перетвориться для підлітків на ще один рік відбування черги, що тільки посилює освітні втрати та демотивацію», — вважає Микола Скиба, експерт напряму «Освіта» Українського інституту майбутнього.

У Мехіко відкрили першу українську школу

■ ЛАНА СВІТ

Українська громада Мексики відзначила знакову подію — офіційне відкриття першої української суботньої школи у столиці країни. Новий навчальний заклад стане для дітей осередком вивчення рідної мови, історії і традицій. Про це повідомило Посольство України в Мехіко.

У дипломатичному представництві наго-

ломили, що це не просто освітня ініціатива, а простір для збереження живого зв'язку з Батьківщиною та зміцнення української ідентичності за тисячі кілометрів від дому. Реалізація проєкту стала можливою завдяки співпраці української громади та мексиканської влади. Свою підтримку надав Мігель Ідальго Маурісіо Табе, глава регіону, та його команда. Це відбулося завдяки зусиллям Українсько-мексиканського

культурного центру, який виступив ініціатором і головним організатором навчального процесу.

Затишною домівкою для учнів стала бібліотека «Маяк знань Леґарія», що люб'язно надала свої приміщення для проведення занять. Особливої атмосфери урочистому відкриттю додав університетський хор Національного автономного університету Мексики Stocatto, який забезпечив професійний му-

зичний супровід події. «Цей проєкт — результат нашої спільної віри в те, що знання та культура є найміцнішими мос-

тами між державами. Разом ми створюємо майбутнє, де українське слово звучить гордо по всьому світу!» —

підкреслили українські дипломати й запросили українські родини ставати частиною цієї шкільної спільноти.

■ Алла Топчій

Я дозволила собі перефразувати слова Мавки з драми Лесі Українки «Лісова пісня», бо саме так хочеться говорити про Тараса Шевченка — велета духу, знаного в усьому світі. На його коротке життя випало стільки випробувань, що багатьом складно навіть уявити. Кріпацьке сирітство, тавро неблагонадійного, царська заборона писати й малювати, постійна побутова невлаштованість, а згодом — десятиліття виснажливої солдатчини, що остаточно підірвала його здоров'я.

За свідченнями Георгія Дем'янова, редактора «Нижегородских губернских ведомостей», після повернення із заслання на обличчі Шевченка «лежала печаль глибокого страждання». Микола Костомаров, приятель Шевченка, зазначав: «Під червону шапку взяли веселого, бадьорого душею, з густим руським волоссям, а з-під цієї червоної шапки повернувся він із сивою бородою, зовсім лисою головою, з навіки втраченим здоров'ям». Лікар Ф. Козачковський зафіксував, що Тарас Шевченко повернувся після десяти років солдатчини з передчасно знесиленим, назавжди скаліченим організмом. А йому на той час було всього 43 роки.

Влітку 1859-го, під час його останньої подорожі в Україну, рідна сестра не могла впізнати в змученій, старій людині свого брата. А 30 вересня 1859 року Л. Тарновська писала своєму синові Василю: «Бідолаха Шевченко хворий, і боюсь, чи не водянка в нього в грудях, він не лежить, але руки його важкі і лице набрякле». Саме ця хвороба й стала причиною відходу в інший світ Тараса Шевченка.

А ще 1847 року, відразу після пережитого ревматизму, Шевченко захворів типом для в'язнів хворобою — цингою. У листі до княжни В. Рєпніної від 25 лютого 1848-го він писав із Орська: «Лякає мене теперішня хвороба».

Протягом усього життя, й особливо після повернення із заслання, уже хворий Шевченко не мав налаштованого побуту. В маленькій квар-

тирі на горішці будинку Художньої академії в Санкт-Петербурзі, де жив іще студентом і де оселився по поверненню із заслання, завжди бракувало повітря. Пари кислот, які використовували при гравіруванні, дуже шкодили важкому на серце поету. До фізичних страждань додавалася і тяжка внутрішня тривога: минуло десять років заслання, але Шевченка так і не виправдали — його все ще таврували як політичного злочинця.

Наприкінці 1860-го поет писав своєму троюрідному братові Варфоломію: «Погано зустрів оцей новий поганний рік. Другий тиждень не виходжу з хати, чхаю та кашляю, аж обісіло». І все ж, хоч початок 1861-го Шевченко зустрів тяжко хворим, він цілий січень працював. Листувався з М. Чалим у Києві та з Х. Ткаченком у Полтаві у справі розповсюдження свого «Букваря». Просив «Буквар» продавати, а гроші віддавати до кас «наших убогих воскресних шкіл».

Перед смертю, здавалося, настало полегшення: вранці 10 березня 1861 року Тарас Шевченко підвівся з ліжка, попросив допомогти одягтися і спуститися до майстерні. Але впав на сходах. Слуга почув його останню волю: «До Канева». І серце поета зупинилося.

Та останню волю Кобзаря було сповнено не відразу. Адже для поховання неблагонадійного Шевченка в Україні потрібен був дозвіл влади. Тому поета спершу поховали на Смоленському кладовищі. Академік Шевченко, відповідно до його звання, лежав у дорогій дерев'яній труні, яку перед похованням помістили в дерев'яну скриню, щоб не пошкодити ні тіла, ні дерева, адже з часом прах покійного мали перевезти в Україну.

Після отримання офіційного дозволу влади поховати його в Україні друзі поета почали готувати останню дорогу. Тіло Шевченка вже було не у двох, а в трьох трунах — металеву вклали в дерев'яну, щоб процесія мала гідний вигляд. У Москві, куди похоронна процесія прибула залізницею, поета відспівували в церкві Св. Тихона. Звідси вирушили в Україну, до Києва. На київському

Могила Шевченка, 1918 р.

Він мав у серці те, що не вмирає

До 165-річчя з дня смерті Тараса Шевченка

Посмертна маска Шевченка

Ланцюговому мосту 18 травня 1861-го процесія зупинилася. Розпрягли коней. Далі дороги з труною Шевченка до самої церкви Різдва Христового, що на Подолі, де відспівували поета, везли студенти Київського університету. В церкві Йосип, Микита і Ярина Шевченки вперше побачили домовину з тілом брата.

20 травня, відспівавши Тараса Шевченка, труну з тілом повезли до Канева пароплавом «Кременчук». На березі вже чекали місцеві жителі, священники, козаки, студенти, селяни з околиць. Людей було так багато, що сучасники писали: «Усе місто вийшло назустріч». На місті поховання поета викладачі й студенти Київського університету, полтавська й київська інтелігенція, духовенство, представники

українського Петербурга. Через паводок труну з пароплава до берега довелося нести по пояс у воді. Одним із тих, хто супроводжував поета в його останню путь, був Петро Косач, майбутній батько Лесі Українки. Він разом з іншими громадівцями зустрів труну в Києві, а потім особисто допомагав нести її на Чернечу гору.

Шевченка перепоховали 22 травня 1861 року. Перед труною ішли дівчата у вишитих сорочках, яскравих вінках і стрічках. Вони голосили, ніби прощаючись зі своїм судженням. Так переважно ховали парубків. Уже через кілька днів Чернечу гору стали називати Тарасовою. На місці поховання поета насипали могилу, на якій установили хрест.

По Києву поширилися неймовірні чутки ніби-

то Тарас Шевченко не помер, а просто зник, рятуючись від нового арешту. Мовляв, друзі поета поховали порожню труну, а сам він по світу ходить і пісні складає, тільки не об'являється.

1939-го, на 125-річчя від дня народження Тараса Шевченка, у Каневі на Тарасовій могилі урочисто відкрили пам'ятник поетові роботи скульптора Матвія Манізера. Створення меморіального комплексу розпочалося ще 1931-го. Щоби гранітний постамент і бронзова фігура Шевченка не розчавили склеп із труною, потрібно було достеменно встановити місце поховання, адже штучний насип розмивали дощі й місце поховання на той час уже загубилось. Була створена спеціальна комісія з реконструкції могили Шевченка. Згодом місце поховання знайшли. Пізніше спогади про свою роботу в комісії оприлюднила одна учасниця: «Коли члени спеціальної комісії спустилися в розриту могилу, хтось подав ідею відкрити труну, хоча права на це не мали. Відкривши першу, соснову труну, побачили металевий ящик, а в ньому — гарну труну з віконцем. Шевченко лежав як живий! Коли труну відкрили і на обличчя похованого потрапило повітря, воно миттєво почало осідати. Налякані люди поспіхом залишили склеп».

Вхід туди замурували залізобетонною стіною, щоб ніхто не проник. Споруджений пам'ятник на могилі Шевченка в Каневі та збудований поряд музей згодом отримали назву «Шевченківський національний заповідник».

Музеї Тараса Шевченка існують у різних містах України та за кордоном. Один із них, єдиний на американській землі, розташований у Торонто. Тут шанобливо зберігають, вивчають і популяризують літературно-мистецьку спадщину та незламну постать великого сина України. Історія створення музею сягає початку 1950-х рр. 1951-го Товариство об'єднаних українських канадців установило перший на теренах цієї країни пам'ятник Тарасові Шевченку в містечку Оквіллі під Торонто. Створений українськими скульпторами Ма-

каром Вронським та Олексом Олійником, він став подарунком України українським канадцям. На відкриття величного пам'ятника заввишки понад 3 м й вагою 55 т прибуло більше ніж 40 тис. людей! 1952 року біля пам'ятника відкрили Музей Тараса Шевченка. Серед численних експонатів була бронзова копія посмертної маски Тараса Шевченка (оригінал виконав скульптор Петро Клодт, товариш Тараса Шевченка). У ніч на 16 вересня 1988-го музей зруйнувала пожежа. Тієї ночі Ларіон Прокопчук, який жив неподалік, побачив будівлю, що палає, кинувся туди й вихопив із полум'я вже обпалену вогнем посмертну маску поета. Це єдиний експонат, який удалося врятувати. Попіл на чолі залишився як спогад про трагедію.

Згодом музей відновили. Він знову відкрився 1995 року, але вже в Торонто. 2019-го музей переїхав до нового, сучасного, спеціально відбудованого приміщення за адресою: 1604 Західний Блур. Новий простір значно краще відповідає потребам установи та відкриває ширші можливості для проведення численних освітніх і мистецьких програм.

Тепер у Музеї Тараса Шевченка зібрали багато унікальних експонатів — є згадувана вже посмертна маска Шевченка, бронзова скульптура поета роботи славного українського скульптора Івана Гончара, фундаментальна колекція «Шевченко у філателії», рекламна афіша святкування дня народження поета в Київському драматичному театрі ім. Івана Франка 1937-го, портрет Шевченка, вигравіюваний на граніті, та багато іншого. Особливе місце в музейних колекціях займає голова найпершого в західному світі пам'ятника Тарасові Шевченку, що був 1951 року встановлений у північному Оквіллі та який зруйнували вандалі 2006-го.

У шевченківській дослідницькій бібліотеці зібрали багато книжок поезії і прози, понад 120 видань безсмертного «Кобзаря». Музей Тараса Шевченка, картинну галерею та бібліотеку відвідують люди з усього світу.

У день річниці повномасштабного вторгнення Росії до України в Сербії невідомі облили чорною фарбою пам'ятник Тарасові Шевченку. Напередодні біля пам'ятника Шевченкові відбувся мітинг: люди тримали українські прапори, поклали квіти до погруддя, запалили навколо нього свічки й написали «Ні війні». А вже наступного дня у місті з'явилися графіті з образами в бік Олександра Литвиненка, посла України в Белграді, якого називали фашистським покидьком.

■ Оріся Шиян

Торік у Львові одну з вулиць поблизу Львівської політехніки перейменували на честь родини Старосольських. Це нетипове рішення: зазвичай урбаноніми вшановують одну людину. Та в цьому випадку мова йде про цілий рід, який у кожному поколінні працював на українську справу — в армії, культурі, освіті, праві й охороні спадщини. Старосольські стояли біля витоків січового стрілецтва і «Пласту», рятували пам'ятки, займалися музикою і правничим захистом. Тож назва вулиці на честь родини стала вшануванням усіх її представників. А ще вони були родичами Шухевичів, що теж суттєво вплинуло на їхню долю.

Саме прізвище Старосольських може вказувати на походження зі Старої Соли на Старосамбірщині. Однак найдавніші метрики, які відомі родині, датують початком XVIII ст. і пов'язані вони з Дрогобичем. Діднайвідомішого представника роду — Володимира Старосольського — Микола Старосольський був правником і мав стосунок до управління Греко-католицької церкви в Дрогобичі, а також до міського уряду. Саме він започаткував юридичну династію, яка простягнулася хоча б на п'ять поколінь. Розповідають, що в одній із дерев'яних церков Дрогобича на розписах зображена сцена, як він передає ключі від міста австрійському цісарю.

➤ Захисник українських політв'язнів

Йоахим Старосольський, син Миколи, більшість життя прожив у Ярославі на Надсянні. Працював юристом, повітовим суддею і бургомістром. Саме там народився його син Володимир. Йоахим одружився з полонізованою австрійкою Юлією Рапф і рано помер. Тому Володимира виховувала мама, удома розмовляли польською. Попри це хлопець рано увійшов у коло українського середовища — зокрема, потоваришував із майбутнім композитором Станіславом Людкевичем, теж родом із Яро-

Січовий стрілець Володимир Старосольський, 1916 р.

Уляна, Володимир, Дарія, Ігор, Юрій Старосольські, 1926 р.

Ідеологи січового стрілецтва і «Пласту»

Володимир Старосольський захищає діячів ОУН у суді, 1932 р.

слава. А в студентські роки — з Іваном Трушем і Василем Стефаником. Останній згадував про нього: «Володимир Старосольський знав, що він українець, та по-українськи не міг скласти речення. Хлопчина панський з виховання, і чи кров прадідівська, чи теорія завели його в українську націю і вчили з нього найкращого між нами чоловіка».

Володимира Старосольського вважають одним з ідеологів українських січових стрільців. Він воявав у Першій світовій війні, був ад'ютантом генерала Мирона Тарнавського, виконував обов'язки міністра закордонних справ УНР за прем'єрства Ісаака Мазепи.

Його ім'я навіть увійшло до стрілецького фольклору. У пісні «Не сміє бути в нас страху» («Марш залізної остроги») є такі рядки: «А канцлер наш Володимир, лицар з Старої Соли, пред ним дрижать держави всі і хиляться престולי».

Після війни Старосольський займався наукою, видав праці зі соціології та права — «Принцип більшості» і «Теорія нації». У міжвоєнний період Володимир Старосольський став одним із найвідоміших захисників українських політв'язнів. Він був адвокатом у гучних справах Біласа і Данилишина, Миколи Леміка, часто працював безплатно й захищав членів

Організації українських націоналістів (ОУН).

➤ Родичі Шухевичів

Станіслав Людкевич познайомив Старосольського з майбутньою дружиною Дарією. Як весільний дарунок композитор поклав на музику вірш Володимира «Читя ти?». Так Старосольські породичалися з родиною Шухевичів — Дарія була донькою етнографа Володимира Шухевича і феміністки Германи Шухевич, а також тіткою майбутнього головнокомандувача Української повстанської армії. «Діти Володимира і Дарії росли в тісному контакті зі своїми кузенами Шухевичами. І пізніше це відбилося на їхній долі, зокрема, у переслідуванні радянською владою», — розповів Андрій Котлярчук, директор заповідника «Тустань» і нащадок Старосольських.

Діти Володимира і Дарії — Юрій, Ігор і Уляна — зростали у творчому середовищі. Як і мати, вони займалися музикою та виступали разом як тріо: Ігор грав на віолончелі, Юрій — на скрипці, Уляна — на фортепіано. Збереглася концертна програма, де разом виступали Ігор Старосольський і Роман Шухевич.

Усі троє були активними пластунами. Юрій організовував табори в легальний і підпільний періоди «Пласту», Уляна була коменданткою новацьких таборів

Ігор, Уляна і Юрій Старосольські

у часи підпілля, Ігор — зв'язковим куреня Святослава Завойовника.

В 1930-х Юрій Старосольський написав вірш «При ватрі», який став ритуальною піснею пластунів. Згодом видав книжку «Велика гра», одну з ключових ідеологічних праць «Пласту». Впродовж 1972—1991 рр. був одним із трьох за всю історію організації начальних пластунів і об'їздив усі світові осередки.

Водночас Юрій був членом Української військової організації. 1928-го він підняв синьо-жовтий прапор над будівлею Галицького сейму до 10-ї річниці Листопадового чину. Як і батько, став адвокатом і науковцем. А ще був неограниченим художником — учнем Олекси Новаківського, залишив помітний доробок акварелей. Юрій — єдиний із дітей, кому вдалося уникнути радянських репресій, бо емігрував 1944-го.

➤ Урятований прапор і родинні реліквії

1940 року перші радянські вивезли Старосольських до Казахстану. Дарія не витримала клімату й померла вже за рік. Ігор і Уляна проживали в Казахстані шість літ, зберігли родинні реліквії — фотографії, перстень і тишковацьку верету. «Володимир Шухевич народився у Тишківцях. З цього села у них була червоно-біла верета. Вона поїхала з

ними в Казахстан, потім із Уляною — у Польщу й Америку, а згодом повернулася зі мною до Львова. Скільки їй років, не знаю, але вона досі в нас є», — розказала Дарія Котлярчук, донька Ігоря Старосольського.

А ще родина Старосольських урятувала прапор куреня «Лісових чортів», посвячений у соборі Святого Юра 1929 року за участю митрополита Андрея Шептицького. Хорунжим прапора був Юрій Старосольський. Перед еміграцією він передав його іншим пластунам, а наприкінці 1940-х стяг закопали у львівській пивниці. Через 60 років його дивом знайшли і відреставрували, тепер «Пласт» береже його як реліквію. «По-перше, це перший пластовий прапор, який посвятили згідно з канонами, і відтоді почалася традиція пластових прапорів. А по-друге, це той самий червоно-чорний прапор, про який співають у пісні «Гей гу, гей га». Кольори прапора «Лісових чортів» потім з'явилися у символіці ОУН, і згодом він став символом патріотичного прапора, який ми знаємо сьогодні», — пояснив Андрій Котлярчук.

Уляна Старосольська за освітою була економісткою, але працювала в часописі «Нова хата», а на еміграції редагувала часопис «Наше життя». А ще вона видавала книжки під псевдонімом Любович. Уляна прожила 100 років і стала

берегинею родинної історії — єдиною із сім'ї, хто дочекався незалежної України.

Ігор Старосольський вивчився на архітектора, працював у бюро Ярослава Фартуха-Філевича. У Бібрці зберігся будинок його авторства у стилі функціоналізму. Він — єдиний із дітей, хто залишився в Україні ціною двох заслань. Причини другого арешту достеменно невідомі, але слідство цікавилось його зв'язками з родиною Шухевичів. «Ми не знаємо, за що його арештували. Тоді, наприкінці 1940-х, він працював у Львівській політехніці, але можна припускати, що це через розшук Романа Шухевича, його двоюрідного брата. 1950-го Ігор Старосольський відвідував у лікарні свого паралізованого вуйка Зенка, батька Романа Шухевича. Під час затримання всі питання стосувалися теми, для чого він туди ходив, що приносив, коли востаннє бачив Романа Шухевича», — поділився Андрій Котлярчук.

Після повернення із заслання Ігор став одним із засновників львівської реставраційної школи, створив реставраційні майстерні, які відновлювали найвідоміші пам'ятки Львова й області. Згодом на основі цього досвіду постав інститут «Укрзахідпроектреставрація». Його донька Дарія Старосольська-Котлярчук була піаністкою, як і її бабця Дарія. А внук Андрій Котлярчук продовжив справу діда — став архітектором та реставратором.

Львів'яни не забули про родину Старосольських і їхній внесок у розбудову української держави. В 1990-х Львівська міська рада визнала Старосольських родиною року, а 2024-го їхнє ім'я назвали вулицю — поруч із Політехнікою, академічною гімназією, місцями, пов'язаними з «Пластом» і проживанням родини. «Вони не були дуже публічними особами, але показували приклад і були надзвичайно послідовні у своїх переконаннях», — підсумував Котлярчук. А ще недалеко від вулиці Родини Старосольських є така кам'яниця, де всі роки лихоліття зберігалося знамено з тризубом і пластуницьким гаслом.

■ ПAVЛО ЛOPATА

Тарас Шевченко жив у своєму народі, жив як та вічна пісня. Він був конденсацією велелюбною душі українського народу, близьким усім народам, які страждали, жили в кайданах, але не переставали боротися, мріяли і сподівалися на краще майбутнє. Його поезії про людські поневіряння, але й про свободу лунали різними мовами світу. Вони доходили до глибини серця цілих поколінь, які виступали до битви за свободу, честь, гідність і культуру свого народу. Кобзар увійшов у життя українського народу, як Дніпро в український пейзаж, як його вода попливла до моря. Український народ став керманічем своєї долі й ніколи не дозволяв упасти темряві на улюблені поетичні твори Шевченка, який, як той вогонь, вів людей до боротьби за справедливість.

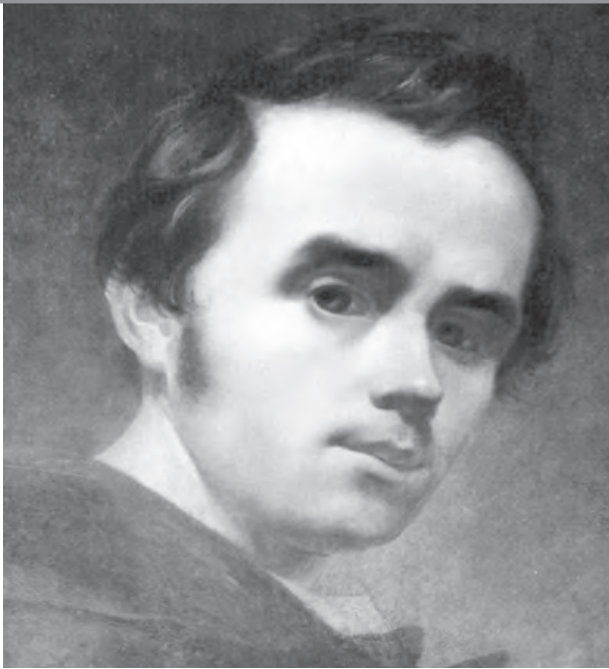
Тарас Шевченко був видатним поетом. Попри численні дослідження його творчості, на все неосяжне багатством вигаданих слів, він зайняв гідне місце серед великих не тільки українських, але й світових геніїв людства. Поет залишив свій могутній слід у багатьох жанрах мистецтва, у яких світитиметься його розумна, кришталево ясна, проста і мудра думка. Шевченко — мислитель, бо у всій системі створених ним образів закликав народ йти вперед. Він промовляв до народу його літературною мовою, щоб закласти до неї національні традиції народної поезії, прози, театру, музики й живопису. Вмів створювати чудові жанрові картини, майстерно малювати їх і зображувати в природі садок вишневий коло хати, Дніпро широкий, монастирі, собори, селянські подвір'я тощо.

Шевченко — поет світового значення, глашатай революції. Вийшов із народу, жив із народом, був істинно народним поетом, із ним міцно й кривно зв'язаний. В ім'я людського життя Шевченко став на прю з ненависним йому кріпосницьким світом соціальної неправди й неволі, і пройшов, не відступаючи, тернистий і страдницький, зате чесний шлях народного співця та революційно-

го борця. У нього була дивовижна міць духу, ідей, що живилися з джерела прометеївської сили народу і його непоборності. Він підніс тему українського народу, що стогнав під гнітом Московщини. І тепер, коли на землях України триває бій за її національну незалежність, за побудову нового суспільства, гідного визволення української людини, народ із любов'ю та повагою вшановує пам'ять великого художника і поета.

Коли настав 1961-й, рік сотих роковин від передчасної смерті Тараса Шевченка, українці діаспори влаштовували ювілейні заходи в багатьох містах і містечках різних держав. Приміром, у Лондоні, столиці Англії, у приміщенні «Вікторія Палас» 19 березня провели святковий вечір, відкритий О. Гербертом, який англійською та українською мовами коротко виклав, ким Тарас Шевченко став для України й усіх поневолених народів. Опісля В. Шаян пояснив рідною йому мовою про життя і діяльність людини, яка стала синонімом України. Прелегент зосередився на політично-філософському аспекті творчості Шевченка і тим підніс свій сконцентрований виклад на надзвичайно високий позем. В. Свобода у своєму виступі говорив про життєпис Кобзаря та його характеристики як великого борця за волю свого народу. В мистецькій частині виступала співачка Іра Маланюк, яка своїм мецо-сопрано заспівала кілька пісень, зокрема, «Ой три шляхи широкі». Відбувся дебют А. Вирсти (скрипка) і Л. Горницького (рояль). Кілька разів виступав хор «Гомін» під керівництвом Я. Гордія.

Заходами української громади міста Велінгборова 10 березня 1961-го в приміщенні кооперативної зали відбулися збори в річницю смерті Тараса Шевченка, на яких М. Щербатюк, голова осередку Союзу українців Британії, коротким словом відкрив збори, а дитячий хор під диригуванням П. Ришковица виконав пісні на слова Шевченка. С. Дмитрик і Прокоп'юк майстерно продекламували вірші Кобзаря, які зворушливо подіяли на аудиторію. Кожен з при-

Як Шевченка звеличали 1961 року

сутніх на зборах відчув, що упокоєний 100 років тому живе невмируще в серцях українського народу і вічно кличе народ до здійснення своїх заповітів. На закінчення зборів усі присутні стоячи заспівали «Заповіт» і з щирістю віддали пошану великому українському пророкові.

З неабияким духовним піднесенням зі-

Комітет дирекції Європейського культурного центру в Брюсселі (Бельгія) організував академію 18 березня в кімнатах для імпрез центру. Раймонд Ганно, його генеральний директор, відкрив свято словами, метою яких було представити Шевченка як співця української нації та її боротьби за свободу. У першому

Поет залишив свій могутній слід у багатьох жанрах мистецтва, у яких світитиметься його розумна, кришталево ясна, проста і мудра думка

йшлися українці на академію, присвячену сотим роковинам смерті Т. Шевченка в Скотторпі 18 березня. Академію відкрив голова ювілейного комітету Г. Слобода. Зі сцени прозвучали «Борітеся-поборете», «Свою Україну любіть», «І чужого научайтесь» і «Розкуйтеся-братайтеся в чужому краї», а також відбулася інсценізація вірша «Розрита могила», яку виконали діти під керівництвом Ж. Іванцюри. Про велич постаті Шевченка розповідали доповідачі Я. Душенко та В. Садовий. Широка художня програма на твори поета, що тривала майже дві години, була підготовлена М. Маслієм, училем місцевої школи. Шевченківські вчорішні відбулися ще й в інших англійських містах, як от Болтон, Олдгем, Манчестер, Лій.

пункті програми виступив молодий бельгійський письменник П'єр д'Урсель, потім слово взяв декламатор Жак П'юврез та О. Лощенко, студентка Лювєнського університету, яка також декламувала «Послання» Шевченка. У програмі академії виступав тенор-бандурист Володимир Луців із Лондона. З його репертуару прозвучало 12 українських пісень. За чудове виконання українських пісень публіка винагородила Луціва щедрими оплесками.

Відзначити ювілей Тараса Шевченка та послухати його полум'яні пророчі слова зібралася в неділю 2 квітня українська громада околиць Ла-Лув'єра, Рессе, Моража й інших міст Бельгії. Попри тяжкі для громадської праці умови, ретельно підготовлена святковим комітетом у

складі Михайлишина, Шпинди і Котлярів академія відбулася успішно і на високому рівні. У залі на вул. Мількамп виступали З. Витязь, М. Виговський, С. Шпинда, С. Стасюк і молодий акордеоніст Євген Біленко, який виконав кілька пісень на слова Кобзаря. Найбільше успіху мали мистецькі виступи з декламацією В. Шкляра, який завітав на це свято з Льежа. Він виступив із творами «Кавказ», «Іржавець» та «Юродивий».

Для вшанування ювілею невмирущого Тараса Шевченка невелика громада українців у Нідерландах створила комітет, що підготував святочну імпрезу, яку реалізували 26 березня в Утрехті. У програмі свята брали участь: О. Бачинський, який відправив службу Божу й панахиду за Т. Шевченком; М. Скрипник, голова Об'єднання українців Голландії (ОУГ), який відкрив свято; а М. Брик, секретар ОУГ, прочитав свій реферат. Візантійський хор під диригентурою М. Антоновича заспівав «Заповіт», чарівна мелодія якого зворушила серця присутніх. О. Кушпета коротко прочитав голландською лекцію «Ким був Тарас Шевченко». Під закінчення свята виступав Візантійський хор, відспівавши кілька пісень, створених на слова Шевченка. Свято закінчилося нідерландським та українським національними гімнами.

22 квітня з ініціативи Українського вільного університету організували Шевченківське свято в німецькому Мюнхені. Святкову доповідь на святі виголосив Павло Зайцев. Він подав статистичні дані про число пам'ятників Шевченкові, вулиць і колгоспів його імені та скільки було видано перекладів творів поета в Україні й діаспорі. Своїми словами дав характеристику картин із життя Кобзаря і закликав на конче потребу перекладати поетичні твори світовими мовами. До академічної частини програми долучилася Н. Дорошенко, ветеранка українського театру, яка продекламувала деякі вірші поета. Її молодий адепт І. Омельчук прочитав поему «Гамалія». Під час програми виступав В. Луців, який своїм ліричним голосом співав

дуже добре, захопивши слухачів. Інші ювілейні свята в Німеччині здійснилися в Гільдесгаймі (26 березня), Вестгофені (23 квітня), Новому Ульмі (23 квітня і 14 травня), Регенсбурзі (13 березня), Штутгарті (19 березня), Ляндсгуті (19 березня), Кельн-Мінгерсдорфі (19 березня) й Амбергу.

15 жовтня 1960 року у Відні заснували ювілейний комітет для вшанування сотих роковин смерті Тараса Шевченка, який очолює О. Орест Купранець. До складу комітету ввійшли відомі громадяни австрійської столиці. Вони постановили 25 березня 1961 року у великій «Ербарзалі» Віденської консерваторії реалізувати ювілейний концерт за участю українських віденських вокальних та інструментальних митців і українського чоловічого хору «Буковина» під керівництвом Петра Бабица. Реалізація ювілейних святкувань таки здійснилася за визначеними планами.

А в столиці французьких Альп зусиллями українців міста Гренобля та околиць 12 березня відбулося величаве свято з нагоди ювілею великого сина України. Серед інших свят у місті такого величчя досі не було. Це сталося тому, що в цьому ювілейному святі задля вшанування великого Кобзаря взяло участь багато українців без поділу на «ми і вони», і лише завдяки цьому об'єднанню українці побачили й відчули свою силу в Греноблі. І серце раділо, дивлячись на ту суцільну українську сім'ю, яка стоячи на колінах слухала «Заповіт» Шевченка. В одній з місцевих церков службу Божу відправив о. Степан Черновецький, а їмось дбайливо підготувала спільний традиційний обід, після якого відбувся ювілейний концерт, а на завершення всі присутні заспівали український національний гімн.

На американському континенті провели ювілейні академії, присвячені ювілею Шевченка, у ряді міст, як-от Детройт (19 березня), Клівленд (12 березня), Алентаун (12 березня), Чикаго (12 березня), Портленд (12 березня). Ювілей Кобзаря також відзначили і в канадських містах: Ванкувері, Едмонтоні, Калгарі, Вінніпезі, Торонто та Монреалі.

Про експансію РПЦ в Африці

■ ВАСИЛЬ НЕТУДИХАТА

Російська православна церква (РПЦ) посилює свою експансію в Африці та допомагає кремлівському диктатору закріпитися в регіоні. Останній створив у своїй адміністрації відділ, що координуватиме взаємодію та політику Російської Федерації (РФ) з обраними особисто ним країнами, зокрема африканськими. Про це повідомила Bloomberg із посиланням на два обізнаних джерела.

Менш ніж за три роки РПЦ розширила свою присутність в Африці із чотирьох до 34 країн, збільшила кількість священнослужителів до 270 і станом на червень 2024-го зареєструвала там 350 парафій та громад.

РПЦ на Чорному континенті орієнтується на спільноти, де релігія та соціальний консерватизм відіграють значну роль у повсякденному житті. У Південній Африці це передусім білі, які розмовляють мовою африкаанс, яких ваблять консервативні цінності РПЦ.

Російські православні храми також намагаються збільшити в себе кількість парафіян програмами робіт зі сільськими чорношкірими громадами. «Мета цієї експансії — спробувати залучити до своєї орбіти більше країн», — пояснив Том Саузерн, директор зі спеціальних проєктів Центру інформаційної стійкості.

Згідно з дослідженням о. Євангелоса Тіані, кенійського священника Грецької православної церкви, РПЦ приваблює вищими зарплатами, обіцянками будувати церкви та швидким просуванням по службі.

СРСР активно працював в Африці, підтримуючи країни континенту в боротьбі за незалежність і забезпечуючи їх зброєю. Проте після краху комунізму ці зв'язки ослабли, але Путін почав їх знову налагоджувати, особливо після захоплення ним Криму та війни на Донбасі 2014 року.

Водночас із нарощуванням в Африці «м'якої сили» з метою залучити місцеві країни до своєї орбіти Москва рекрутує молодих жінок на завод зі збирання бойових дронів та обманом заманює африканців на війну проти України.

У Південній Африці в кампанії із залучення на український фронт співвітчизників брала участь навіть Дудузіле Зума, донька колишнього президента країни Джейкоба Зуми, яка нині є депутаткою парламенту. Щодо неї порушили кримінальну справу, а кількох пов'язаних із нею людей, які брали участь у цій кампанії, заарештували.

Варто зауважити, що найбільшим торговим партнером країн Африки, що лежать на південь від Сахари, є Китай. РФ же займає 33-тє місце, поступаючись позиціями Об'єднаним Арабським Еміратам, США, Японії та вісьмом європейським країнам.

У Римі глава УГКЦ очолив молебень за мир в Україні

■ ЮСТИНА ЗАРВАНИЦЯ

Святослав (Шевчук), глава Української греко-католицької церкви УГКЦ, минулого тижня очолив молебень за мир в Україні в катедральному храмі Святих мучеників Сергія і Ваха й ікони Жировицької Богоматері в Римі (Італія).

Із ним співслужили владика Григорій Комар, апостольський адміністратор Апостольського екзархату для українців візантійського обряду в Італії, владика Іриней Білик, єпископ-емерит і канонік папської базилики Санта-Марія-Маджоре, а також духовенство екзархату.

За мир молилася численна українська громада, а також представники дипломатич-

ного корпусу — посол України та посол Литви при Святому Престолі. «Ми вшановуємо цю сумну річницю — четвертий рік, який сьогодні нагадає нам про початок повномасштабної війни в Україні. У цей день два слова приходять до нашого серця: пам'ять і вдячність», — зазначив Блаженніший у своїй проповіді. — Ця пам'ять про трагедію і героїзм стає законом, правилом для нашого життя сьогодні. Це закон, який веде нас і наказує нам захищати нашу Батьківщину, захищати людське життя в Україні йти вперед, будучи впевненими, що добро завжди переможе зло. Ми вже в той перший момент були впевнені, що Україна переможе».

Другим ключовим словом він назвав вдячність. «Ми сьогодні

ні хочемо подякувати Господу Богу, а також героям України, які захистили нас не тільки тоді, 24 лютого 2022 року, але роблять це вдень і вночі впродовж цих чотирьох сумних років», — наголосив Святослав.

Окрему подяку він висловив міжнародній спільноті, дипломатам та українцям в Італії, чия підтримка, молитва та праця допомагають Україні вистояти. «Хочу подякувати за те, що ви кожен на своєму місці боретесь за перемогу України: молитвою, працею, свідченням вашого християнського життя та кожною вашою жертвою підтримуєте українське військо, українських волонтерів, харитативну дію та служіння нашої Церкви», — звернувся Блаженніший до вірних.

Національний день молитви

■ ІРИНА КОЛЯДА

Минулого тижня в Києві відбувся Національний день молитви за Україну, який об'єднав близько 7 тис. учасників. До заходу приєдналися представники осередків громадської організації «Тінь» з різних регіонів держави, їхні родини та небайдужі громадяни. До столиці приїхала молодь із Києва, Львова, Одеси, Запоріжжя, Миколаєва, Вінниці, Черкас, Рівного, Сум, Чернігова, Івано-Франківська, Хмельницького, Білої Церкви, Умані, Ніжина та Прилук.

Під час події учасники вшанували пам'ять загиблих захисників України й висловили підтримку військовим, які продовжують обороняти державу. «Важливо, що молодь не стоїть осторонь — вона готується, навчається, бере відповідальність. Молодь бажає справедливого миру. Миру, який гарантує безпеку кожному», — наголосили організатори.

ФОТОФАКТ

Унаслідок чергової атаки в Бориспільському районі пошкоджена церква. Це ще один доказ того, що для російських терористів не існує нічого святого. Вони цілеспрямовано нищать житлові будинки, критичну інфраструктуру, школи, лікарні й навіть храми.

■ ОРИСЯ ШИЯН

Фахівці Ukrainian Heritage Monitoring Lab (HeMo) оцифрували ікону XIX ст. «Мати Божа Одигітрія». Вона походить із наддніпрянського с. Комарівки, яке затопили під час створення Канівського водосховища. Тепер цей образ зберігається в Національному історико-етнографічному заповіднику «Переяслав». Колись він належав жителям села Марфі Симоніш.

Ікона із затопленої Комарівки

Комарівки вже не існує, а вся її територія — під водою.

Ікону написав у XIX ст. місцевий художник Макар Трястовський. Робота виконана олійними фарбами на дереві. Це не церковна реліквія, радше домашній образ, такі висіли в селянській хаті, були свідками щоденних молитов, радості і втрат.

У HeMo наголосили, що культурна спадщина складається не лише з унікальних шедеврів. Вона живе у звичайних речах, які були частиною повсякдення. «Колекції великих музейних інституцій часто асоціюються з експонатами, які мають префікс «най»: найдавніші, найбільші, найвідоміші — предмети, пов'язані з особистостями чи місцями, визначними

для всієї країни. Однак спадщина, яку прагнемо зробити залученою в щоденне життя українців, не існує без побуту й цінностей реального суспільства різних епох. Те, що зараз для нас неймовірна знахідка, колись могло належати звичайним селянам/містянам і бути рутинною річчю», — пояснили фахівці.

В іконописній колекції Переяслава поруч із мистецькими раритетами зберігають і домашні образи, створені локальними майстрами. Оцифрування таких предметів — це ще й спосіб зберегти те, що вже одного разу було втрачено разом із затопленими селами. Команда HeMo оцифрує музейні колекції за підтримки міжнародних грантових проєктів.

Канівське водосховище створили на Дніпрі в 1974—1976 рр. Для цього затопили близько 20 сіл. А їхніх жителів насильно виселили й знищили їхнє майно. Під воду пішли кладовища, церкви, хати й городи селян. Комарівка ж існувала ще з часів Гетьманщини. Тоді там проживали козаки Другої Переяславської сотні Війська Запорозького. У квітні 1972-го виконавчий комітет Київської обласної ради вилучив Комарівку з облікових даних «у зв'язку з переселенням жителів». Історичну територію залили водою, а жителів переселили в сусіднє село і в Черкаську область. Ікона «Мати Божа Одигітрія» — один із небагатьох матеріальних свідків життя селища. Тепер вона житиме ще й у цифровому форматі.

■ ОРИСЯ ШИЯН

Після Другої світової війни змінилися кордони держав, але ті, хто креслив ці червоні лінії, не зважав на людей, їхні долі та майно. Деякі межові села поділили на дві країни. Так Дев'ятир біля Рави-Руської опинився по обидва боки кордону. Українська церква, цвинтар при ній і хати селян відійшли Польщі, а колишня німецька колонія Айнзінген залишилася в Україні. 1948 року її перейменували на Дев'ятир і заселили українцями. Відтоді на мапі є два села з однаковою назвою, розділені державним кордоном, — Дев'ятир і Dziewiecierz.

Історія Дев'ятира сягає XVI ст., село лежало на важливих торгових шляхах: із Любачева до Потелича — центру гончарства, Рави-Руської і Белза, на північ — до Верхрати, на захід — до Старого Брусна, осередку каменярства. Така локація сприяла розвитку ремесел і торгівлі. Коли Галичина увійшла до Австрійської імперії, 1783-го сюди переїхали німці-протестанти, які створили своє поселення.

На початку XVIII ст. у Дев'ятирі були невелика руда і гута заліза, працювали млин і корчми, налічувалося

Парох Володимир Гойдиш, 1940 р.

Німецькі будівлі Дев'ятира

Село, яке розділив кордон

Евангелістська кірха

Надбрамний хрест із 1749 року

17 гончарів. Глину брали з Потелича — одного з найвідоміших гончарських центрів регіону. Поруч, у німецькій колонії Айнзінген, працювала каменярня. Майстри переймали досвід у великому центрі каменярів Старому Брусні, яке після 1947 року перестало існувати.

Дев'ятир поділявся на численні присілки і хутори. Напередодні Другої світової війни село було великим і багатолюдним. За даними Володимира Кубійови-

ча, 1939-го населення Дев'ятира становило 2 260 жителів: 2 060 українців, десятеро поляків, 90 україномовних римо-католиків, 40 євреїв і 60 німців. Але війна все змінила.

Німецькі колоністи створили поруч із Дев'ятирем окреме поселення Einsingen. Колонію назвали на честь Матіаса фон Айнзера, одного з чиновників, що займався плануванням процесів переселення у Галичині. Айнзінген було протестантським

евангелістським селом. Місцева німецька громада одразу ж заснувала приватну школу та молитовний дім. 1886 року німці збудували храм. Дотепер у селі збереглася будівля евангелістської школи (збудованої 1903-го) та колишній Німецький дім, тепер це сільський будинок культури.

На початку Другої світової війни там проживало близько 280 німців. Та 1940 року їх виселили до Вартеланду в околиці Познані. Про колишніх

мешканців спорожнілої колонії тепер нагадує лише старе кладовище і великі німецькі хати з каменю, які після зміни кордонів заселили українці. Сучасні жителі українського Дев'ятира моляться в колишній німецькій кірсі з вежею-дзвіницею. Споруду пристосували для греко-католицьких богослужінь.

Оскільки більшість жителів Дев'ятира становили українці, у селі діяла греко-католицька церква. Старий

дерев'яний храм Воздвиження Чесного Хреста згорів 1834-го. Через п'ять років збудували новий, теж дерев'яний.

Януш Мазур у праці «Дерев'яні православні церкви поблизу Любачева» зазначає, що перша відома церква Дев'ятира, імовірно, була тридільною і мала кам'яні фундаменти. Нава була перекрыта дерев'яним куполом, увінчаним маківкою та залізним хрестом.

Дату спорудження першого храму вказують написи на хрестах із брам церковної огорожі — 1749 і 1750. Їх 2014-го відшукав і прочитав Шимон Моджеєвський, засновник Товариства «Магурич», який упорядковує старі українські кладовища в Польщі.

Після повоєнної розподілу кордонів українців із польської частини Дев'ятира виселили. 1951 року церкву розібрали, а її матеріали використали для будівництва мосту в Горинці. Тепер на місці храму — лише кам'яні фундаменти і старий цвинтар із кирилическими епітафіями.

Село, яке століттями жило на перехресті доріг, після війни опинилося на межі двох країн. Та його історію бережуть фундаменти зруйнованої церкви, українські та німецькі написи на старих надгробках і назва, що повторюється по обидва боки кордону.

■ ІРИНА КОВАЛЕНКО

Одним із найменш відомих і втрачених маєтків Волині є палац Ледуховських у с. Сморгдві біля Дубна на Рівненщині. За нетривале існування резиденцію одного з найзаможніших землевласників Волині перебудовували кілька разів.

Сморгдв існує щонайменше з XVI ст., адже саме тоді вперше згадується в документах. Специфічна назва пояснюється легендою про те, що жителі вивішували опудала вовків для відлякування інших хижаків, що спричиняло сморід.

Поселення розрослося і наприкінці XIX ст. налічувало 1 тис. осіб. Януш Ледуховський, тодішній власник села, збудував для себе палац. За припущеннями

Палац, якого вже нема

істориків, він постав на місці колишнього замку XVI ст. Класицистична споруда з'явилася на найдавнішій вулиці с. Тугора, поруч був парк і ставок. Жителі села молилися в мурованій церкві 1787 року.

Свою історію родина Ледуховських виводить із Києва X ст., від родича князя Володимира, якого той послав до візантійського імператора в Константинополь перед прийняттям християн-

ства. Волинський рід Ледуховських походив зі села Лідихова біля Кременця. У XIX ст. вони були одними з найбільших виробників цукру на Волині. А ще розводили племінних коней.

Уже за півстоліття палац суттєво перебудували за проектом архітектора Генрика Марко-ні. За описами історика Романа Афтаназі, палац був двоповерховим, але

в центральній частині будівля мала три поверхи, відкрити лоджію з балюстрадою і барокове завершення. Палац мав восьмигранну вежу на чотири поверхи зі зубчастим закінченням та ще одну триповерхову циліндричну, зимовий сад, розкішну ліпнину в інтер'єрі, коминки й багаті колекції книжок та творів мистецтва.

На початку XX ст. спадкоємець Міхал Раймунд ще раз перебудував резиденцію. Змівний вигляд фасадів, аркові отвори замінив на прямокутні. А вежі отримали гострі шатрові закінчення. Тоді ж з'явилася в'їзна брама з кованими воротами та вартівнею.

У Першу світову війну палац пограбували. І хоч після цього його відновив останній власник Олександр Ледухов-

ський, та це не вберегло будівлю від повного знищення. Після Другої світової його спалили, а руїни підірвали.

Олександр Ледуховський був великим землевласником, затятим конярем. Його зразкове господарство у Сморгдві 1929 року відвідав Ігнацій Мосціцький, тодішній президент Польщі. 1939-го Олександра Ледуховського за «католицьким списком» заарештував і розстріляв НКВС. Його поховали в Биківнянському лісі.

Тепер на місці палацу залишився лише одноповерховий флігель. Поруч є залишки гуральні, яку частково переобладнали під млин. Як розповідають краєзнавці, місцеві селяни іноді виорюють на полі залишки розкішних оздоб палацу. Серед них була й безголова кам'яна скульптура лицаря в обладунках.

КОРОТКО

Самбо

11 золотих та одну срібну нагороду здобула українська доросла збірна на Кубку світу зі самбо на Кіпрі. А загалом з урахуванням виступу юнаків і дівчат доробок «синьо-жовтих» на цих змаганнях — 25 медалей, із яких 24 золоті. У підсумку українці посіли на змаганнях перше загальнокомандне місце.

Сумо

Десять золотих та одну срібну медаль завойовала команда України зі сумо на міжнародних змаганнях Mihaly Tar Memorial в угорському місті Ерді. Цей міжнародний турнір зібрав понад 250 спортсменів із п'яти країн: України, Німеччини, Польщі, Угорщини та Норвегії.

Теніс

Дарія Снігур перемогла на турнірі WTA 125 у португальській Оейраші. У фінальному матчі вона у двох сетах обіграла першу сіяну швейцарку Вікторію Голубич із результатом 6:3, 6:3. Суперниці провели на корті годину і 25 хвилин. Українка не зробила жодного ейсу, припустилася двох подвійних помилок і реалізувала сім з дев'яти брейк-пойнтів.

Лук

Львів'янки Вероніка Марченко та Софія Гнип здобули бронзову медаль на ЧЕ зі стрільби з лука в Болгарії. Змагання зібрали 315 учасників із 28 країн. Вероніка та Софія виступали разом з Анастасією Павловою з Нової Каховки. Збірна України в матчі за бронзу перемогла італійок із рахунком 30—29.

Стрибки

Юлія Левченко взяла участь у змаганнях у польському місті Торуні. Вона завойовала бронзову медаль у жіночих стрибках у висоту, подолавши висоту 1,94 м. Такий же результат, як у українки, показала ямайська легкоатлетка Ламара Дістін. Проте вона використала менше спроб. Найкращим досягненням Юлі в сезоні залишається висота 1,96 м.

Перша нагорода на Євро з бадмінтону

■ МАКСИМ КАЧУРІВСЬКИЙ

У це складно повірити, але за всі роки незалежності ні чоловіча, ні жіноча збірні України з бадмінтону не здобували медалей на чемпіонатах Європи (ЧЕ) чи світу. Тому цьогорічна нагорода справді історична. У фінальній частині змагань українки потрапили до групи 1, де їхніми суперницями були збірні Данії, Німеччини й Естонії. У першому матчі вони поступились данкам із рахунком 0:5, а потім перемогли естонку (4:1) і німкеню (4:1). Завдяки цьому вийшли у півфінал, де знову зустрілися з командою Данії і знову їй програли (1:3), здобувши бронзову нагороду. У складі «синьо-жовтих» виступали Софія Лаврова, Анастасія Алимова, Рая Альмалалха, Поліна Бугрова, Марія Столяренко та Євгенія Кантемир.

«Коли ми побачили результати жеребку-

вання, а також проаналізували силу нашої команди, то закралась думка, що, може, хоч цього року здійснимо мрію багатьох поколінь українських бадмінтоністів, — розповів Владислав Друженко, головний тренер національної збірної. — Тому не назву цю нагороду аж такою сенсацією. Ми впевнено крокували до неї. Загалом можемо грати на рівних з усіма європейськими збірними. У нашому виді спорту дещо остеронь стоять представники азійських країн. Мова про Китай, Індію, Індонезію. Їхні спортсмени можуть утнути на майданчику неймовірно і цілком справедливо вважаються лідерами світового бадмінтону».

Українська збірна виявилась наймолодшою серед усіх команд-учасниць цього Євро. Найстарший представник — лише 22 роки. Фактично змагалися вчорашні юніорки, які не те що не розгубилися серед дорослих,

а дали їм бій і здобули нагороду. «Усі наші дівчата родом із Харкова. Але коли розпочалась війна, вони ще підлітками роз'їхались по різних країнах Європи. Там живуть, тренуються, вчать, — зауважив наставник. — Бо в Харкові проводити тренувальний процес зараз нереально. Я їх тримаю на контролі, постійно спілкуюся з їхніми тренерами. Також вони приїжджають в Україну на внутрішній чемпіонат, тому їхній рівень підготовки мені відомий. Чому ми стали наймолодшою збірною? Бо відбулась зміна поколінь. Усі старші завершили виступи в команді й прийшла молодь».

Завдяки цій медаль українські бадмінтоністки кваліфікувалися на один із найпрестижніших світових турнірів — Uber Cup, що відбудеться в Данії вже у квітні ц. р. Там вони отримають шанс поквитатися із данками за поразку в Стамбулі (Туреччина).

На фронті загинув чемпіон з кікбоксингу

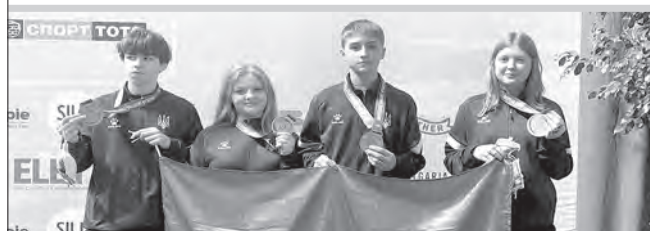
■ РОМАН ЖУРБА

Під час виконання бойового завдання біля с. Писарівки Сумської області загинув Дмитро Русецький (на фото), спортсмен, тренер і військовослужбовець. Про це першою повідомила Ольга Павленко, президент Федерації кікбоксингу України.

Дмитро був чемпіоном України з кікбоксингу, призером Кубка світу та Європи, мав звання майстра спорту міжнародного класу з кікбоксингу WAKO. У цивільному житті також працював тренером, виховуючи молодих спортсменів і майбутніх

чемпіонів. «Неймовірно талановитий спортсмен, наставник і тренер, який присвятив своє життя розвитку молоді та вихованню справжніх чемпіонів. Дмитро був не лише сильним бійцем на рингу, а й мужнім захисником України. Світла пам'ять воїну, спортсмену і Людині з великої літери», — зазначили у Федерації кікбоксингу України.

Стрілецькі медалі на ЧЕ

■ МАРКІАН РОЙ

Українські спортсмени здобули дев'ять медалей на ЧЕ з кульової стрільби серед юнаків та юніорів до 16, 18 й 21 року в болгарському місті Бургасі. Ці змагання об'єднали 309 спортсменів із 37 країн.

Переможцями та призерами європейської першості стали: Злата Коцечко — командне золото у вправі «ПП-2», особисте срібло у вправі «ПП-2», срібло у вправі «тріо» (до 16 років) і бронза у

вправі «дуєт» (до 16 років); Ростислав Мозіль — командне срібло у вправі «ПП-2» та бронза у вправі «дуєт» (до 16 років); Юлія Ісаченко — командне срібло (до 21 року) та бронза у вправі «дуєт» (до 18 років); Ольга Лепська — командне срібло (до 21 року). Усі спортсмени представляють фізкультурно-спортивне товариство «Динамо» та Львівську дитячо-юнацьку спортивну школу ім. Сидорука. Їх готують тренери Роман Бондарук, Сергій Банах, Олег Гажула та Володимир Іванчук.

Трамп «відібрав» медаль у гравця збірної США

ся президент. Узявши її на шию, жартома сказав: «Але не віддам». У кімнаті пролунав сміх. «Це круто! Ніколи не ду-

мав, що колись одягну це», — додав глава держави. «Я обміню це на кулькову ручку», — жартома відповів Ткачак, указуючи на канцелярію, розташовану на столі.

Гравці провели в Білому домі не лише зустріч із керівництвом країни. Гокеїсти пройшлися коридорами будівлі й позували для фото. Цікаво, що після цього жіноча збірна США з гокею, яка також здобула золото в Мілані-2026, від зустрічі з Трампом відмовилася.

■ ОЛЕКСАНДРА БАЛАНДЮХ

Насіння різних рослин — це справжні концентрати поживних речовин. Кмин, кріп, льон, мак, кунжут тощо є для організму джерелом цінних вітамінів, мінералів, жирних кислот і білка. Додаючи їх у раціон, можна значно поліпшити здоров'я серця, судин, кишківника, нирок, знизити рівень холестерину, підтримати імунітет тощо.

➤ **Чемпіон з омега-3**

Насіння льону вважається одним із найцінніших рослинних джерел омега-3 жирних кислот. У 100 г міститься близько 23 г альфа-ліноленової кислоти, що становить майже 1500 % добової норми. Воно також багате на клітковину (27 г на 100 г — це 108 % добової норми), магній (392 мг — 98 % норми), фосфор (642 мг — 92 % норми) та марганець (2,5 мг — 109 % норми). Особливість лляного насіння в тому, що воно містить лігнани — фітоестрогени, які мають антиоксидантні властивості та підтримують гормональний баланс у жінок. Насіння льону сприяє зниженню рівня холестерину, покращує роботу кишківника, підтримує здоров'я серця та судин.

На день можна вживати 1—2 ст. л. (15—30 г) насіння, обов'язково в подрібненому вигляді або добре пережовуючи. Ціле насіння проходить через травний тракт транзитом, не віддаючи корисних речовин. Його краще додавати в каші, йогурти, смузі, салати. Важливо запивати достатньою кількістю води. Тим, у кого є загострення захворювань кишечника, схильність до діареї, камені в жовчному міхурі, вживання насіння льону протипоказане. При вагітності та годуванні грудьми потрібна консультація лікаря через вміст фітоестрогенів.

➤ **Для травлення та імунітету**

Кмин — це насіння з виразним ароматом, яке широко використовують не лише як прянощі, а й як лікувальний засіб. У 100 г міститься залізо (66 мг — 370 %

Потужна сила маленьких насінин

добової норми), кальцій (931 мг — 93 % норми), магній (366 мг — 92 % норми), фосфор (499 мг — 71 % норми) та вітаміни групи В. Кмин має потужні спазмолітичні властивості, допомагає при здутті живота, кольках, покращує апетит і травлення. Ефірні олії кмину мають антимікробну та протизапальну дію, підтримують імунну систему.

Насіння кмину, 1—2 ч. л. (5—10 г) на день як приправу можна додавати до страв або чаю. Можна залити його окропом і пити по половині склянки перед їжею для покращення травлення. Але ті, у кого є загострення гастриту з підвищеною кислотністю, виразкова хвороба в активній фазі, індивідуальна непереносимість, мусять від нього відмовитися.

➤ **Для спокою і серця**

Кріп містить не лише вітаміни в зелені, а й цінне насіння. У 100 г міститься кальцій (1516 мг — 152 % добової норми), залізо (16 мг — 89 % норми), магній (256 мг — 64 % норми), марганець (1,8 мг — 78 % норми). Також насіння кропу багате на вітаміни А та С. Насіння кропу має заспокійливу дію, знижує артеріальний тиск, покращує лактацію у матерів, які годують грудьми, допомагає при безсонні. Має сечогінний ефект та поліпшує роботу нирок.

1 ч. л. (3—5 г) насіння кропу на день можна вживати у вигляді настою: заварити склянкою окропу, настояти 15 хвилин, процідити. Пити по третині склянки тричі на день. Тим, у кого низький артеріальний тиск (гіпотонія), його вживати не можна, бо кріп додатково знижує тиск. При вагітності по-

трібна консультація лікаря.

➤ **Кальцій і залізо**

Мак часто недооцінюють як джерело корисних речовин. У 100 г міститься кальцій (1438 мг — 144 % добової норми), залізо (9,8 мг — 54 % норми), магній (347 мг — 87 % норми), фосфор (870 мг — 124 % норми), цинк (7,9 мг — 72 % норми) та марганець (6,7 мг — 291 % норми). Насіння маку чудово підтримує здоров'я кісток завдяки високому вмісту кальцію, покращує сон і має легку заспокійливу дію, підтримує нервову систему.

Його можна вживати по 1—2 ст. л. (15—30 г) на день, додаючи в печиво, каші, десерти. Важливо купувати тільки харчовий мак у перевірених магазинах. Дітям до двох років його краще не давати, утриматися також варто людям зі захворюваннями печінки, астмою, алергічними реакціями.

➤ **Енергія та вітаміни**

Соняшникове насіння — популярне й доступне. У 100 г міститься вітамін Е (35 мг — 234 % добової норми), вітаміни групи В, особливо В1, В6 і фолієва кислота, магній (325 мг — 81 % норми), селен (53 мкг — 96 % норми), фосфор (660 мг — 94 % норми), мідь (1,8 мг — 200 % норми). Насіння соняшника підтримує здоров'я серця, покращує стан шкіри та волосся завдяки вітаміну Е, має антиоксидантні властивості, підтримує нервову систему.

На день можна з'їдати жменю насіння (30—40 г) у сирому або злегка підсмаженому вигляді. Важливо обирати несолене насіння. Його

можна додавати в салати, каші, печиво. Та треба пам'ятати, що це насіння дуже калорійне, близько 580 ккал на 100 г, тому людям із надлишковою вагою, захворюванням жовчного міхура, за схильності до утворення каменів його вживати не можна.

➤ **Чоловіче здоров'я та імунітет**

Гарбузове насіння особливо цінне для чоловічого здоров'я через високий вміст цинку. У 100 г міститься цинк (7,8 мг — 71 % добової норми), магній (592 мг — 148 % норми), залізо (8,8 мг — 49 % норми), фосфор (1233 мг — 176 % норми), марганець (4,5 мг — 196 % норми). Гарбузове насіння сприяє здоров'ю простати, покращує якість сперми, зміцнює імунну систему, має протипаразитарні властивості, підтримує здоров'я серця та судин. 30—50 г (2—3 ст. л.) можна вживати на день у сирому або підсмаженому вигляді. Додавати в салати, супи, пюре, печиво, їсти як перекус.

Та від нього варто відмовитися тим, у кого є камені в жовчному міхурі та нирках, загострення захворювань шлунково-кишкового тракту. Обережно треба поводитися за надлишкової ваги через високу калорійність (бл. 559 ккал на 100 г).

➤ **Рекордсмен за вмістом кальцію**

Кунжут, або сезам, — рекордсмен за вмістом кальцію серед насіння. У 100 г міститься кальцій (975 мг у білому, до 1474 мг у чорному — 98—147 % добової норми), залізо (14,5 мг — 81 % норми), магній (351 мг — 88 % норми), фосфор (629 мг — 90 % норми),

цинк (7,8 мг — 71 % норми), мідь (4 мг — 444 % норми). Кунжут зміцнює кістки та зуби, покращує стан шкіри й волосся, підтримує гормональний баланс завдяки лігнанам, має антиоксидантні властивості. Чорний кунжут вважається кориснішим, ніж білий, оскільки містить більше поживних речовин.

Для кращого засвоєння кальцію кунжут краще злегка обсмажити на сухій пателі або помолоти. Можна додавати в салати, каші, печиво, посипати страви. Загалом можна споживати 1—2 ст. л. (15—30 г) на день.

Та людям зі схильністю до утворення каменів у нирках, тромбозом, варикозним розширенням вен від нього краще відмовитися через вміст речовин, що підвищують згортання крові, а вагітним слід уживати обережно.

➤ **Суперфуд із Латинської Америки**

Насіння чіа стало популярним відносно нещодавно, але швидко завоювало визнання. У 100 г містяться омега-3 жирні кислоти (17,8 г — близько 1100 % норми), клітковина (34 г — 136 % норми), кальцій (631 мг — 63 % норми), фосфор (860 мг — 123 % норми), марганець (2,7 мг — 117 % норми), магній (335 мг — 84 % норми). Чіа підтримує здоров'я серця, регулює рівень цукру в крові, сприяє схудненню завдяки здатності набухати та створювати відчуття ситості, покращує роботу кишківника, має високі антиоксидантні властивості.

Особливість чіа — здатність поглинати рідину в 10—12 разів більше власної ваги, утворюючи гелеподібну консистенцію. Його можна замочувати в молоці, йогурті, соках на 15—20 хвилин, додавати в смузі, каші, печиво. Загалом варто споживати 1—2 ст. л. (15—30 г) на день. Але при захворюваннях кишківника в стадії загострення, схильності до діареї воно протипоказане. Обережним із ним мають бути й ті, хто приймає препарати для розрідження крові.

➤ **Скільки споживати**

Денна норма різного насіння для дорос-

лої людини становить приблизно 30—50 г, що еквівалентно 2—3 ст. л. Краще поєднувати різні види насіння, щоб отримати збалансований набір поживних речовин. Головне правило — різноманітність і помірність. Не варто перевищувати рекомендовані норми, бо надмірне споживання може призвести до розладів травлення, надлишкового надходження певних мінералів, збільшення калорійності раціону.

Для дітей норми менші. Від трьох до шести років можна давати 1 ч. л. (5 г) насіння на день, від шести до 12 років — 1—2 ч. л. (5—10 г), підліткам — майже дорослу норму. Важливо вводити насіння в дитячий раціон поступово, спостерігаючи за реакцією організму. Насіння краще вживати в першій половині дня або як перекус, оскільки воно доволі калорійне та містить багато жирів, які потребують часу на перетравлювання.

➤ **Кому корисне**

Вегетаріанцям і веганам насіння дозволяє отримати білок, омега-3 кислоти, залізо, цинк та інші мінерали, яких може бракувати при відмові від продуктів тваринного походження. Спортсменам насіння забезпечує енергію, підтримує відновлення м'язів завдяки білку та мінералам, покращує витривалість.

Людям похилого віку насіння допомагає зберегти міцність кісток, підтримувати роботу серця, покращувати пам'ять і когнітивні функції. Жінкам під час вагітності й годування насіння постачає фолієву кислоту, кальцій, залізо й омега-3, необхідні для розвитку плода. Але важливо узгодити вибір і кількість насіння з лікарем.

Насіння містить багато ненасичених жирних кислот, які можуть окислюватися. Зберегти його потрібно в щільно закритій тарі, у темному прохолодному місці або в холодильнику. Термін зберігання цілого насіння — до року, подрібненого — не більше як місяць-два. Краще купувати сире несолене насіння та за потреби самостійно його підсмажувати на сухій пателі. Це допоможе уникнути додаткової соли та зайвої олії.

ЄС розширює власну супутникову систему

■ ІВАН ЗАТОРСЬКИЙ

Європейський Союз (ЄС) зараз працює над забезпеченням кращої автономії в розвитку космосу, зокрема у сфері оборони. Про це заявив Андрюс Кубілюс, європейський комісар із питань оборони та космосу. «Ми почали дуже важливі операції в межах системи Урядового супутникового зв'язку (Govsatcom) Космічної програми Євросоюзу, пов'язані з розробкою супутникової системи IRIS2. Це означає, що всі члени тепер можуть мати доступ до суверенного супутникового зв'язку — військового й урядового, безпечного та зашифрованого, побудованого у Європі й експлуатованого у Європі під європейським контролем», — зазначив він.

Це перший крок до космічної автономії, і вже 2027 року ЄС буде готовий розширити покриття та пропускну здатність супутникової системи, щоб мати змогу охопити цілий світ. Єврокомісар відмітив, що Govsatcom передбачає використання вже наявних національних супутникових можливостей, а саме восьми супутників, якими володіють п'ять країн. Багато-орбітальна група супутників для інтернету IRIS2, яку розробляють паралельно, запрацює 2029-го.

Чинивник високої оцінки збільшення фінансування космічних програм окремими державами-членами, проте визнав, що ЄС водночас має клопотати із забезпеченням економічної ефективності військових витрат, зокрема на космос.

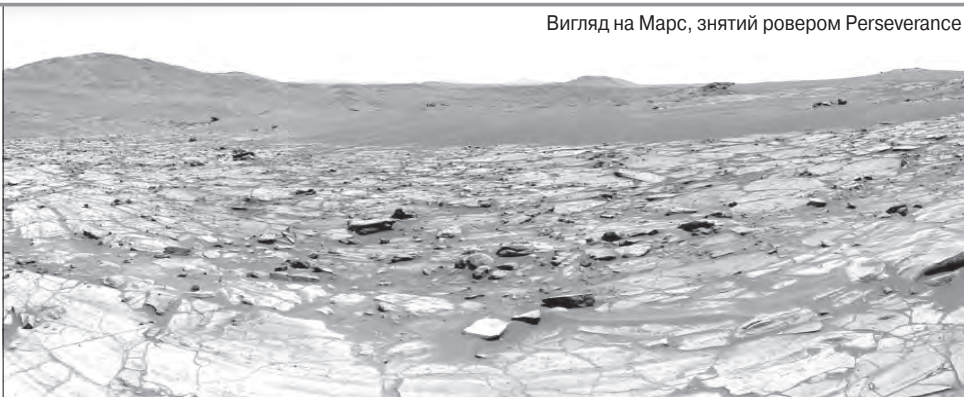
Ілон Маск анонсував будівництво міст на Місяці

■ Андрій Підкуймуха

SpaceX має амбітні плани протягом наступних десятиліть створити на Місяці та Марсі міста, поділився Ілон Маск (на фото), засновник компанії. Він сказав, що фахівці SpaceX уже активно працюють над проектом розвитку автономного міста на Місяці, і припустив, що перших значних результатів можна очікувати швидше ніж за десять років.

Мільярдер також заявив, що SpaceX планує зайнятися побудовою міста на Марсі, розпочавши цей етап через п'ять—сім ро-

ків. Він наголосив, що марсіанські польоти зможуть здійснюватися лише в ті періоди, коли планети Сонячної системи наближатимуться одна до одної, а це відбувається кожні 26 місяців. Сам переліт до Марса триватиме шість місяців. Цікаво, що польоти на Місяць значно простіші: запуск ракет можна організувати що декілька днів, а час у дорозі займатиме всього два дні. Ілон Маск пояснив, що ці особливості роблять будівництво міста на Місяці значно швидшим, ніж на Марсі. На створення марсіанського поселення знадобиться близько 20 років.

Вигляд на Марс, знятий ровером Perseverance

Марс міг бути теплим, а не крижаним

■ ОЛЕГ САДОВИЙ

Нові дані з Червоної планети ставлять під сумнів гіпотезу про те, що ранній Марс був переважно холодним і вкритим льодом. Дослідження зразків, зібраних марсоходом Perseverance в кратері Jezero, указує на те, що близько 4 млрд років тому клімат Марса міг бути теплим і вологим — із тривалими дощами та стабільними водо-ймами.

Ідеться про період Ноахійської епохи (4,1—3,7 млрд років тому), коли Марс зазнавав інтенсивного метеоритного бомбардування. Саме тоді сформува-

лися гігантські ударні басейни на планеті. Попри катастрофічні події цей період вважається одним із найбільш потенційно придатних для життя в історії Марса.

У центрі нового дослідження — галька каолініту, багатого на алюміній глинистого мінералу. Аналіз засвідчив, що ці породи зазнали інтенсивного хімічного вивітрювання в присутності великої кількості води. Вони збіднені на залізо та магній і збагачені на алюміній і титан — хімічний «підпис», характерний для тривалого впливу опадів за помірних температур.

Це важливо, адже такі зміни, менш імовірно, могли виникнути внаслідок короткочасно-

го нагрівання води під час активності вулканів чи падіння метеоритів. Натомість результати краще відповідають сценарію стабільного теплого клімату з рясними дощами — подібного до давніх «парникових» періодів в історії Землі.

Питання клімату ноахійської епохи залишається предметом гострих дискусій. Одна гіпотеза припускає холодну та крижану планету з епізодичним таненням льоду через вулканічну активність або удари астероїдів. Інша — теплий, переважно безльодовий Марс із густою атмосферою, багатою на CO₂.

Складність у тому, що в ранній період Сонце

було приблизно на 30 % менш яскравим, ніж сьогодні. Щоби підтримувати теплий клімат, атмосфера Марса мала бути значно щільнішою, ніж тепер. Нові дані можуть стати вагомим аргументом на користь «теплого» сценарію.

Раніше NASA повідомляло, що Perseverance виявив потенційні біосигнатури у зразках із кратера. Проби були запаковані у спеціальні контейнери для майбутньої місії з повернення марсіанських зразків на Землю. А втім, програмі Mars Sample Return нещодавно скасували, тому лабораторний аналіз може відкластися на роки.

Ключовим у майбутніх дослідженнях стане так званий критерій Нолла, сформульований астробіологом Ендрю Ноллом: щоби вважати знахідку доказом життя, вона має бути не просто пояснена біологією, а неможлива без неї. Якщо висновки про теплий і вологий клімат підтвердяться, це означатиме, що мільярди років тому в безжальному та пустельному кратері Єзеро могли існувати умови, близькі до тропічних — і, можливо, навіть зародки життя.

Виявили «перевернуту» планетарну систему

■ МАРКО СТРИХА

Міжнародна команда астрономів за допомогою космічного телескопа CHEOPS Європейської космічної агенції виявила незвичну планетарну систему, яка може змінити уявлення про формування планет. У Сонячній системі спостерігається чітка закономірність: внутрішні планети — кам'янисті (від Меркурія

до Марса), а зовнішні — газові гіганти (від Юпітера до Нептуна). Подібну структуру не раз фіксували і в інших системах Чумацького Шляху.

Але дослідження зірки LHS 1903, яке очолив Томас Вілсон з Університету Ворвіка (Англія), продемонструвало іншу картину. Навколо холодного червоного карлика обертаються чотири планети. Найближча до зірки — кам'яниста, далі розташовані дві газові,

що відповідає звичній моделі.

Однак четверта, найдалша планета, виявилася кам'янистою, хоча за класичними теоріями на такій відстані мали б формуватися газові гіганти. «Це дивне відхилення робить систему унікальною — ніби вивернутою навиворіт. Кам'янисті планети зазвичай не формуються далеко від своєї зірки, за межами газових світів», — пояснив д-р Вілсон.

За словами дослідників, віддалена планета могла втратити газову атмосферу або ж ніколи її не мала. Крім того, аналіз засвідчив, що планети цієї системи формувалися не одночасно, а поступово — у процесі, який називають формуванням планет навиворіт. Це відкриття може змусити науковців переглянути традиційні моделі формування планетних систем і краще збагнути різноманіття світів у нашій галактиці.

■ ВАСИЛЬ НЕТУДИХАТА

Китайські вчені з Північно-Західного інституту ядерних технологій у Сіані представили компактний пристрій TPG1000Cs, який може стати основою для високоенергетичної мікрохвильової зброї, здатної виводити з ладу електроніку супутників на низькій навколоземній орбіті.

Зброя, здатна виводити супутники з ладу

Нова розробка є першим у світі компактним джерелом живлення для мікрохвильової зброї. Пристрій здатен генерувати потужність у 20 ГВт упродовж однієї хвилини. Установка має лише 4 м завдовжки, а вага її — 5 т. Це дозволяє встановлювати її на вантажівки, військові кораблі, літаки або навіть виводити на орбіту. Ки-

тайські експерти стверджують, що ця наземна мікрохвильова зброя здатна серйозно порушити роботу супутників або навіть пошкодити Starlink. Відомі досі аналогі були значно громіздкішими й могли працювати безперервно не довше як три секунди. Як-от російська система «Синус-7», яка важить майже 10 т і працює лише близько секунди,

генеруючи при цьому приблизно 100 імпульсів. Натомість китайська розробка здатна видавати до 3 тис. високоенергетичних імпульсів за один сеанс.

Китай не раз заявляв, що Starlink «становить загрозу» його національній безпеці, тому військові дослідники розробляють «убивць Starlink», у т. ч. лазери та мікрохвильові системи.

Гороскоп

➤ Овен (21.03—20.04)

Зараз час яскравих можливостей, радості й сміливих стартів. Дозвольте собі мислити масштабно та планувати події без страху поразки. Ідеї, які надихають, мають великий потенціал. Дійте активно, бо удача на вашому боці. Вам також надзвичайно важливо виявити обережність щодо свого здоров'я — особливо сильно це стосується харчування, адже існує велика ймовірність харчового отруєння неякісними продуктами.

➤ Телець (21.04—21.05)

Властива вам завзятість, що межує з упертістю, може стати причиною серйозного конфлікту з оточенням, тому варто, хоча б інколи, намагатися збагнути й становище інших людей. Головне — не шкодувати про зроблене. Плануйте все так, аби залишилися теплі спогади. Сконцентруйтеся на тому, що приносить радість і розвиток. Відпустіть минуле й рухайтесь вперед.

➤ Близнюки (22.05—21.06)

Настає період легкості, спілкування та оновлення. Більше виходьте в люди, приймайте запрошення, діліться ідеями. Весняна енергія заряджає вас оптимізмом. Час оживити соціальне життя також. Зустріч із минулого, що може набути вигляду раптової зустрічі або телефонного дзвінка, спричинить не лише приємні спогади, а й дасть підказку щодо вирішення важливого питання.

➤ Рак (22.06—23.07)

На вигідну пропозицію фінансового характеру не варто давати згоду одразу ж, але й довго міркувати над нею теж не варто, інакше спритніші колеги-конкуренти можуть вас випередити. Вашу присутність цінують краще, ніж ви гадаєте. Весна — чудовий момент для відновлення контактів і співпраці. Плануйте зустрічі, спільні проекти, родинні події. Командна робота дасть хороші результати.

➤ Лев (24.07—23.08)

Обираючи між професійною доцільністю та добрими стосунками з колегами, бажано зупинитися на другому — моральний клімат у колективі в цьому разі важливіший за виконання плану. Настає період творчості, любови та зростання. Визначте, що саме хочете примножити у своєму житті. Ваші бажання мають шанс реалізуватися, якщо діятимете з натхненням. Дбайте про себе й розвивайте те, що любите.

➤ Діва (24.08—23.09)

Тепер чудовий час для того, щоб, виправивши всі свої помилки, почати життя з чистого аркуша — головне, не повторити їх, інакше легко можна буде знову опинитися в такому ж неприємному становищі. Це також час стратегічного планування та практичних рішень. Сформулюйте фінансові й професійні цілі на сезон. Конкретний план дій допоможе досягти стабільності. Дисципліна стане вашим ключем до успіху.

➤ Терези (24.09—23.10)

Якщо вам давно хотілося щось змінити у своєму професійному житті,

Із 5 до 11 березня

зараз саме час це зробити: головне — виявити рішучість, тоді все складеться саме так, як хочете. Зосередьте фокус на стосунках і партнерстві. Плануйте весну разом із близькими, шукайте компроміси та спільні радощі. Гармонія у взаєминах додасть вам сил. А підтримка оточення стане вашим ресурсом.

➤ Скорпіон (24.10—22.11)

Знайти відповідь на важливе запитання можна буде, якщо чесно поспілкуєтеся зі собою: існують моменти, у яких ви не зізнаєтеся навіть собі, але нескінченно ошукуватися не варто — настав час покласти цьому край. Зараз попереду важливі рішення, які не варто відкладати. Зберіть факти, зважте варіанти й визначте пріоритети. Чіткість полегшить весь весняний період. Дійте обдуманно, а не імпульсивно. На справи і розмови, що не мають якогось значення, відволікатися не варто, бо вони тільки заберуть час і не дадуть жодного результату, тому краще перенести їх на пізніше або взагалі від них відмовитися.

➤ Стрілець (23.11—21.12)

Завершіть незакриті справи перед активним сезоном. Працюйте послідовно й терпляче — це створить основу для свободи згодом. Інвестуйте час у те, що дасть стабільний результат. Системність зараз важливіша за ризик. Для вас буде дуже важливо згадати про необхідність дисципліни і «вписати» свою поведінку в суворі рамки плану, тоді все відбудеться напролюд успішно.

➤ Козеріг (22.12—20.01)

Нині час здійснення бажань і внутрішнього задоволення. Дозвольте собі мріяти масштабно та формувати чітке бачення майбутнього. Ваша віра у власні сили притягує можливості. Не знецінюйте свої досягнення. Вам необхідно згадати, що для досягнення успіху роботу необхідно чергувати з відпочинком: звісно, дармувати не варто, але й перенапружуватися небажано, бо пуття від такої роботи не буде.

➤ Водолій (21.01—19.02)

Пора переглянути свої стосунки з людьми з оточення: із тими, хто в усіх сенсах тягне вас назад, необхідно розлучитися, а з тими, без кого складно жити, помиритися, визнавши свою провину у сварці. Маєте відновити сили перед активним етапом. Зменшуйте навантаження, подбайте про відпочинок і баланс. Незабаром темп зросте, тому зараз важливо накопичити ресурс. Турбота про себе — не розкіш, а необхідність.

➤ Риби (20.02—20.03)

Прийнявши рішення про необхідність важливих змін, як професійних, так і особистих, не кваптеся, а ще раз усе добре обміркуйте. І пам'ятайте, що згодом повернути все до вихідного пункту вам уже не вдасться. Завершується важливий етап, і ви готові до нового циклу. Підсумуйте здобутки, відпустіть зайве та визначте нові цілі. Можливі зміни, подорожі або нові амбіції. Починається період усвідомленого руху вперед.

Світлана Таланова

В	Р	Е	Д	И	М	Р	А	Г	Г
О	П	К	О	Р	О	Л	Ь	Л	І
Л	У	Т	Н	А	Л	А	Г	У	П
П	С	Г	У	Д	З	И	К	П	О
К	А	Л	О	Р	И	Ф	Е	Р	Т
Г	Г	К	А	В	У	Н	Г	К	Е
І	Р	Д	О	Л	О	С	Р	О	Н
Р	А	Х	М	І	Л	Ь	У	Н	У
И	Н	Р	І	М	А	Г	Н	А	З
П	Ь	П	У	Г	А	Ч	Т	Г	А

Серед літер у клітинках знайдіть указані слова: галант, гамір, гармидер, гіпотенуза, ганок, ґрунт, гудзик, кавун, калорифер, король, пиріг, плов, пугач, пул, солод, суп, хміль. Запишіть слово, що залишилося.

Відповідь на завдання із № 9: тлін.

Селище з покинутими будинками

■ СНИЖАНА НЕПИЙПИВО

У Великій Британії є місто-привид, у якому житло продають усього за 1 GBP, а багато будівель має несправжні двері та вікна. Блогерка Еллі Вітбі дослідила колишнє селище гірників Горден у графстві Дарем, яке тепер всіяне покинутими будинками.

Колись Горден був домівкою для вугільної копальні Horden Colliery — однієї з найбільших у Сполученому Королівстві до її закриття 1987-го. Після цього селище поступово занепало, і тепер там багато закинутих осель. У відео Еллі показала, як разом із приятелем завітала до Гордена: камера зафіксувала вулицю, майже цілковито заставлену будинками із забитими дошками дверима та вікнами. Але блогерка вирішила поспілкуватися з місцевим мешканцем.

Чоловік, який прожив у селищі все життя і забавжав залишитися неназваним, коротко описав ситуацію так: «Тут усе погано». А вказавши на одне з «вікон», додав: «Це просто жалюгідно. Погляньте на ці вікна — це фальш. Там і двері несправжні, просто пластикові накладки».

За його словами, у будинку живе хтось на-

справді — без електрики, води й будь-яких комунальних послуг.

Продовжуючи процес фільмування, Еллі зазначила, що «на кожен реальний будинок тут припадає два покинуті» з фальшивими вікнами й дверима, які в окривній раді Дарема раніше називали «декоративними оболонками». Вона зауважила, що побачене «дуже дивне» та звернула увагу на те, що пошту там засовують під несправжні вікна — адже листоношам банально нікуди класти кореспонденцію.

Блогерка також показала будинок, де взагалі не було цілого вікна й найгірші фальшиві двері — у темряві було чути кашель. Тобто, будинок, який виглядав покинутим, насправді заселений. Ще 2015 року Channel 4 повідомляв, що майже 160 будинків у східному Даремі стояли порожніми. Тоді житлова асоціація Assent управляла 361 об'єктом у Гордені та Блекголі. Компанія пропонувала продати 130 будинків

раді графства Дарем лише за 1 GBP, однак влада відмовилася, заявивши, що навіть за такої ціни ремонт коштуватиме забагато.

Еллі також контактувала із чоловіком, який придбав будинок у Гордені. Той розповів, що придбав його наосліп як інвестиційний проєкт. Але місцеві хулігани побачили, що всередині ведуться роботи, увірвалися туди, украли сходи й винесли підлогу. За словами власника, поліція «пожартувала», порадивши не купувати нічого іншого в цьому районі. А на думку місцевих жителів, єдине, що можна зробити для міста — вивезти звідти всіх хороших людей і зрівняти це місце із землею.

Майкл Келлхер, керівник відділу планування та житлової політики ради графства Дарем, заявив: «Ми раді, що відвідувачі у своєму відео відзначили дружельність і теплоту жителів Гордена. Водночас усвідомлюємо, що селище, як і багато інших громад по всій країні, відчуває серйозні виклики. Саме тому ми робимо все можливе в межах наявних ресурсів, щоби сприяти відновленню та підтримувати громадські ініціативи на користь місцевих жителів».